

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

Dr. ing. h. c. KONRAD HARTMANN: Balesetelhárítás a németországi építőiparban	177
Törvényjavaslat az ipari bíróságokról	179
GALLAI MARCEL: A magyarországi szociális balesetbiztosítás költségei	187

SZEMLE:

<i>Munkásbiztosítás</i>	224
Balesetkártalanítási ügyekben az Országos Pénztár igazgatósága határoz. — A pozsonyi pénztár 1913. évi jelentése. — A dési kerületi pénztár autonómiája. — Az Országos Pénztár január havi taglétszáma. — Tisztviselők választása az Országos Pénztárban. — A Munkáskórház kibővítése. — Postamesterek alkalmazottai. — Pénztári alkalmazottak nyugdíjügye. — Pénztári alkalmazottak drágasági pótléka. — Az osztrák szociális biztosítás javaslatát tárgyaló bizottság. — Tengerészek aggkori és rokkantsági biztosítása. — Az angol munkanélküliség esetére való biztosítás.	
<i>Munkásvédelem. Munkaviszony</i>	229
Törvényjavaslat az ipari munkának vasárnapi és ünnepnap szüneteléséről. — A földművelésügyi miniszter két gazdasági-cselédügyi határozata. — Ausztria iparosodása. — Munka- és bérszabályszerződések Ausztriában. — A kanadai kivándorlás ellen. — Szociálpolitikai vita a német birodalmi gyűlésen. — A mezőgazdasági munkások „átlagos” munkabére Németországban. — Sztrájk török kiutasítása. — A 18 éven aluliak éjjeli munkájának eltiltása. — A francia bányászok nyolcórás munkanapja. — A munkaidő megrövidítése a francia állami üzemekben. — Új bérhivatalok Angliában. Az 1913. évi angol munkáviszonyok. — Az 1912. évi sztrájkok Angliában. — Üzemi balesetek és ipari mérgezések Nagybritanniában. — Munkásvédelem egyes iparokban Angolországban. — A közuti vasutakra tilalom ellenére való felszállás által okozott baleset kártalanítandó.	
JOGGYAKORLAT	236
Betegségélyezés. — Balesetbiztosítás. — Rokkantsági biztosítás.	

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-utca 5. sz.
Telefon: 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 21.911.

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvizű radio-aktív gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja a vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúzos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségénél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld
az igazgatóság

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek építőköve, mellyel nemcsak gyorsan és olcsón, de az egészségügyi követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH“.

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 1.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. ■■ WIEN.

Automobil-, kocsi- és motor-pneumatik kocsikerék-gummi

Vezérképviselet és raktár:

SALZBERGER SAMU

VI. ker., Andrassy-út 20. szám.

A jelenkor legjobb tetőfedő anyaga Igen fontos! Minden Eternit-lap „ETERNIT“ szóval van megjelölve. Sziveskedjék mindig határozottan HATSCHÉK-féle ETERNIT-palát kérni.

Magyarországi központ: „Eternit Művek“ Hatschek Lajos

Budapest, VI., Andrassy-út 33.

ETERNIT

PALA

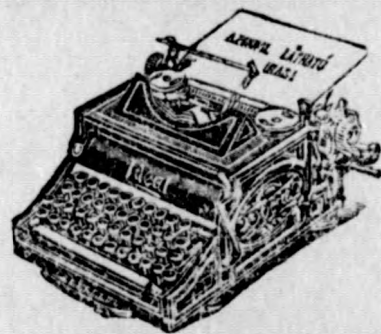
Hatschek szabadalma

Ideal

irógép

absolut látható írással.

Igen célszerű beteg-pénztárak részére

Vezérképviseletől

SCHOTT H. ÉS DONNATH

cs. és kir. udvari szállítók
BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-UT 53. SZ.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Falk Miksa-u. 5. Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Balesetelhárítás a németországi építőiparban.

A »Munkásügyi Szemle« számára írta: **dr. ing. h. c. Konrad Hartmann**, a Reichsversicherungsamt tanácselnöke, val. titkos kormánytanácsos, egyetemi tanár.

A tapasztalat azt bizonyítja, hogy az építőmunkánál meglehetősen nagy a baleseti veszély. A német balesetbiztosítás adatai szerint az 1912. évben 1.000 teljes munkás (Vollarbeiter) közt az építkezéseknél 9:31 kártalanított baleset történt, míg a biztosításra kötelezett iparban átlagban 8:08 baleset jutott 1.000 teljes munkásra. Teljes munkásnak azt a munkást tekintették, aki az év folyamán 300 munkanapot, vagy munkaszakmányt dolgozott.

Ennek következtében a balesetelhárító védelem kezdettől fogva különös figyelmet fordított az építőmunka baleseti veszélyeire és az építőmunkás-védelem alapos megvalósításával igyekezett e veszélyeket csökkenteni. A német birodalomban az építőiparra vonatkozó számos rendőrhatalósági rendelet van érvényben és a magánépítőüzemek balesetbiztosításának megvalósítására létesült építőipari szakszövetkezetek a mélyépítési szakszövetkezettel együtt alapos balesetelhárító szabályokat bocsátottak ki. Minthogy az építkezés fogantatásának sajátosságával karöltve jár az a tény, hogy az épületnek, az állványoknak és egyéb üzemi eszközöknek az állapota aránylag rövid időn belül gyakran megváltozik, ennél fogva a biztonsági rendszabályok ellenőrzése végett az épületek szigorított vizsgálatára van szükség. Állami és községi tisztviselők foglalkoznak ezzel az ellenőrzéssel, de a felügyelet oroszlánrésze azokra a műszaki ellenőrző hivatalnokokra jut, akiket evégből alkalmaznak az építőipari szakszövetkezetek. 1914. január 1-én 122 ily hivatalnoki állás volt a magasépítések számára alakult 12 építőipari szakszövetkezetnél, a mélyépítési szakszövetkezetnél pedig 10. Ez a 13 szakszövetkezet 1912-ben 184.265 üzemet tartott nyilván, amelyekhez járult még 13.942 régiépítkezés. A munkások száma ezekben az üzemekben körülbelül 3,391.000-re rugott. Ezek közül az üzemek közül sokat nem kellett ellenőrizni, mivel vagy csak egészen rövid tartamúak voltak, vagy pedig minőségüknél fogva nem jártak különös baleseti veszéllyel; az utóbbiak közé tartoznak a padlóarakók, kárpi-tosok, épületüvegesek, aszfaltozók, ablaktisztítók, kályhások, lapfektetők. 1912-ben 104.623 olyan üzem maradt, amelyet ellenőrizni kellett. Ezeket 246.808 esetben ellenőrizték.

A 13 szakszövetkezet már évekkel ezelőtt bocsátott ki balesetbizto-

sításra vonatkozó szabályrendeleteket, amelyeket az idők folyamán ki kellett egészíteni és helyesbíteni. E rendelkezések természetesen nagyon különbözők voltak és most is nagyon eltérnek egymástól, mivel az építőiparban nem volt egyforma a meggyőződés bizonyos óvőrendszabályok szükségessége és célszerűsége tekintetében és minthogy bizonyos mértékig a helyi viszonyokhoz és szokásokhoz is alkalmazkodni akartak, ami nem volt mindig jogosult. Idővel azonban belátták, hogy az építőmunkára is lehet általános érvényű szabályzatot alkotni, aminek az az előnye, hogy mindenütt egyforma biztonsági feltételek mellett dolgoznak és az egyik vidékről a másikra vándorló munkásoknak munkájuk és magatartásuk tekintetében mindenhol ugyanazokat a szabályokat kell betartaniok. Ezt a körülményt mérlegelve, határozta el két évvel ezelőtt a Verband der Deutschen Baugewerks-Berufsgenossenschaften, hogy általános érvényű szabályzatot dolgoz ki, amelyet azután az egyes szakszövetkezetek újabb szabályzatok kibocsátásánál zsinórmértékül vehetnek. Beható tanácskozások alapján a Reichsversicherungsamt közreműködésével tervezetet dolgoztak ki, amelyet a Leipzigben 1913-ban megtartott szövetségi gyűlés elé terjesztettek. Az ott elfogadott módosításokkal végérvényesen formulázták az általános érvényű szabályzatot, amely nemrégiben nyomtatásban is megjelent.

Ebben a szabályzatban elsősorban általános biztonsági rendelkezéseket találunk, amelyek közt a következő messzeható jelentőségű rendelkezést olvashatjuk: »A vállalkozók kötelesek arról gondoskodni, hogy szabadalmazott állványok, vagy egyéb építkezési berendezések, segédeszközök, gépek stb. beszerzésekor a szakszövetkezet által megkövetelt védőkészülékek egyidejűleg szállíttassanak.«

Ez a rendelkezés megfelel az utóbbi időben egyre sürgetőbben hangoztatott ama követelésnek, hogy erélyesen oda kell hatni, hogy a veszélyes üzemi berendezéseket már eleve készítsék a balesetelhárító szabályzatoknak megfelelően, ne pedig utólagosan, mivel különben ez a balesettel szemben biztossá tevő utólagos átalakítás, vagy kiegészítés gyakran elmarad és ha meg is történik, többnyire csak hiányos fércmunka marad.

A szabályzatnak másik fejezete a villamos szabadvezetékek közelében végzett munkára vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz. A tapasztalat ugyanis azt bizonyítja, hogy ha pl. ilyen vezetékek közelében építőmunkát, vagy javításokat végeznek, a munkások a nagyfokú veszélyt nem ismerve, érintkeznek a vezetékekkel, amiből súlyos balesetek származnak. Ennek következtében a szabályzat elrendeli, hogy az ily vezetékeket a munka megkezdése előtt árammentessé kell tenni, vagy egyéb biztonsági intézkedéseket kell foganatosítani.

Majd azok a szabályok következnek, amelyek a föld- és alapozási munkákra, állványokra, létrákra és létramenetekre, áthidalásokra és futópalánkokra, védőkorlátokra, mellvédekre, kéményseprőjárdákra, gerendáknak és gerendasoroknak borítására vonatkoznak. Annak a nagy jelentőségnek megfelelően, amelyre az utóbbi időben a beton-, a kő-vasbeton- és vasbetonmunkák szert tettek, ezekkel a munkákkal igen behatóan foglalkozik a szabályzat. A Reichsversicherungsamt, a Deutsche Betonverein, a Reichsausschuss für Eisenbeton és a Kgl. Material-Prüfungsamt in Berlin-Lichterfelde közreműködésével tüzetes szabályokat szabtak meg, melyeknek remélhetőleg az egész német birodalomban általában érvényt fognak szerezni.

Az általános érvényű szabályzatnak következő fejezetei azokat a biztonsági szabályokat foglalják magukban, amelyeket gödröknél és mélyedéseknél, állványok és építőanyagok szállításánál, tetőn, vas- és üvegtetőn végzett munkáknál, üvegesmunkánál, bontásoknál, ablaktisztításnál és címtáblák felerősítésénél, könnyen gyúlékony anyagokkal (aszfalttal, kátránynyal stb.), savakkal és mérgekkel való bánásnál, kútépítő-, verem és csatorná-

zási munkáknál, gyárkéményépítésnél, tégláégető kemencék építésénél és tüzelési telepek létesítésénél, végül gátépítési és cölöpözési munkáknál kell betartani.

A balesetelhárítás szempontjából az utóbbi időben egy különös fajta építőmunkával is behatóan foglalkoznak, nevezetesen a vasszerkezetek (tetők, csarnokok, hidak stb.) szerelésével. A tapasztalat azt igazolja, hogy ezeknél az egyre gyakrabban előforduló építkezési módoknál többet kell törődni a munkásvédelemmel, mint amennyire eddig törődtek, hogy a máskülönben számos balesetet lehetőleg elhárítsák. Az ilyen vasmunkák foganatosítása mint főüzem a vas- és acélipari szakszövetkezethez tartozik. Ha azonban valamely építőipari üzem, amely kőművesmunkái stb. révén valamely építőipari szakszövetkezethez tartozik, amellet vaskonstrukciók létesítését is vállalja, a vállalkozónak ez utóbbi fajta munkái mint melléküzem az építőipari szakszövetkezethetnél is biztosítva vannak.

Beható előmunkálatok után a Verband der Deutschen Eisen- und Stahlberufsgenossenschaften is kidolgozott általános érvényű szabályzatot a vasszerkezetek szerelésére. Minthogy az ilyen munkáknál az építőipari üzemek rendszerint a vasépítő céggel egyidejűleg dolgoznak az épületen és az építőipari üzem munkásait a vasszerkezetek építése veszélyezteti, ha nem foganatosítják a szükséges munkásvédő rendszabályokat: az építőipari szakszövetkezeteknek súlyos érdekeik fűződnek ahhoz, hogy a vasépítő cégek alapos balesetelhárító rendszabályok betartásával dolgozzanak. A kétféle érdek összeegyeztetése végett az építőipari szakszövetkezetek szövetségét bevonták a vas- és acélipari szakszövetkezetek szövetsége részéről kidolgozott szabályzat tárgyalásába. Az 1913. december havában megtartott értekezleten teljes megegyezés jött létre és most már a vasszerkezetek építésére is kielégítő általános érvényű szabályzatot állapítottak meg. Remélhetjük, hogy a vas- és acélipari szakszövetkezetek már a legközelebbi hónapokban mint a saját balesetelhárító szabályzatukat bocsátják ki ezeket a szabályokat. Minthogy az építőipari szakszövetkezetek a saját szabályzataikat is nemsokára a szövetségük részéről megalkotott általános érvényű szabályzat szerint fogják módosítani, a Németbirodalomban csakhamar abban a megnyugtató helyzetben leszünk, hogy mindenemű építőmunka végzésénél egyforma és kielégítő, a balesetelhárító technikának és az építőipar fejlődésének megfelelő szabályzatok lesznek érvényben.

Törvényjavaslat az ipari bíróságokról.

Ha a jelek nem csalnak, az ipari bíróságok kérdésének törvényes rendezése most már nem késhetik sokáig. Legalább erre lehet következtetni abból a hivatalos híradsból, amelylyel a kereskedelemügyi miniszter a szóban levő törvényjavaslat indokolással ellátott tervezetét a közönség és a szakérdekeltségek részére közreadta. A szándék ugyanis az, hogy ez a javaslat a polgári törvénykezési rendtartással együtt, vagy legalább is ezt nem sokkal követő időben lépjen hatályba. Épen ezért csak rövid határidőt tűztek ki a vélemények előterjesztésére. A szaksajtónak is igyekeznie kell tehát, ha súlyt helyez arra, hogy tárgyilagos bírálata a javaslat végleges szövegének megállapításánál még figyelembe vehető legyen.

E soroknak célja az, hogy e körülmény kiemelésével a figyelmet a törvényjavaslat tervezetére főlhívja és a tervezetet, lehetőleg bírálat mellőzésével, ismertesse.

A bírálatnak különben, amennyiben az a mi viszonyaink között megvalósítható szempontokra vonatkoznék, tulajdonképen széleskörű feladata

már alig lehet, mert a tervezet a Szerényi-féle ipartörvény-tervezet vonatkozó fejezete alapján, de már is mind ama birálatok felhasználásával készült, amelyeket annak idején szakegyesületek és érdekképviselők alapos viták és beható indokolások kíséretében nyilvánítottak. Ebben a tekintetben, úgy látszik, hogy különösen gondos figyelemben részesültek azok a szempontok, amelyek a Magyar Jogászegyletben és a Törvényes Munkásvédelem Magyarországi Egyesületében lefolyt viták során érvényesültek.

Mindenesetre szükségessé váltak azok az eltérések, amelyek a Szerényi-féle tervezetben alapul vett kötelező érdekszervezeteknek, a munkaadók és munkavállalók testületeinek, elejtéséből következnek és amelyeknek hiányában az ipari bírászkodás céljára különleges ülnöki szervezetet, különleges választási eljárással, kellett rendszeresíteni.

Lényeges eltérés továbbá a Szerényi-féle tervezettel szemben az is, hogy amíg az említett tervezet szerint a kollektív vitákban a békéltetés kötelező volt és a békéltetési eljárás alapján kötelező ítéletek voltak hozhatók, addig a jelenlegi ipari bírósági tervezet a kollektív vitákban (sztrájk, munkáskizárás) való békéltetést merőben fakultatív jellegűvé teszi és annak során a kötelező döntést teljesen kizárja.

További lényeges eltérés a Szerényi-féle tervezettel szemben az is, hogy amíg az a tervezet az összes ipari bíróságokat ülnökök közreműködésével szervezte és egy-egy ipari bíróság illetékességét több járásbíróság, sőt egész törvényszék területére is kiterjesztette, addig a jelenlegi javaslat magukat a kir. járásbíróságokat, és pedig az összes kir. járásbíróságokat, saját területükre ipari bírósági hatáskörrel ruházza fel, ülnökök alkalmazását pedig csak a nagyobb ipari és kereskedelmi gócpontokon kívánja meg, míg egyebütt a járásbíróságok ülnökök közreműködése nélkül és egyes bíróságokként járnak el.

A javaslat magának az ipari bírászkodásnak reformkövetelményeit a következőkben foglalja össze:

1. Eltörleendőnek tartja az elsőfokú iparhatóságoknak ezekben az ügyekben gyakorolt bírászkodási joghatóságát;
2. szükségesnek tartja, hogy a munkaadó és munkavállaló érdekeltség a bírászkodásba bevonassék;
3. kívánatosnak tartja továbbá, hogy az ipari bírászkodás is pártatlan és jogtudó elem közreműködésével gyakoroltassék.

E reformkövetelmények kitűzésénél abból indul ki a tervezet, hogy az eddigi tapasztalatok szerint a jelenlegi törvényes rend, amely szerint a munkaadók és munkavállalók vitás ügyeiben első sorban az elsőfokú iparhatóságnak kell határoznia, az ipartörvény életbeléptetése óta lefolyt 30 év alatt felesleges intézménynek bizonyult. Köztudomású, hogy a felek mindig nyűgnek érzik ezt az eljárást és olyan szükséges rossz gyanánt viselik az elsőfokú iparhatóság előtt folytatott pereskedést, amely csak arra jó, hogy azon akárhogy is túlesve, ügyüket a rendes bíróság elé vihessék. Maguk az elsőfokú iparhatóságok is érzik ezt a fonák helyzetet és a munkaadók és munkavállalók kölcsönös pereiben való bírászkodást sablonos és értéktelen munkateherként viselik, amelynek jelentőséget csak annyiban tulajdonítanak, amennyiben attól akárhogyan, de minél gyorsabban szabadulni igyekeznek. Bizonyára közóhajnak felel meg tehát az a tervezeti rendelkezés, amely mind a feleket, mind az elsőfokú iparhatóságokat a jövőre megszabadítja ettől a tehertől, amelynek értéke, gyakorlati haszna, úgyszólván senkire sincs.

A tervezet szerint tehát a felek közvetlenül a járásbírósághoz mehetnek panaszukkal, ami annak következtében, hogy a járásbíróságok nagy számukhoz képest könnyen megközelíthetők és hogy számukat a perrendtartás életbeléptetésével még szaporítják is, az ipari bírósági ügykörben

érdekelt felekre azzal a nagy előnnyel jár, hogy a bíróságot könnyen, nagyobb idő- és költség-áldozat nélkül elérhetik.

A legégetőbb bajokon tehát már ennyiben is segítve volna. A tervezet azonban nemcsak ezt, hanem pozitív igazságszolgáltatási- és szociálpolitikai előnyök biztosítását célozza, amidőn a munkaadó és munkavállaló érdekeltségnek ajtót nyit a bíraskodásba való bevonulás céljából. A tervezet ennek az intézménynek létesítésénél óvatosságot tanúsít annyiban, amennyiben az ülnöki intézményt a már előbb említettek szerint csak a nagyobb ipari és kereskedelmi gócpontokon állítja fel, vagyis ott, ahol az ülnökök közreműködésének személyi és tárgyi feltételei fenforognak. Kisebb helyeken ugyanis lehetetlen volna az ülnökök olyan számának és minőségének megállapítása és megszerzése, amely a bíraskodás céljait előmozdítani alkalmas, emellett pedig az ipari bíróság körébe tartozó ügyeknek száma kisebb helyeken oly csekély, hogy itt különleges intézményt létesíteni fölösleges is.

Egyébként a tervezet indokolása eléggé meggyőzően sorolja fel azokat a jogi- és szociálpolitikai szempontokat, amelyek az érdekeltségnek a bíraskodásba való bevonását, külföldi államok bevált példája nyomán kívánatosá, sőt szükségessé teszik. Rámutat a tervezet arra, hogy az ipari munkaviszony feltételei, tartalma és jogi következményei tekintetében mily messzeágazók a vélemények, hogy mily nagy a forrongás e kérdések körül és hogy mennyire kell az ipari munkaviszony terén ezekre való tekintettel az eddiginél fokozottabb mértékben keresni oly intézményeket, amelyek ezt az ingadozásban levő jogot a gyakorlati élet követelményeivel összhangba hozni alkalmasak. Ez az ülnökök alkalmazásának egyik jogpolitikai jelentősége. Ennél fontosabb azonban annak az a szociálpolitikai súlya, amelylyel a munkavállalók osztályára bír, ama békítő, kiengesztelő hatás következtében, amelyet a bíraskodásban való részvételének joga reá gyakorol. Ezzel a szociálpolitikai szemponttal egyesül és kifejezésre jut a jogpolitikai szempont annyiban, amennyiben a külföldön szerzett tapasztalatok szerint is, az ülnökökkel szervezett ipari bíróságok előtt az egyezségek arányszáma sokkal nagyobb, mint a rendes bíróságoknál.

A tervezet az ipari bíróságot, a külföldi példától eltérőleg, a rendes bírósággal szorosabb kapcsolatba hozza, aminek főként az a gyakorlati szempont az oka, hogy a rendes bíróságok adminisztrációjának igénybevitelével az ipari bíróságok költségeit csökkenteni lehessen. Másrészt pedig annak következtében, hogy az ipari bíróság jogtudó bíró vezetése alá helyeztetnék, a kapcsolatnak személyi föltétele is adva van, amit a tervezet indokolása azért is szükségesnek lát, mert abból indul ki, hogy nálunk, a külföldtől eltérőleg, egyéb jogtudó elem a rendes bíróságon kívül alig volna található, amelyre a vezetést megnyugvással reá bízni lehetne.

Az ipari bíróság hatáskörének megállapításánál a tervezet a legmesszebbmenő liberalizmussal jár el, amennyiben nemcsak az ipartörvény alá eső vállalatokat, hanem mindazokat a foglalkozásokat és üzemeket az ipari bíróság hatáskörébe sorolja, amely foglalkozások és üzemek alkalmazottainak szolgálati jogviszonya az ipari alkalmazottakéval rokon vonásokat tüntet fel. Idesorolja pedig a munkaadók és munkavállalók között fölmerülő összes vitás ügyeket és mellőzve az egyes külföldi törvényekben szokásos taxatív felsorolást, inkább a bíróság gyakorlati érzékére hagyja, hogy az általános szabály alapján a követelés természetéhez képest határozzon a bírói hatáskör megállapítása tárgyában. A tervezet az ipari jellegű szolgálati jogviszony helyes elbírálása céljából nemcsak közvetlenül a munkaadók és munkavállalók között felmerült pereket, hanem azokat is ipari bírósági hatáskörbe kívánja utalni, amelyek a munkaadók, vagy munkavállalók között egyrészt és a szolgálati szerződés alapján egyetemleges

kötelezettségben álló személyek között másrésztől, valamint azokat a pereket is, amelyek a szolgálati szerződésben álló munkaadók és munkavállalók jogutódai közt felmerülnek.

Mindamellett, hogy az általános meghatározás a bírói mérlegelésnek több teret enged, mint a mindig hiányos taxatív felsorolás és így helyesebb, mégis szükségesnek gondoljuk, hogy a szolgálati jogviszony alapján keletkező egyes különös perek, félreértések elkerülése végett, kifejezetten is fölemlíttessenek és amennyiben a tervezet álláspontja elfogadásra talál, kifejezett rendelkezéssel utaltassanak ipari bírósági hatáskörbe. Így, csak az indokolásban olvassuk, miszerint ipari bírósági hatáskörbe tartoznának az 1907. évi XIX. t.-c. 82., 83. §-ai alapján indított azok a perek is, amelyeket baleset esetére biztosított személyek, illetve ezek hozzátartozói a munkaadó ellen baleseti kártalanítás iránt folytatnak. A tervezet álláspontja szempontjából ezt következetes fölfogásnak tartjuk, de nem volna felesleges, hogy ez megfelelő alakban a tervezet rendelkezésében is kifejezésre jusson.

Vitatható a tervezet ama rendelkezésének helyessége, amely kizárja az ipari bíróság hatásköréből ama munkavállalókat, akik fizetésüket havonként, vagy ennél is hosszabb időszakonként kapják, ha évi fizetésük összege, a mellékjavalmazások figyelembe vétele nélkül, hatezer koronát meghalad. Ezt a rendelkezést alig fogja a bíráló szó nélkül hagyni, már csak azért is, mert a szolgálati szerződésből munkaadó és munkavállaló közt felmerülő perek már a perrendtartás alapján is korlátlanul járásbírói hatáskörbe tartoznak.

A tervezet óvatossága nyilvánul meg abban, hogy az egyébként ipari bírósági hatáskörbe utalt perekben sem kívánja ezt a hatáskört kizárólagossá tenni, amennyiben egyrészt a községi bíróságot, másrészt az ipartestületek békéltető bizottságát eddigi hatáskörében meghagyja, mégis azzal a módosítással, hogy hatáskörük az ipari bírósági ügyekben a jövőben csak fakultatív volna, a feleknek tetszésére hagyatván, hogy követelésüket a lehetőség határai között melyik fórumnál akarják érvényesíteni. Eszerint tehát a helyzet az lesz, hogy akinek követelése akár pénz fizetésére, akár munka teljesítésére irányul az, 50 korona értéket meg nem halad, az akár a községi bíróságnál, akár az ipari bíróságnál előterjesztheti keresetét. Akinek követelése pedig 50 korona értéket meghalad, azzal az ipari bírósághoz kell fordulnia. Minden esetben joga van azonban az olyan munkaadónak, vagy segédjének és tanoncának, aki ipartestület kötelékébe tartozik, követelését, miként eddig is, az ipartestület békéltető bizottságánál előterjeszteni.

A tervezet tudatában van annak, hogy a bíraskodásnak eme szerteágazása nem felel meg valamely merev elvi állásponton álló törvényhozás követelményeinek, azonban megnyugtató a netáni aggodalmaskodót azzal, hogy mégis legfontosabb a gyakorlati szempontok megóvása, aminek pedig a tervezet ezekkel a rendelkezéseivel eleget vél tenni. És ebben a tekintetben arra a megnyugtató tudatra is támaszkodik, hogy az ipari bíraskodási szervezet nemcsak nálunk, de a külföldi államokban is hasonlóképpen többirányú, amit megfelelő külföldi törvényekből vett példákkal meg is világít.

Annyi bizonyos, hogy a tervezet törvényerőre emelkedése esetén a munkás mindig közel találja a bíróságot és a kisebb garanciát kínáló községi bíróság határozatával szemben, de az ipartestület békéltető bizottságának határozatával szemben is könnyű szerrel élhet jogorvoslattal az ipari bíróságnál.

A tervezet részletes szabályokat állít fel az aktív és passzív választói jog tekintetében és elvben kötelezővé teszi az ülnöki tisztség elfogadását, amely alól csak néhány, méltányossági okra alapított mentességi okot enged.

Vitára adhat alkalmat a munkavállalók választói jogának a megelőző foglalkozás tartama szerint való korlátozása (11. §. utolsó bekezdés), amely azonban épen a munkavállalók érdekeinek megóvása szempontjából általánosságban szükséges rendelkezés és abban a megoldásban, amelyet a tervezet elfogadott, a külföldi törvényekhez képest szűkkeblűnek sem mondható.

Az ülnökök választása az iparhatóság vezetése alá tartozik és abba az ipari bíróságnak csak jogorvoslati úton van beleszólása.

A választásnál mindig titkos szavazás szerint kell eljárni és a választással nyert megbízatás négy évre szól, akként, hogy az ülnökök fele két-két évenként kilép.

A választás részletes szabályait a tervezet a kibocsátandó rendeletnek tartja fenn és így a rendelet kibocsátásánál lesz megfontolható az a kérdés is, vajjon mennyiben kelljen az úgynevezett proporcionális választási rendszer létesítésével a kisebbségek arányos képviselétéről is gondoskodni.

Az ipari bíróság eljárására nézve általában a polgári perrendtartás szabályai és pedig a járásbírói eljárásra vonatkozó, nyerne alkalmazást. Ebben a vonatkozásban is rendeleti útra maradt azonban további könnyítéseknek és egyszerűsítéseknek, különösen pedig az időhatárok megrövidítésének és a végrehajtás gyorsításának olyan megállapítása, amelyet ennek a bíraskodásnak természete megkövetel.

Az ipari bírósági ülnökök alkalmazása esetén hármass tanácsban jár el, t. i. az elnök vezetésével egy-egy munkaadó és munkavállaló alkalmazásával. Ebben a tekintetben tehát eltér a tervezet munkásbiztosítási bíróságaink jelenlegi szervezetétől, amelyek tudvalevőleg két-két munkaadó és biztosított közreműködésével tárgyalnak és határoznak.

A tervezet a munkavállalókra vonatkozó szociálpolitikai gondoskodás jellegével bíró intézkedést tesz, amidőn azokban a perekben, amelyek tárgyának értéke 300 koronát meg nem halad, a munkavállalókat bélyeg- és illetékmentesség kedvezményében kívánja részesíteni. Ezzel ugyanis a törvény minden finánciális akadályt elhárít a munkás elől, akinek módjában lesz, költségtől nem tartva, igényét szabadon előterjeszteni a bíróságnál, anélkül, hogy vélt jogsérelmének orvoslása mellett költségáldozattól kelljen tartania. Az a rendelkezés pedig, amely az ipari bíraskodás során létrejött egyezségeket általában is bélyeg- és illetékmentesség kedvezményében részesíti, jogpolitikai jelentőséggel bír, amennyiben az egyezségek előmozdításával, a bíróságok tehermentesítését kívánja elérni.

Mindenesetre vitatható, hogy helyesen találta-e el a tervezet a határt, amelyen innen az ülnökök alkalmazását mellőzi, amennyiben ugyanis az ülnökök alkalmazását csak Budapesten és azokban a városokban rendeli el, amelyeknek lakossága a mindenkori legutolsó népszámlálás szerint meghaladja a 30.000-et, míg egyéb helyeken csak akkor, ha ezt a kereskedelemügyi miniszter az igazságügyi miniszterrel egyetértőleg, Horvát-Szlavonországokban pedig a bán elrendeli. Annak következtében azonban, hogy ilyenképpen meg van adva a mód és lehetőség arra, hogy az ülnökökkel szervezett ipari bíróságok a fejlődés igényeihez képest nemcsak a tervezet indokolásában kontemplált 34 helyen, hanem egyebütt is felállíthatók legyenek, az ülnökök alkalmazásával járó jogi és szociálpolitikai szempontok megóvása kellőképpen van biztosítva. Kiemelendőnek tartjuk a tervezetnek azt a rendelkezését, amely szerint az említett kormányhatósági rendelet az ülnökökkel szervezett ipari bíróság illetékességét szomszédos járásbírói bíróságok egész területére vagy ezek területének egy részére is kiterjesztheti. Különös jelentősége van ennek az ipari gócpontok közelében levő olyan helyekre nézve, amelyeknek lakosai részben a közeli városban, mint ipari munkások keresik kenyerüket és akik ennek a rendelkezésnek következtében rendes munkahelyükön és szaktársaik közreműködésével

szervezett bíróság előtt kereshetik vélt jogsérelmeik orvoslását is. A tervezet intencióinak megvalósulása esetén bizonyára ilyen kiterjedtebb illetékességet nyerhetne a budapesti ipari bíróság is, amelynek területi hatásköre a székesfőváros területén kívül az övező helységek egész sorozatára kiterjesztendő lesz.

A tervezet bizonyos szorosabb kapcsolatot igyekszik létesíteni az ipari bíróságok és a munkásbiztosítási bíróságok között, amidőn előírja, hogy ott, ahol az ipari bíróság székhelyén munkásbiztosítási bíróság működik, mindkét bíróságnál lehetőleg ugyanazok a bírák járjanak el. Aki figyelemmel kíséri a munkásbiztosítási bíróságok joggyakorlatát, az bővebb magyarázat nélkül is kétségtelennek látja, hogy a munkásbiztosítási jog, ha nem is épen az ipari jognak része, de azzal oly szoros összefüggésben van, hogy a két jogterületre vonatkozó bírászkodás szerves kapcsolata mindkét jogterületre megtermékenyítő, üdvös hatással járhat.

A tervezet egyébként néhány további intézkedést is tartalmaz a munkásbiztosítási bíróságokról, amelyeknek hatáskörét részben kiterjeszti, részben pedig szervezetüket egyes pontokban módosítja.

A tervezet gondosan kerüli ugyan, hogy a régóta hangoztatott és talán már küszöbön is levő munkásbiztosítási reformnak elébe vágjon, mindamellett annak következtében, hogy az ipartörvény 176. §-ának hatályon kívül helyezése következtében megszűnik az elsőfokú iparhatóságoknak ipari ügyekben való bírászkodása, szükségképpen gondoskodni kellett a tervezetnek arról, hogy mi történjék azokkal a perekkel, amelyek a munkásbiztosítási törvény 156. §-a alapján eddig is csak az ipartörvény idézett 176. §-ára való tekintettel tartoztak az iparhatóságok és illetőleg a rendes bíróságok hatáskörébe.

A tervezet a munkásbiztosítási törvény 156. §-ának hatályon kívül helyezésével az ebben felsorolt munkásbiztosítási pereket a munkásbiztosítási bíróságok és főlebbviteli fokon az Állami Munkásbiztosítási Hivatal bírói osztályának hatáskörébe utalja. Azok a perek tehát, amelyek az alkalmazott és a munkaadó között a biztosítási járulékok és a pénztárnak járó egyéb szolgáltatások tekintetében, továbbá amelyek a pénztárak és a munkaadók, vagy az önmagukat önként biztosítottak közt a betegségi biztosítással járó befizetések és megtérítések tekintetében, végül azok, amelyek a pénztár, valamint a munkaadó és az önmagukat önként biztosítottak közt, a balesetbiztosítási járulékok és díjak tekintetében keletkeznek, — ide nem értve a munkásbiztosítási törvény 157. §-ában felsorolt üzembesorozási és balesetbiztosítási járulékvitákat — jövőben nem az elsőfokú iparhatóság és a rendes bíróság, hanem az említett munkásbiztosítási bírósági hatáskörbe tartoznának. E rendelkezés indokai tekintetében magának a tervezetnek vonatkozó kimerítő indokolására utalhatunk. Anélkül azonban, hogy beható bírálatot nyilvánítani kívánnánk, azt a benyomást el nem hallgathatjuk, hogy a tervezet ehelyütt túlságos óvatosságot tanúsított, amidőn elmulasztva a kínálkozó alkalom megragadását, egyedül a munkásbiztosítási törvény 156. §-ában felsorolt perek hatásköri rendezésére szorítkozott, ahelyett, hogy a munkásbiztosítási bírászkodás kérdésének egész komplexumát megragadta és azt minden vonatkozásban rendezte volna.

Azokat a célokat, amelyeket a tervezet indokolása szóban levő javasolt rendelkezéséhez fűz, ezen az úton alig közelítheti meg, ha egyidejűleg az 1907: XIX. t.-c. 157. §-ában foglalt hatásköri rendezést, valamint a munkásbiztosítási törvény egyes helyein megjelölt egyéb vitás ügyeket is, amelyek természetüknél fogva bírói döntést kívánnak, pontosan össze nem foglalva, azokat is, a munkásbiztosítási bíróság hatáskörének megállapításával, kimerítő szabályozás tárgyává nem teszi. A helyes megoldás az volna, ha a munkásbiztosítási bírászkodásra vonatkozó rendelkezések összességében fölvétetnék a javaslatba, amely »az ipari és munkásbiztosítási

bíróságokra» vonatkozó törvényjavaslatnak nevezetnék el, vagy pedig esetleg, amennyiben a munkásbiztosítási reform valóban egyidejűleg megoldható volna, a munkásbiztosítási bíráskodásra vonatkozó kérdések összessége ama várható másik tervezetre hagyatnék fenn. Akár itt maradnak a tényleg felvett rendelkezések, akár pedig a munkásbiztosítási törvény novellájába vitetnek azok át, kétségtelenül gyakorlati tapasztalatokon leszűrt néhány helyes detail-módosítást tartalmaznak.

Amennyiben a munkásbiztosítási bírósági hatáskör tényleg kiterjesztést nyerne, amely kiterjesztés irányában nyilvánult meg a Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének vonatkozó szaktanácskozmányai során elhangzott általános felfogás is, mindenesetre különböző lesz a bíróság eljárása aszerint, amint az a segélyezési és kártalanítási perekben, vagy pedig a hatáskörébe utalt egyéb ügyekben fog eljárni. Különösen a szociális gondoskodásnak ama szempontjai, amelyek a segélyezési és kártalanítási eljárásban irányadó hivatalból való eljárás elvéből következnek, az oda utalt egyéb perekben alkalmazást csak szűkebb határig találhatnak. Megjegyzendő, hogy a tervezet szerint máris eltérő rendelkezés az, hogy amíg az itt újabban odautalt perekben mind az elsőfokú munkásbiztosítási bíróság, mind pedig az Állami Munkásbiztosítási Hivatal egy-egy munkaadó és munkavállaló részvételével jár el, addig a segélyezési és kártalanítási perekben továbbra is érvényben maradna az a jelenlegi rend, amely szerint ezekben mindkét fórumon két-két munkaadó és munkavállaló vesz részt.

Az említett elvi megkülönböztetésből következik továbbá, hogy amíg a segélyezési és kártalanítási perek bélyeg- és illetékmentesség kedvezményében részesülnek, addig az ezúttal odautalt perek tekintetében a törvénykezési bélyegekre és illetékekre azok a szabályok nyernének alkalmazást, amelyek a járásbírósi eljárásban irányadók.

A tervezet a munkásbiztosítási bíróságok eddigi szervezetén azt a módosítást teszi, hogy

1. az elnököt és a helyettes elnököket mindig a bíróság székhelyére illetékes járásbírósi bírói közül kell kinevezni, nem pedig, mint eddig, bármely ottani bíróság tagjai közül;

2. nemcsak az elnöki, hanem a helyettes elnöki állás is a szükséghez képest a kir. bíróság létszámába tartozó, külön bírói állásként szervezhető;

3. mind az elnök, mind a helyettes elnökök kinevezése 5 évre szól és nem 3 évre, miként eddig;

4. a munkásbiztosítási bíróság segéd- és kezelőszemélyzete gyanánt a járásbírósi segéd- és kezelőszemélyzete szolgál, nem pedig miként eddig, pénztári személyzet, amelynek minőségében azonban így is általában bírósági személyzet nyert külön munkadíj fejében alkalmazást;

5. a munkásbiztosítási perben hozott határozatok végrehajtásának elrendelése, felfüggesztése, korlátozása és megszüntetése tárgyában a munkásbiztosítási bíróság elnöke határoz, nem pedig, miként eddig, a kir. járásbírósi bíróság;

6. a munkásbiztosítási bíróság határozatainak végrehajtása nem miként eddig, bírósági végrehajtás útján, hanem közigazgatási úton, közsadók módjára történik.

Mindezek a rendelkezések a tervezet indokolásában kimerítő magyarázatban részesülnek.

A munkásbiztosításra vonatkozó és incidentaliter idekerült rendelkezéseknél azonban sokkal fontosabb és a tervezetnek lényegbeni rendelkezéseit foglalja magában, annak, a kollektív viták esetén való békéltetést szabályozó második fejezete. Legnagyobb szociálpolitikai jelentősége a tervezetnek éppen ebben a fejezetében domborodik ki, amely módot ad arra, hogy összebeszélések, sztrájk és munkáskizárás esetén az állam olyan

szervezetet bocsásson az érdekeltek rendelkezésére, amely pártatlanságánál, szakismereténél és köztekintélyű súlyánál fogva kiválóan alkalmas arra, hogy a fölmerült gazdasági érdekharcban az ellentéteket eloszlassa, vagy ezeket legalább is enyhítse. Nem kötelező békéltetést és a békéltetés alapján nem kötelező döntést állapít meg a tervezet, amely a megokolás szerint abból a felfogásból indul ki, hogy minden kényszer mellőzésével, az érdekeltek önkéntes elhatározásától kell függővé tenni. hogy kollektív vitáikban az összebeszélések, munkabeszüntetések és munkáskizárások megelőzése, vagy abban hagyása végett az ipari bíróság békéltető eljárását esetenként igénybe vegyék-e és a békéltetés sikertelensége esetén a bíróság netán kifejezett véleményének magukat alá vessék-e vagy sem. A tervezet ugyanis, nem a jogszabályokkal való megkötöttségtől, hanem a tapasztalatok és a tudás fejlődésével várható kölcsönös méltányosságtól és belátástól, valamint a felelősségérzet legbiztosabb alapjául szolgáló szervezkedés szabadságától és a szervezeteknek mindkét részen való megerősödésétől várja ipari gazdasági harcaink elfajulásainak csökkenését, a teljesen el nem kerülhető harcnak rendjét és fegyelmét, a fegyverszüneteket és békét biztosító kollektív szerződések terjedését, a hatályuk alá tartozó iparágak és munkások számában egyaránt. Csak ott, ahol a társadalom szabad erői felmondták, vagy felmondják a szolgálatot, kínálja fel az állam a harc megszüntetése, főképen pedig annak megelőzése végett az ipari bíróságot, mint olyan állami intézményt, amely kellő pártatlansággal és szakértelemmel rendelkezik és a feleknél annyi bizalomnak örvend, hogy a békéltetést siker kilátásával megkezdhesse, a békéltetés sikertelensége esetén pedig bölcsen megokolt véleményével véget vethessen a vitának.

Továbbra is szabadon működhetnének azonban a felek által akár esetről-esetre, akár kollektív szerződésben előre megállapított választott bíróságok is. Egyáltalán nagy súlyt látszik helyezni a tervezet a kollektív szerződésekre és pedig abban a vonatkozásban is, hogy ezeknek joghatályt tulajdonít az ipari bíróságnak békéltető hatáskörében való összeállítására is. Mindenesetre, a szociális irányú fejlődést, az újabban kialakuló mai gazdasági jogot a mi törvénytárunkban először juttatná kifejezésre a tervezet, abban a vonatkozásban, amely szerint rendelkezéseket tesz a kollektív szerződésekről, amelyek létezését eddigi törvényeink hallgatással mellőzik.

Nem tudható, hogy az ipari bíróság, mint békéltető szervezet, mennyiben válnék be a mi viszonyaink között. Németországban elért nagy sikerei alapján reménnyel tekinthetünk itteni működése elé is.

A szakférfiak értékes bírálatán, valamint a kormány és a törvényhozás akaratán és bölcsességén áll, hogy a tervezet viszonyaink között lehető legjobb szerkezetben és rendelkezésekkel mielőbb beiktattassék törvénytárunkba.

KÉRELEM. *Hátralékos előfizetőinket ez úton ismételten kérjük, hogy az 1914. évre járó előfizetési díjat most már mielőbb beküldeni sziveskedjenek, nehogy a költséges postai megbízás útján legyünk kénytelenek azt behajtani.*

Olvasóinkat pedig arra kérjük, hogy a »Munkásügyi Szemle«-nek új előfizetőket s ezzel a gyakorlati szociálpolitikának új híveket sziveskedjenek szerezni.

Azt hisszük, hogy olvasóink meggyőződtek arról, hogy a szerkesztőség semmi költségtől sem riad vissza, hogy minden várakozást s minden igényt kielégíthessen. Ezzel szemben csak azt kérjük, hogy méltóztassanak a Szemle anyagi prosperálására is gondolni s új előfizetők gyűjtésével lehetővé tenni, hogy ezentúl is az eddigi bő és változatos tartalommal szolgálhassunk.

Egyúttal felhívjuk olvasóink figyelmét a »Munkásügyi Szemle« kiadásában megjelent külön levonatokra.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.

A magyarországi szociális balesetbiztosítás költségei.

A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületének szak-
tanácskozásai.

XIX. ülés 1914. március 17-én.

Szterényi József elnök: Mélyen tisztelt Teljes Ülés! Midőn szívesen üdvözlöm tagtársainkat és vendégeinket, akik ez alkalomból megjelenni szívesek voltak, méltóztassék megengedni, hogy köszönetemet fejezzem ki Gallai Marcel tagtársunknak, aki nehéz kérdés megvilágítására vállalkozott. Egyike a munkásbiztosítás legtöbbet vitatott kérdésének és legtöbbet sérelmezett részletének a balesetbiztosítás költségeinek váratlanul rohamos emelkedése nálunk, amely kérdésben eddig minden törekvésünk dacára bevilágítani nem voltunk képesek, nem állván még rendelkezésünkre az az anyag a maga teljességében, amely a kérdés részleteinek megítélésére alkalmas legyen. Gallai, Országos pénztári titkár úr volt szíves vállalkozni tehát arra, hogy részben hivatása körében szerzett tapasztalatai, részben a külföldön tett speciális tanulmány alapján bevilágítson e kérdésnek — hogy úgy fejezzem ki magam — rejtelseibe és ha ezt a feladatát, hogy csak félig-meddig világosan lássunk e kérdésben, sikerül elérni, úgy már is igen nagy szolgálatot tett a magyar munkásbiztosítás ügyének. Kérem a titkár urat, hogy előadását megtartani sziveskedjék.

A magyarországi szociális balesetbiztosítás költségei.

Gallai Marcel: A Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesülete programjába vette munkásbiztosításunk reformjának szakszerű előkészítése céljából előadássorozatok és ezzel kapcsolatos viták megtartását, amelyeknek láncolatába a balesetbiztosításunk költségeit tárgyaló előadásom szerényen kíván belekapcsolódni. E téma tulajdonképpen a balesetbiztosítás kérdései között, vagy mint első, vagy mint utolsó, tehát, vagy mint kiindulási pont, vagy mint konklúzió volna tárgyalandó, hisz a költségek kérdése magában foglalja az összes részletkérdések helyes megoldásának eredményeit és benne tükröződik vissza az intézmény összműködésének sikeressége, vagy sikertelensége, jósága, vagy gyatrasága, céltudatos volta, vagy programmszerűtlensége. Épen ezért témám tárgyalása folyamán az egész kérdés-complexumra úgy általánosságban, mint az összes kapcsolatos kérdésekre kiterjeszkedve kell majd kitérnem és midőn e bonyolult és sokféle vonatkozású kérdéseket lehetőleg könnyen áttekinthető szervezetbe felépíteni és megvilágítani megkísérlem, szerény igyekezetemért a t. teljes ülés szíves elnézését kérem.

A balesetköltségek évenkénti rohamos emelkedése, mint köztudomású, a balesetbiztosítás költségeit viselő munkaadó érdekeltségek köreiben nagy nyugtalanságot okozott és amíg régebben csak tervszerűtlen előrsi csatározások elvétett lövöldözései hangzottak el, most már tekintélyes hadsereket látunk bekapcsolódni abba az ostromba, amely a munkásbiztosítás, de különösen a balesetbiztosítás jelenlegi rendszere ellen intéztetik. Úgy a munkás-, mint az ú. n. polgári napi- és szaklapok szinte már hetenkint hoznak szakcikkeket, amelyek a legellentétebb tényeket bizonyítják. Egyik oldalon megdönthetetlen adatokkal bizonyítják a magyar balesetbiztosításnak a külföldinél olcsóbb voltát, a másik oldalon pedig ennek ellenkezőjét. Hallunk reformjavaslatokról, amelyek az angol rendszer meghonosításáról regélnek, hallunk államosításról és még egyéb tervekről.

Az érdekeltségek helyzete mindenesetre nehéz, miután, bár ösztön-

szerűleg a pénzösszegek révén érzik, hogy valami baj van, azonban a kérdésnek rendkívül komplikált és főleg újszerűsége következtében kénytelenek a sötétben tapogatódzni. A kérdések tisztázását ezenkívül egy másik körülmény is hátráltatja és pedig az, hogy a munkásbiztosítás kérdését eredeti feladatától eltérőleg sikerült hatalmi és politikai kérdéssé süllyeszteni.

Mindenki, aki a munkásbiztosítás kérdésének internacionális történetével és pedig úgy a múlttal, mint a jelennel foglalkozott és a szakember neutralis szemüvegével figyeli az állapotokat, mindenekelőtt azzal fog tisztába jönni, hogy az egész világon nincs olyan szociális biztosítási rendszer, amelylyel mindenki egyformán meg volna elégedve. *A munkásbiztosításnak pszichológiájában rejlik már az elégedetlenség.* Az átlagmunkaadó a fizetendő járulékokból semmi pillanatnyi hasznot nem látván, e járulék ellenszenvessé válik szemében. Ő nem gondol pillanatnyilag arra, hogy a legnagyobb munkaadó-érdek egy egészséges és épkezü munkásosztály, amely nélkül termelés elvégre még sem képzelhető el. A munkás viszont sohasem fogja elégségesnek találni a táppénzt, a felületesnek vélt orvoskezelést, az olcsó, de ép oly hatásos gyógyszert és sohasem fogja balesetből eredő igazi munkaképtelenségét, illetve szenvedéseit a számára megállapított járadékkal compenzálva látni. Azzal tehát egyszer és mindenkorra le kell számolni, hogy olyan intézményt, amely mindenkinek megelégedését kivívná, nem lehetett létesíteni a múltban és nem lehet létesíteni a jövőben. Épen ezért, ha az elégedetlenségnek a tudományos kutatás neutrális szempontjából akarunk szemébe nézni, a rákgyógyítás legújabb terápiájához hasonlóan kell eljárunk és az elégedetlenség mezothorium-sugaraiból szűrés nélkül kell átbocsátanunk a se nem gyógyító, se nem kártékony »bombasztot«, szűrésnek kell azonban alávetni a többi sugarakat, hogy a hasznosak gyógyítsanak és a károsak pedig a még egészséges szöveteket el ne pusztítsák. Témám fejtegetésénél ezen álláspontra kívánok helyezkedni és igénybe kívánom venni mindazon jogokat, amelyek a munkásbiztosítás pártérdekeken felül helyezkedő diplomatáit a tudományos kutatás exterritoriális területén megilletik.

Költségfedezeti rendszerünk ismertetése.

Mielőtt tulajdonképpeni feladatomra, a balesetköltségek analizálására rátérnék, röviden vázolni kívánom balesetbiztosításunk költségfedezeti rendszerét, amelyeknek ismerete a továbbiak teljes megértésére feltétlenül szükségesek. Törvényhozásunk egész iparunkat a költségfedezés szempontjából — és pedig aszerint, amint az illető munkaadók 5 alkalmazottnál átlag többet vagy kevesebbet foglalkoztatnak, — 2 főosztályba csoportosította. Az 5-nél átlag kevesebbet foglalkoztató munkaadókra egy általány állapotú meg, amely tekintet nélkül az illető munkaadó üzemének veszélyes voltára és az alkalmazottak munkabérének nagyságára, munkásonként és munkanaponként 1 fillért, azaz évenként (300 munkanapot véve fel) 3 koronát tesz ki. Az 5-nél átlag többet foglalkoztató munkaadók járulékfizetés szempontjából ezzel szemben két üzletágba csoportosítottak.

Az ú. n. *felosztó-kirovó* üzletágba tartozó munkaadók — az állandóbb természetű gyáripár, illetve az állandó helyhez kötött egyéb iparok (vasutak, kőbányák stb.) — *a mindenkori évi költséghez, a kifizetett munkabérek és az illető üzemekre megállapított veszélyességi osztály, illetve arányszám arányában járulnak hozzá.* Ezen üzletágnak évi segélyezési költségeit az első évben az első év baleset-sérültjeinek az első évre esedékes járadékai képezik, a második évben az első év sérültjeinek a második évben esedékes járadékai, amelyekhez a második év sérültjeinek már ezen évben esedékes első ízbeni járadékai is hozzájárulnak, míg a harmadik és a további évek segélyezési költségeit az előző években történt eseteknek az illető évben esedékes járadékai, valamint az illető év

sérültjeinek az illető évre eső elsőizbeni járadékai képezik. *E rendszerben tehát már rejlik egy bizonyos emelkedés és épen ez az egyik oka annak, hogy miért választott e rendszer — amely Németországban is fennáll — hazai gyáripárunk számára. Törvényhozásunk u. i. a balesetbiztosítás nagy terheivel nem akarta a gyáripárt egyszerre megterhelni.* A baleseti költségek emelkedésének ténye tehát e rendszer mellett egy természetes jelenség, azonban, hogy a Magyarországon tapasztalt emelkedés mennyiben normális, arra vonatkozólag egyelőre nem terjeszkedem ki. Az ú. n. *tőkefedezeti üzletágba* tartoznak a változékonnyabb és ideiglenesebb természetű építőiparok és a külföldi cégek ideiglenes magyarországi üzemei. Ezen üzletág költségei az előzőtől eltérőleg oly módon állapíthatnak meg, hogy ezen üzletág évenként keletkezett és kártalanított baleseteinek járadékai tőkésítetnek és ezen *tőkefedezeti összegek az üzletág munkaadói között évenként — az előző ú. n. felosztó-kirovó üzletág rendszerével azonos módon — osztatnak fel és rovatnak ki, a kifizetett munkabérek és az illető üzemekre megállapított veszélyességi arányszámok arányában.* A tőkefedezetek kiszámítása tabellák segítségével oly mérvben történik és e tőkék oly módon kalkuláltattak, hogy kamataik, kamatos-kamataik és a tőkék öntörlesztés révén az illető járadékigény kielégítésére — elméletileg az illető sérült természetes haláláig — elégségesek legyenek. A tőkefedezeti rendszer alá tartozó munkaadók tehát évenkénti járulékaikkal járadékosaik járadékigényeit biztosították, azaz ha a következő években üzemeik meg is szűnnek, járadékosaiknak a jövőben esedékes járadékait nem kell majd másoknak megfizetniök. Ezzel szemben a felosztó-kirovó üzletág alá tartozó munkaadók állandóan tartoznak a következő évekre eső járadékokkal, amelyeket, hogy ha egyik-másik időközben csőd, vagy egyéb ok miatt üzemét beszünteti, az üzletág többi munkaadóinak kell megfizetniök.

Megállapítható tehát a fentiekből, hogy *e rendszerek a költség fedezete szempontjából más alapra vannak bázisozva, mint pl. betegsegélyezési rendszerünk, vagy mint az osztrák, tőkefedezeti alapon számított, meghatározott nagyságú prémiumokon alapuló balesetbiztosítási rendszer.* Amíg ugyanis e rendszerek a törvényben megállapított határokon belül szinte előre megállapítható jövedelmi forrásokkal bírnak (pl. a magyar betegsegélyezési járulék a munkabérek $3\frac{0}{10}$ -a) és amennyiben kiadásaiikkal e jövedelmi források keretét meghaladják, deficitet idéznek elő — ami a gyakorlatban úgy a magyar betegsegélyezési, mint az osztrák balesetbiztosítási intézménynél tényleg bekövetkezett — addig *a magyar és német balesetköltség fedezeti rendszere a deficitet, vagy süficitet ab ovo kizárja.* Ugyancsak ebből következik, hogy amidőn a törvényhozás ezt a költségfedezeti rendszert adta meg az intézménynek, *óriási bizalmat helyezett annak vezetőségébe, mert hiszen a kiadásoknak semmi korlát nem szabotván, a törvény értelmében a kiadások bármilyen nagy összege felosztható és kiróható.* Ennek következtében, hogy az *Országos Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak* jövedelmi forrásaira vonatkozó képét teljesen megismerhessük, szem előtt kell tartanunk azt, hogy *míg e pénztár betegsegélyezési bevételei a törvény által korlátozva vannak, balesetbiztosítási jövedelmei korlátlanok.*

A balesetbiztosítás összköltségeiről.

A költségfedezeti rendszernek vázlatos ismertetése után immár áttérhetek tulajdonképpeni feladatomra, a balesetbiztosítás költségeinek ismertetésére. *A balesetbiztosítás költségeit törvényünk értelmében a munkaadók viselik.* Téves azonban az az általánosságban elterjedt feltevés, hogy a munkaadók viselik az összes, a balesetektől előálló költségeket. A balesetektől előálló munkaképtelenségek kártalanítása és ezek gyógyítása ugyanis a baleset megtörténte utáni első 10 hében a betegsegélyezési

számlát terhelik, amelyhez tudvalevőleg munkás és munkaadó egyforma arányban járulnak hozzá. Miután pedig a baleseteknek körülbelül 90^{0/0}-a az első 10 héten belül gyógyul és 10^{0/0}-a olyan természetű, amely 10 hétnél hosszabb ideig tartó akár állandó, akár átmeneti munkaképtelenséget okoz, a balesetektől eredő költségek viselésére vonatkozó helyes megállapítás tehát az, hogy a munkaadók viselik a balesetektől előállott, de 10 héten túl felmerült összes kártalanítási, gyógyítási és adminisztratív költségeket amellet, hogy összes, a balesetektől az első tíz héten belül előálló költségekhez *a munkásokkal együtt fél-fél arányban* járulnak hozzá.

A balesetbiztosítás összköltségeire vonatkozó szakcikkek rendkívüli divergálásának oka abban rejlik, hogy a kiindulási pont gyanánt vett statisztikák és összehasonlítási alapok helytelenek; lehetetlen ugyanis, az egyes országok intézményeinek végeredményeit minden megfontolás nélkül egymással összehasonlítani. Nem lehet pl., miként az tényleg megtörtént, a magyar balesetbiztosítás felosztó-kirovó üzletágának az 5-ik évi, tartalékot nem tartalmazó balesetjárulékát, az osztrák tőkefedezeti rendszer baleseti járulékával, avagy a németországi, felosztó-kirovó rendszeren alapuló, — a tartalékokat is magában foglaló — 25-ik üzletév járulékaival összehasonlítva, helytálló következtetéseket levonni. Tudományos értékű hasonlatot csupán a lehetőségek szerint homogén alapra helyezett költségek között lehet vonni, mert például, egy felosztó-kirovó és egy tőkefedezeti rendszeren alapuló járulék között a tőkefedezeti járuléknak magassága folytán pillanatnyilag az a látszat, mintha ez az utóbbi, járulékot kirovó intézmény effektíve drágábban dolgozna. A fentebbiekben a felosztó-kirovó és tőkefedezeti rendszerekre vonatkozó ismertetések megfontolása alapján azonban egész más eredményre juthatunk, hogyha a tőkefedezeti járulékból a kamatozásra elhelyezendő tőkefedezetet levonjuk és a csupasz, tényleges kiadásokat vesszük az összehasonlítás alapjául. Ugyancsak nem hasonlíthatjuk össze két, a felosztó-kirovó rendszerbe tartozó intézménynek *különbféle évfolyamaira* vonatkozó járulékait, mert amíg pl. a magyarországi 5-ik évi járulék 5 év baleseteinek a járadékköltségeit tartalmazza, addig a németországi 25-ik év 25 év sérüléseinek járadékköltségeit foglalja magában, amiből a tárgyilagossághoz szükséges összehasonlítás lehetetlensége önként kiderül. *Összehasonlítás révén tehát csak rendkívül nagy elővigyázattal, az egyes törvényekre, a szervezetre, az ipari és munkabér kérdésekre vonatkozó különbségeknek legintenzívebb figyelembe vétele mellett és csak lépésről-lépésre haladva, analitikai úton lehet tudományos értékű következtetéseket levonni.*

Nagyobb-e a magyar aránylagos összköltség a külföldiekénél ?

A következőkben tehát analitikai alapon elindulva, az első megállapítandó főkérdésnek annak a megállapítására kell vonatkozni, hogy *igaz-e az a tény, hogy a magyar balesetbiztosítási aránylagos összköltségek nagyobbak, mint a külföld hasonló intézményeié?* Ha igen, akkor az összköltséget ugyancsak analitikai úton tovább boncolva altételekre, ezek vizsgálata révén kutatandók az összköltségek nagyságának okai.

Az első kérdés tehát annak a ténykérdésnek megállapítása, hogy a részletkérdésekre való tekintet nélkül, a balesetbiztosítás végeredménye, *a baleseti összköltség, egyforma összehasonlítási alapra, még pedig a kifizetett munkabérre redukálva, az egyes országokban nagyobb, vagy kisebb-e?* E kérdés megoldásánál összköltségeinket a két üzletágunknak, a felosztó-kirovó és tőkefedezeti üzletágunknak megfelelőleg két részre kell bontanunk, miután a felosztó-kirovó üzletágunk eredményeit csak a hasonló rendszerre felépített német balesetbiztosítás eredményeivel hasonlíthatjuk össze.

Felosztó-kirovó üzletágunk járulékainak nagysága.

Felosztó-kirovó üzletágunk összkiadásainak a német rendszer eredményeivel való összehasonlítása céljából statisztikai kimutatást készítettem (az I. sz. tabella), amelyben a német összköltségek adatait a birodalmi biztosítási tanácsnak évi jelentéseiből és pedig minden évi jelentés évfolyamának első számában közölt, a 66 ipari szakszövetkezet végeredményeit összefoglaló összkimutatásából vettem.

Megfontolás tárgyává kellett azonban tennem azt, vajjon összehasonlítás céljából ezen németországi balesetbiztosításra kötelezett és 66 szakszövetkezetbe összefoglalt iparágak összetétele fedie a magyar állapotokat. Németországban a 66 ipari szakszövetkezet között szerepel kettő és pedig a Knappschafts B. G. és a See B. G. (a bányá- és tengerhajózás), amelyek nálunk az 1907. évi XIX. t.-c. keretén belül biztosításra nem kötelezettek. Ezzel szemben a németországi eredmények nem tartalmazzák sem az erdei fakitermelést, sem a vasúti üzemeket oly mérvben, mint a magyar, (amely a MÁV-ot magában foglalja, míg a német eredmény csak a magánvasutakat), a többi iparág pedig, a nagy és tőkeerős német gyár-iparnak nagyiparibb jellege és veszélyes gépekkel való felszerelése következtében a magyarországi aránylagosan nagyobb méretű kézi iparral szemben — a balesetelhárítási állapotoktól eltekintve — kétségtelenül veszélyesebbnek minősíthető. Ha már most a német bányá- és tengerhajózási üzemek terjedelmét és aránylagos veszélyességét vizsgáljuk az össziparhoz viszonyítva és ugyanezt tesszük a magyar vasúti és fakitermelési üzemekre vonatkozólag, a következőket találjuk. A legmagasabb veszélyességi osztályba tartozó bányüzemek 1911-ben az összmunkabéreknél 12⁰/₀-át, az összkiadásoknál 21⁰/₀-át, a járadékosok állagának 16⁰/₀-át, a bejelentett baleseteknek 22⁰/₀-át; az optimisztikusan a bányüzemmel egyforma veszélyességűnek vett magyar fakitermelési üzemek munkabérei az 1912. évi összmagyar munkabéreknél 2⁰/₀-át, míg a veszélyességi táblázat alapján cca $\frac{1}{3}$ -ad veszélyességű magyar államvasúti üzemek munkabérei (kb. 63 millió) az összbéreknél kb. 9⁰/₀-át teszik ki. Ebből immár megállapítható, hogy a német biztosítás a magyar, nagyobb arányú vasúti és fakitermelési kockázattal szemben — a veszélyes tengeri biztosítástól egészen eltekintve — már magával a bányabiztosítás kockázatával *nagyobb, technológiailag elbírálni való veszélyek kártalanítására kötelezett, mint a magyar.*

Az ezen megfontolások alapján készült statisztikai táblázatomban szembe állítottam a német és magyar balesetbiztosítási intézmények fennállásának első évétől kezdve, az azonos évfolyamok összkiadásait és éppen azon célból, hogy lehetőleg teljesen homogén adatokat hasonlítsak össze, kiszámítottam az összkiadásokat az egyes évfolyamokra és az egyes országokra vonatkozólag, tartalékkal és tartalék nélkül, ezenkívül még a magyar összkirovást az állami hozzájárulás beszámításával és anélkül. Törvényünk ugyanis eltérőleg úgy az osztrák, mint a német balesetbiztosítástól, egy olyan intézkedést tartalmaz, amely egyik országban sem található és ez *az állam hozzájárulása az Országos Pénztár igazgatási költségeihez.* A törvényhozás ezzel, miként azt a törvény indokolása is jelzi, azt akarta elérni, hogy a betegsegélyezésnek központosításából származó adminisztratív költség-többlet és a balesetbiztosítás igazgatásának költsége az érdekelteket ne terhelje, illetve a balesetbiztosítás járulékait a külföldi járulékokhoz képest csökkentse. Amíg tehát a német és osztrák balesetbiztosítás teljes adminisztrációjának költségét tartozik viselni, addig a magyar balesetbiztosítás adminisztratív költségeinek egy nagyon tekintélyes részét a törvényhozás a munkaadók vállairól le akarta venni. Ha tehát a balesetbiztosítás összköltségeit akarjuk a külföldi adatokkal összehasonlítás tárgyává tenni, feltétlenül számításba kell vennünk a magyar összkiadások

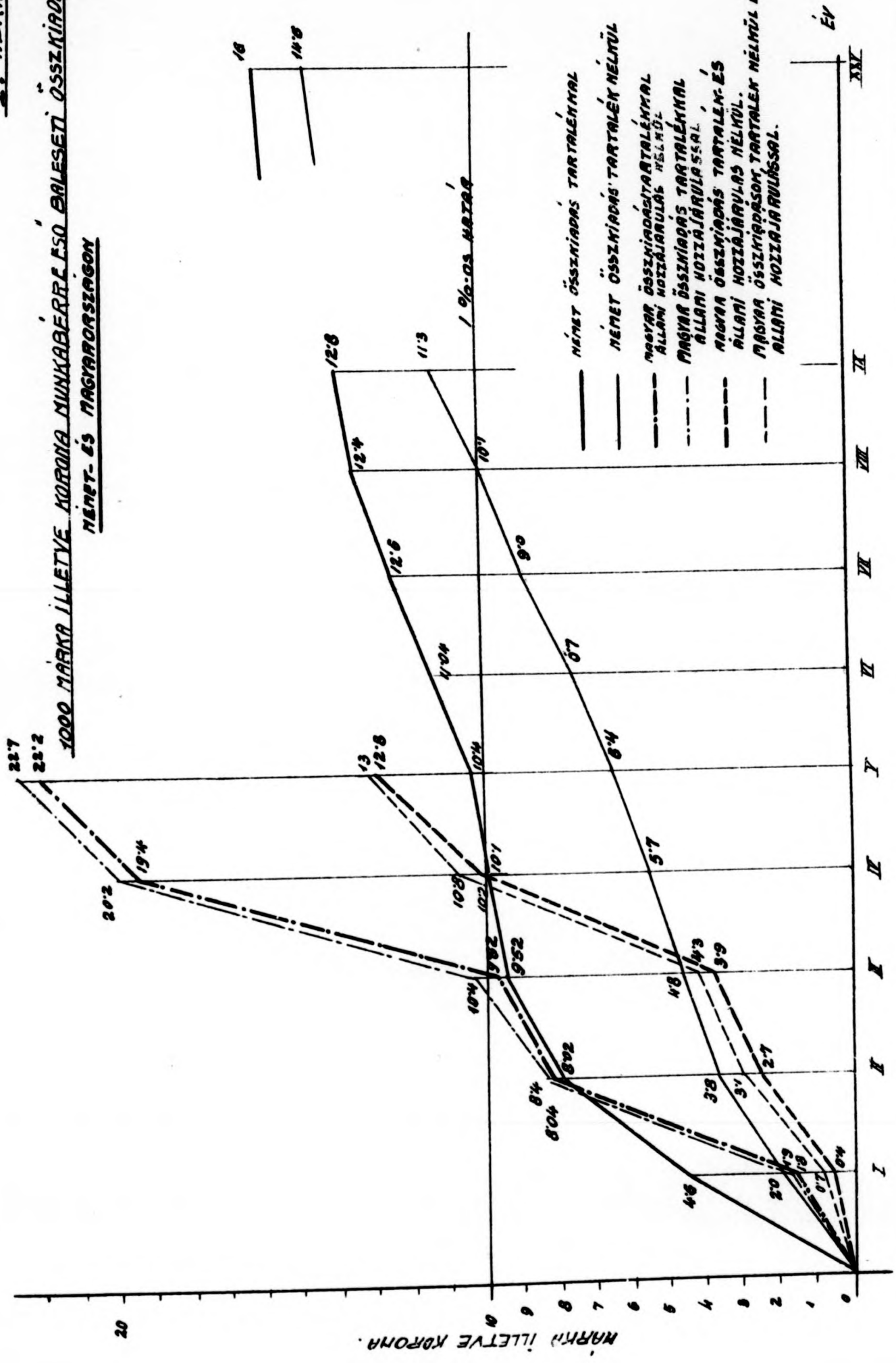
nagyságánál az állami hozzájárulást is, miután az ebből fizetett adminisztráció a balesetszámla terhére áthárított egyéb kezelési költségekkel együtt adja ki a magyar tényleges összköltségeket, amelyek csak így hasonlíthatók össze gyakorlati szempontból az összes költségeket tartalmazó német kiadásokkal. A magyar állami hozzájárulás felvételét azonban csak megközelítő számításokkal végezhettem miután az Országos Pénztár nem vezetvén külön számlát balesetbiztosítási és betegsegélyezési ágazatáról, ismeretlen az a tényleges összeg, amely az állami hozzájárulásból a balesetbiztosítás igazgatásának fedezésére tényleg felhasználtatott. Az Országos Pénztár évi jelentéseinek — az 1912. évit kivéve — egyike sem említi fel a baleseti kiadások elszámolása kapcsán, az illető évre a baleseti ágazat számlájának javára felvett állami hozzájárulás mérvét, miért is ezen évekre vonatkozólag a teljes állami hozzájárulást olyan alapon osztottam meg, mintahogy azt az 1912. évi jelentés 25-ik oldalán felvett és 56⁰/₀-kal jelölt kulcs alapján az Országos Pénztár az 1912. évre vonatkozólag megtette. Ezen 56⁰/₀-os kulcs felvétele tulajdonképpen — miként az évi jelentés szövege maga is jelzi — csak feltevés, mindazonáltal érthetetlen, hogy míg az 1912. év 600.000 K. állami hozzájárulásnak 56⁰/₀-a, számításom szerint 336.000 K. az Országos Pénztár fenti évi jelentésének 24-ik oldalán levő kimutatásban csak 316.000 K. szerepel, tehát 20.000 K-ával kevesebb. Hogy pedig ez nem sajtóhiba, azt bizonyítja az a tény, hogy a tételek végösszege egyezik a megadottal. Hogy számításaimba heterogén elem ne kerüljön, az állami hozzájárulásnak nem teljes

Év	Kifizetett munkabérek milliókban	A munkabér emelkedése vagy csökkenése % -ban az előző évhez viszonyítva	Összes kiadás tartalékkal	Összes kiadás tartalék nélkül	Az összköltségek (tartalékkal) emelkedése % -ban az előző évihez viszonyítva	1000 márka v. korona munkabérre eső összköltség a tartalék beszámításával	1000 márka v. korona munkabérre eső összköltség tartalék nélkül
<i>Németország ipari szakszövetkezeteinek munkabérei és összköltségei.</i>							
(Forrás: Amtl. Nachrichten des Reichsversicherungs-Amtes.)							
1886	1.699	—	7,964.000	3,550.000	—	4·6	2·0
1887	2.389	+ 40.6	19,157.000	9,222.000	138.5	8·0	3·8
1888	2.646	+ 10.7	25,207.000	12,895.000	31.5	9·5	4·8
1889	2.947	+ 11.3	29,677.000	16,918.000	17·7	10·1	5·7
1890	3.184	+ 8.03	33,399.000	21,294.000	12.5	10.4	6.6
1891	3.311	+ 4.01	37,984.000	25,761.000	13.8	11.4	7.7
1892	3.293	— 0.57	41,550.000	29,761.000	9.5	12,6	9.0
1893	3.366	+ 2.21	45,193.000	33,709.000	8.7	13.4	1.01
1894	3.432	+ 1.93	47,276.000	37,898.000	4.6	13.8	1.1
1911	9.904	—	165,863.000	144,708.000	—	16.0	14.6
<i>A magyarországi felosztó-kirovó üzletág munkabérei és összköltségei.</i>							
(A kisbetűvel szedett adatok az illető tételt az állami hozzájárulás hozzáadásával tüntetik fel.)							
1907 08	713	—	1,334.000 1,358.000	346.000 544.000	—	1·8 1·9	0·4 0·7
1909	509	—	4,089.000 4,313.000	1,417.000 1,616.000	260·0	8·0 8·4	2·7 3·1
1910	526	+ 3.3	5,063.000 5,286.000	2,074.000 2,273.000	23·8	9·6 10·4	3·9 4·3
1911	524	— 3.3	10,193.000 10,529.000	5,372.000 5,671.000	101·4	19·4 20·2	10·2 10·8
1912	570	+ 8.8	12,632.000 12,948.000	7,308.000 7,606.000	23·9	22·2 22·7	12·8 1·3

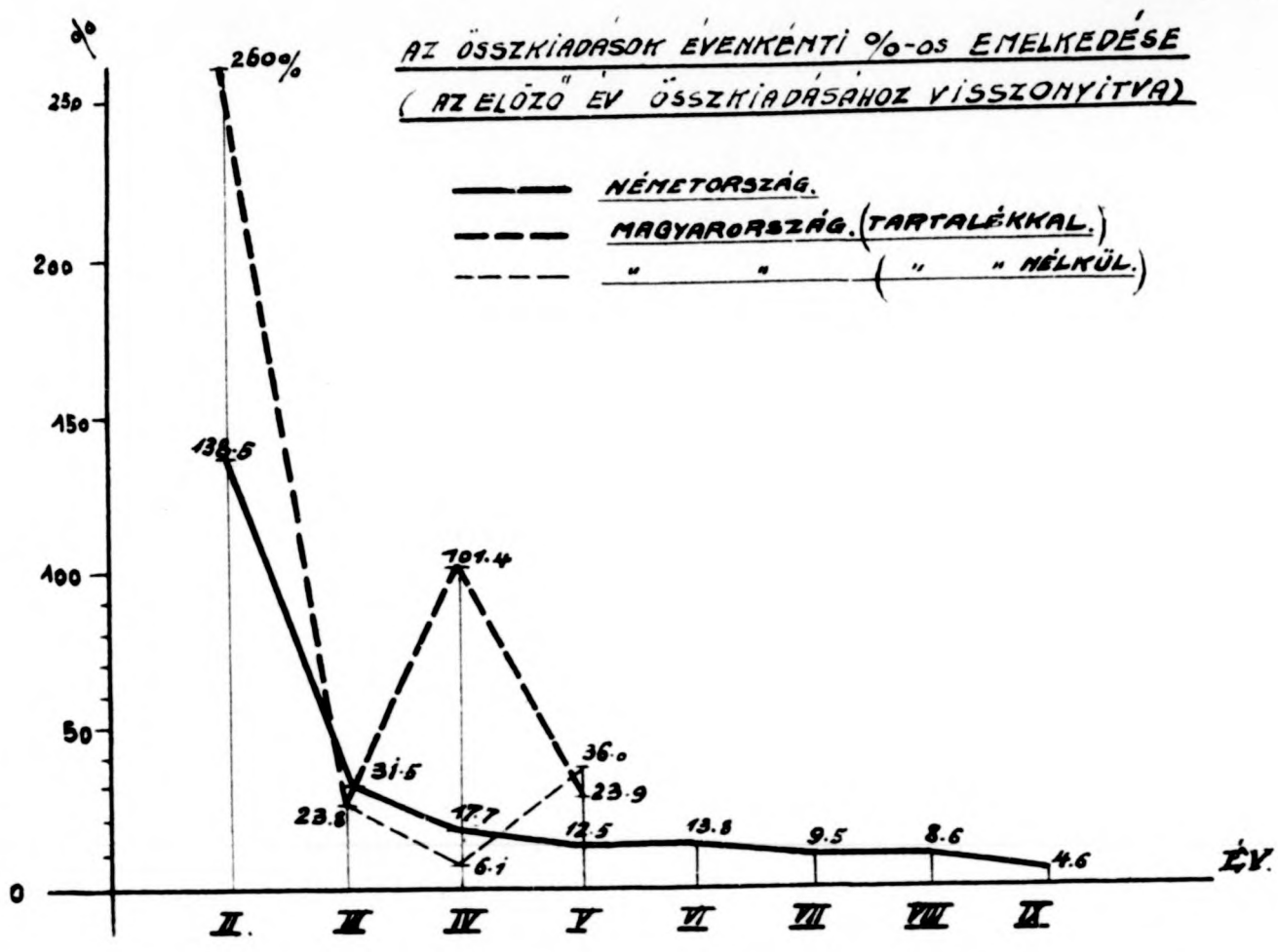
I. sz. kimutatás.

I. ABRA.

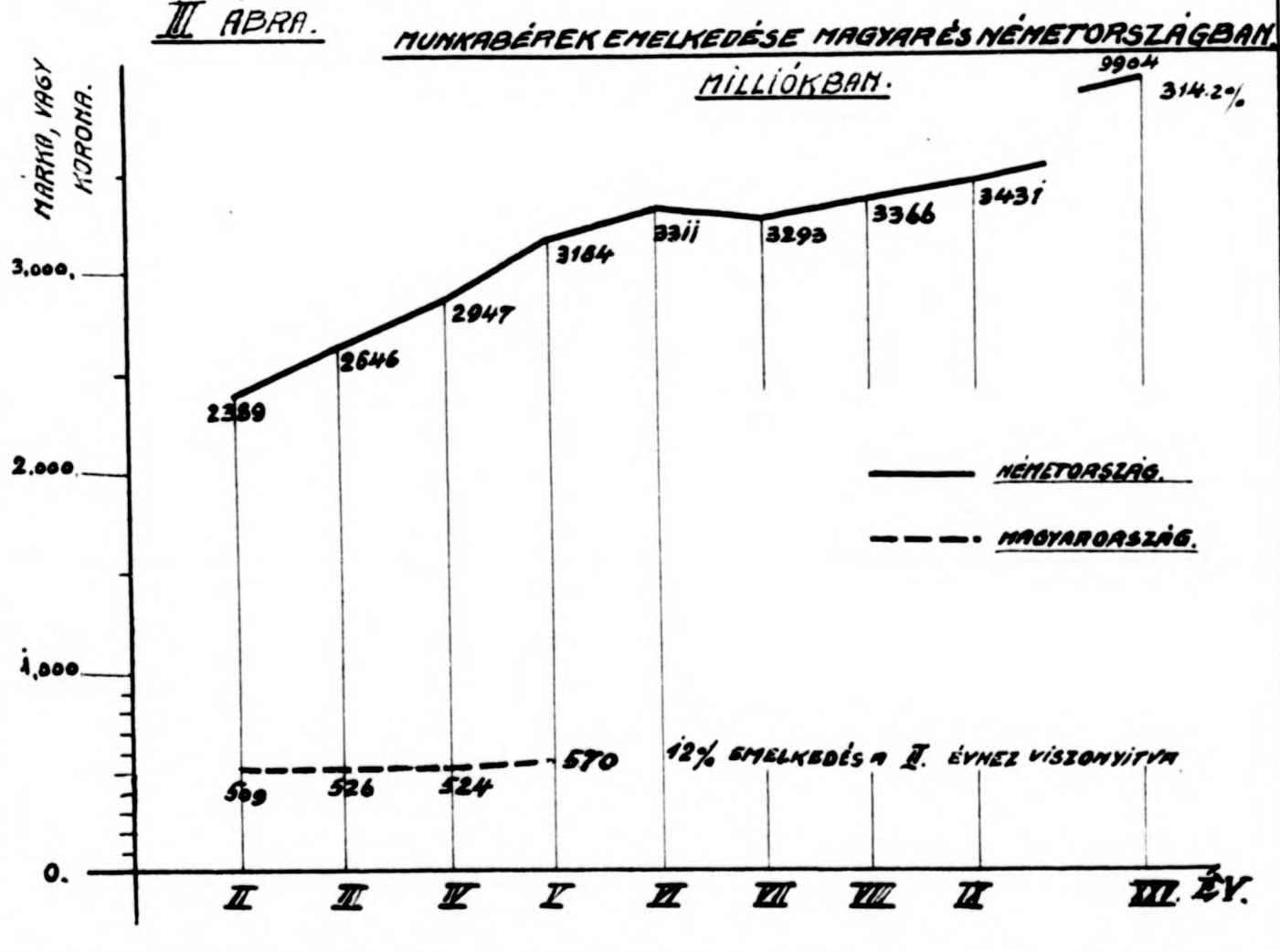
1000 MÁRKA ILLETVE KORONA MUNKABÉREK ÉS BALESETI ÖSSZMÉRŐS
NEMET-ÉS MAGYARORSZÁGON

II. ÁBRA.

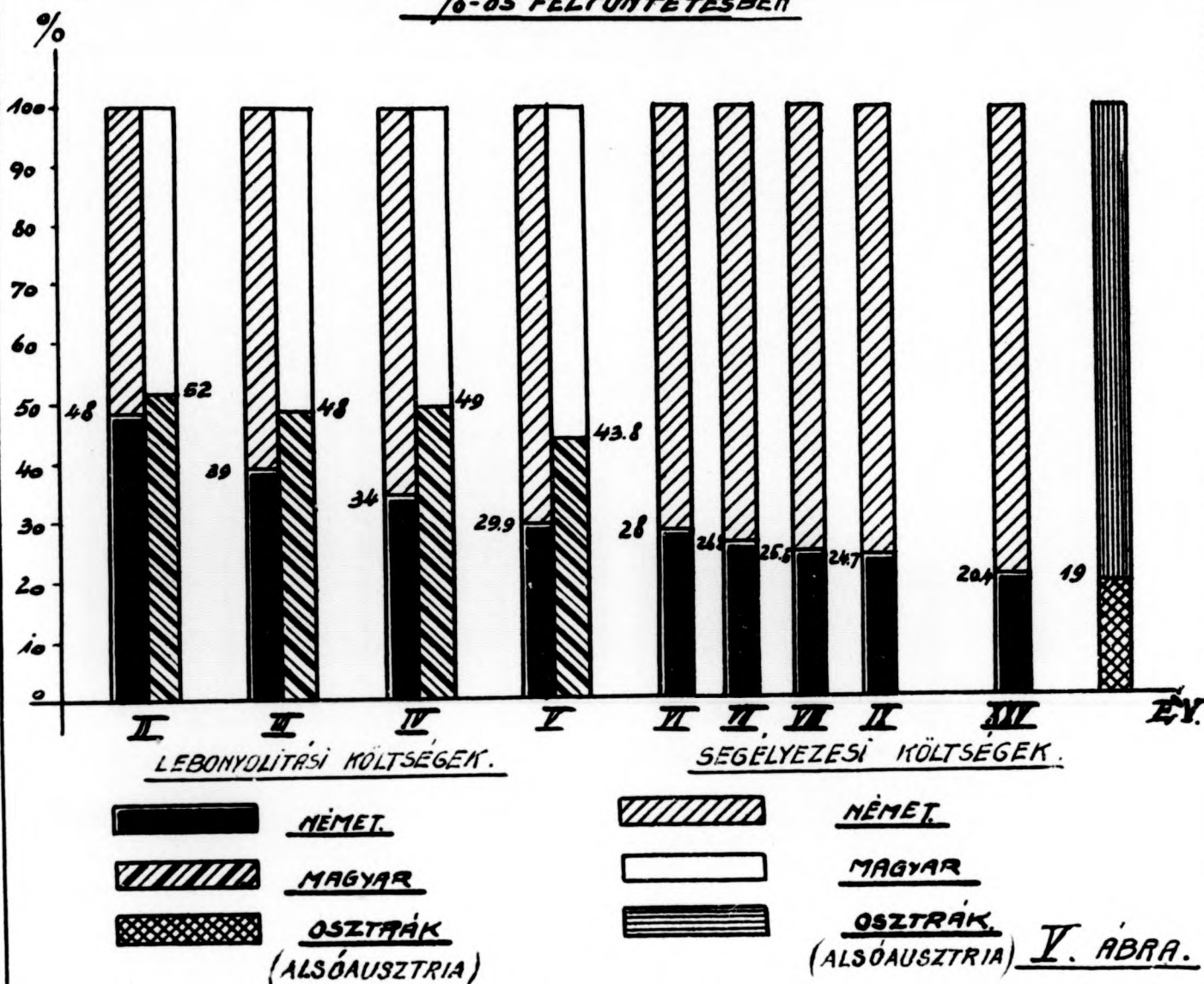

III. ÁBRA.

IV. ÁBRA.

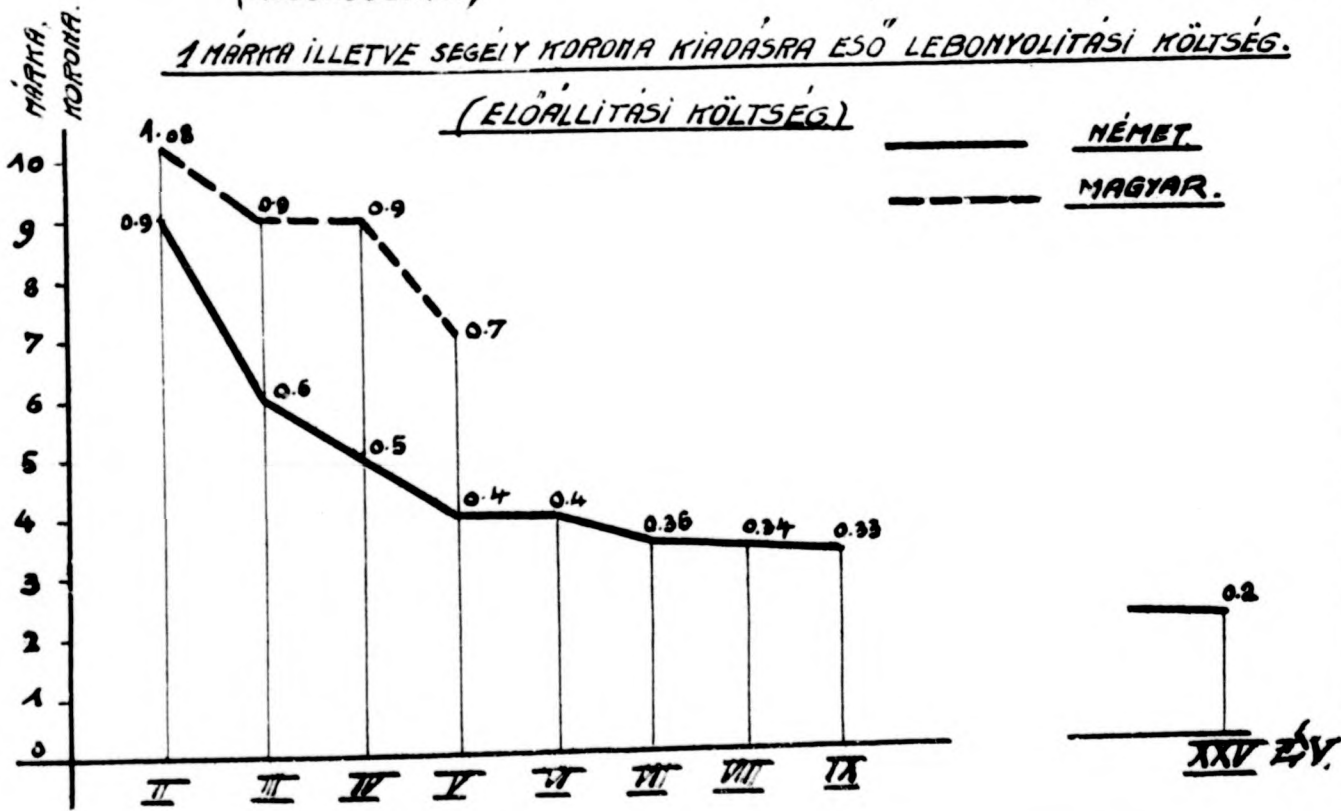
A SEGÉLYEZÉSI ÉS LEBONYOLÍTÁSI KÖLTSEGEK EGYMÁSHOZ VALÓ VISZONYA
% - OS FELTÜNTETÉS BEN

V. ÁBRA.

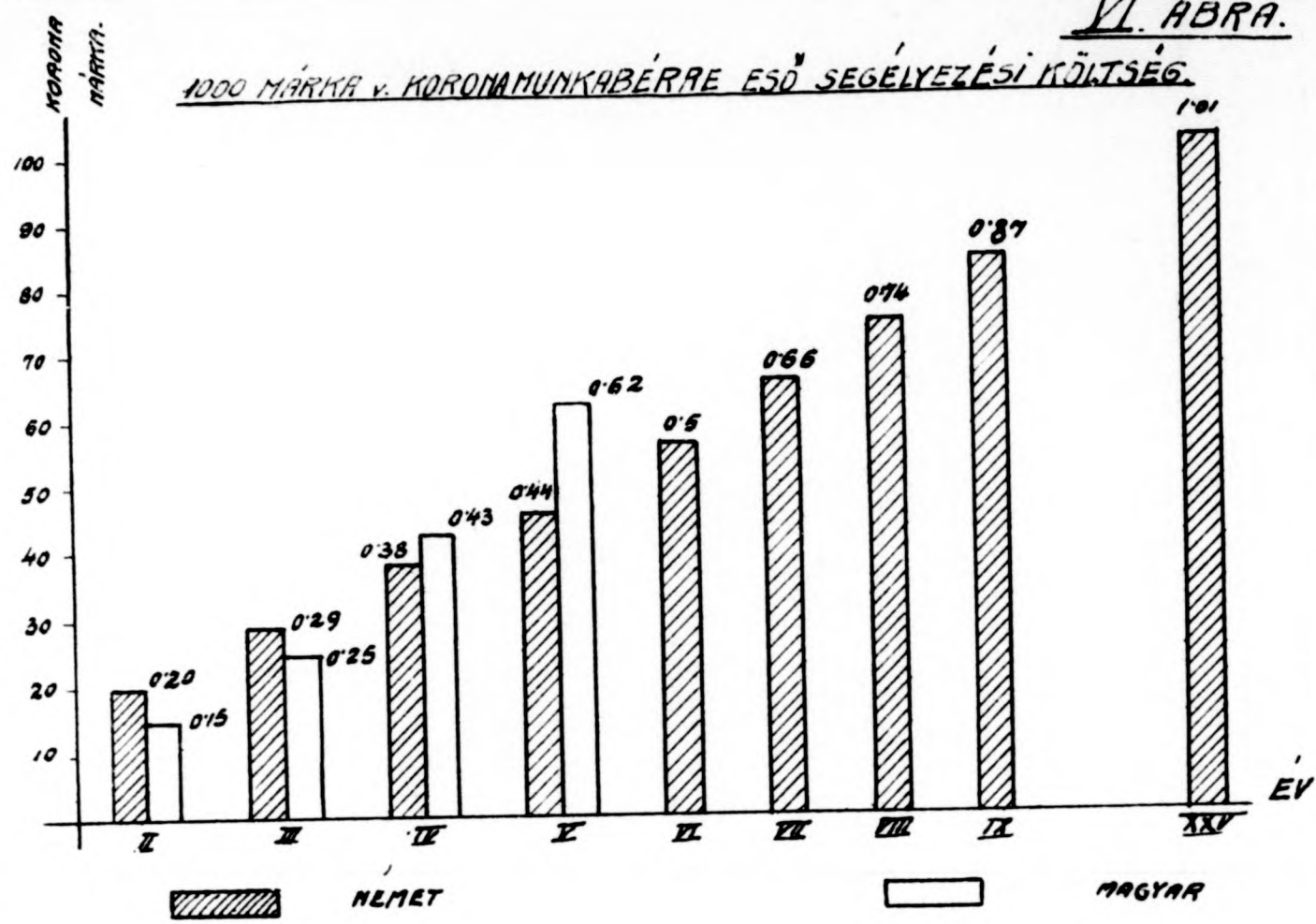
1 MÁRKA ILLETVE SEGÉLY KORONA KIADÁSRA ESŐ LEBONYOLÍTÁSI KÖLTSEGEK.

(ELŐÁLLITÁSI KÖLTSEGEK)

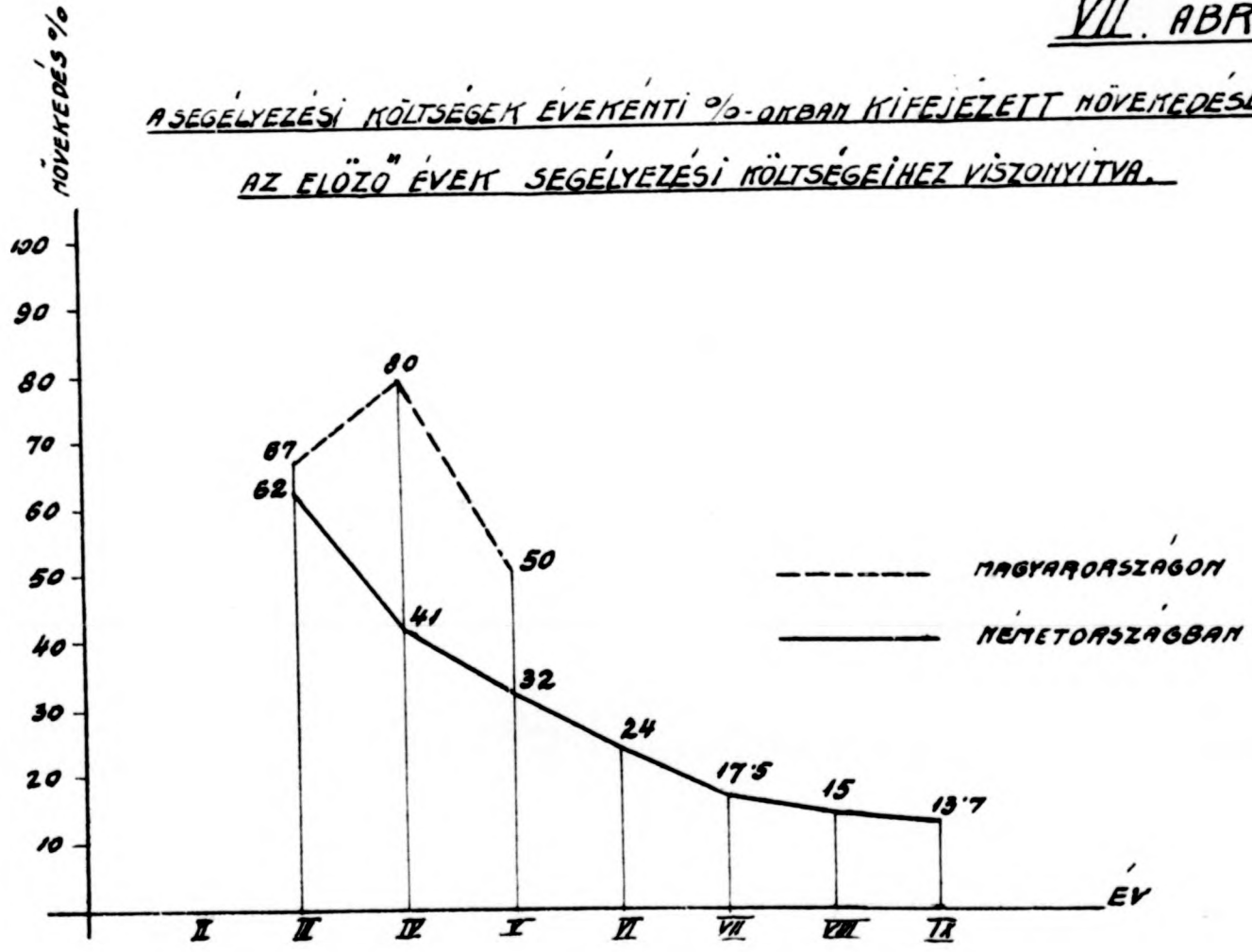
VII. ÁBRA.

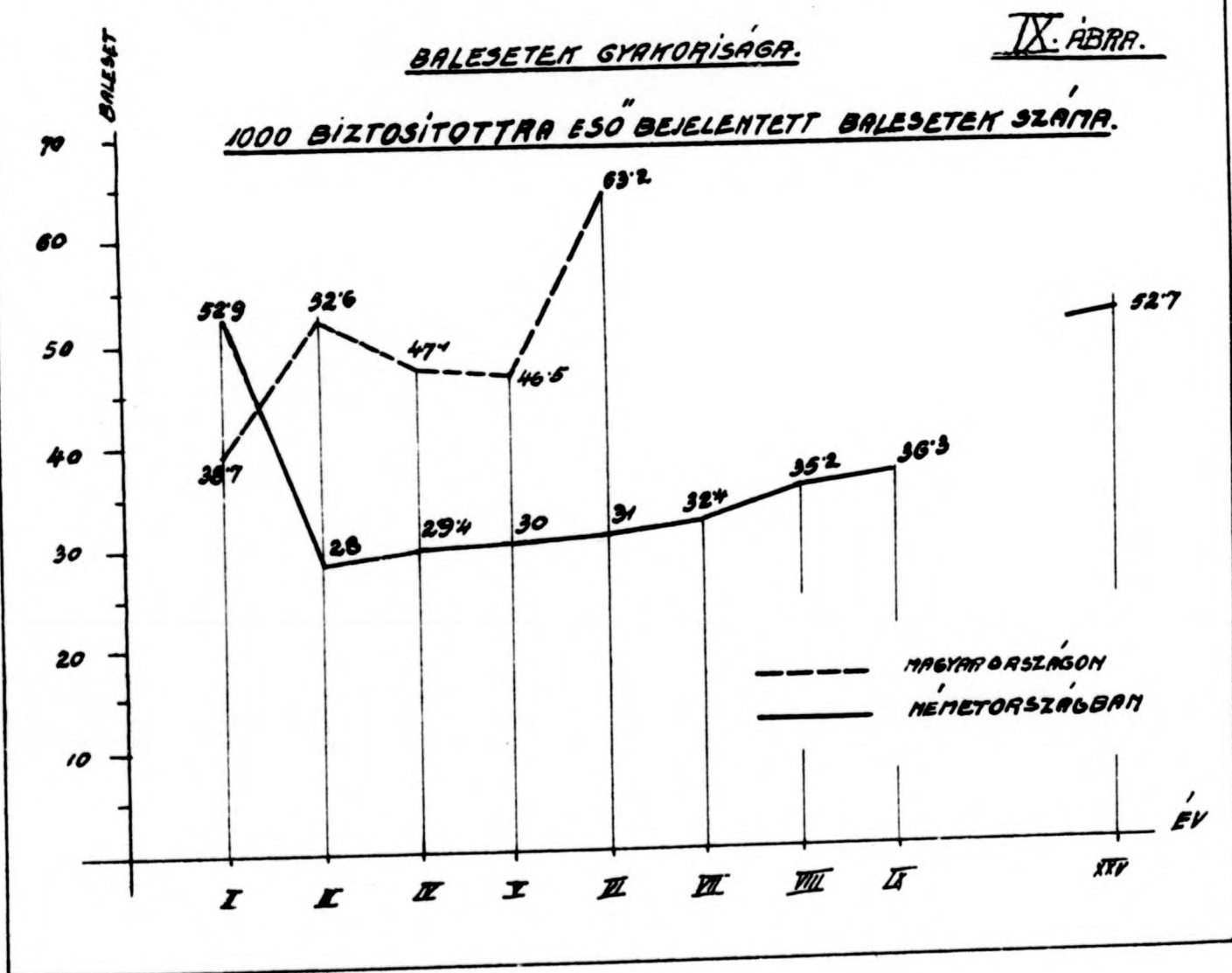
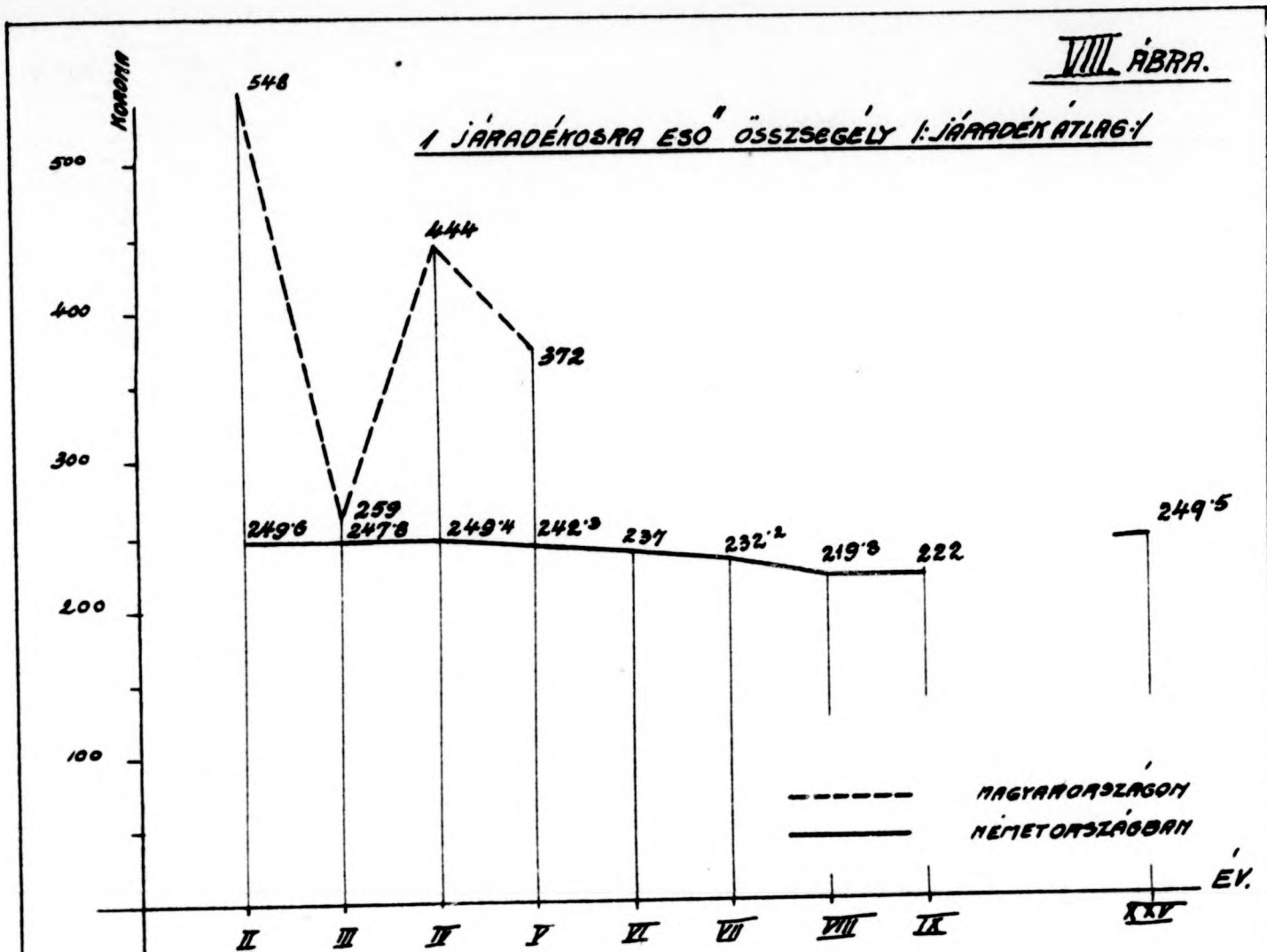
1000 MÁRKA V. KORONAMUNKABÉRRÉ ESO' SEGÉLYEZÉSI KÖLTSÉG.

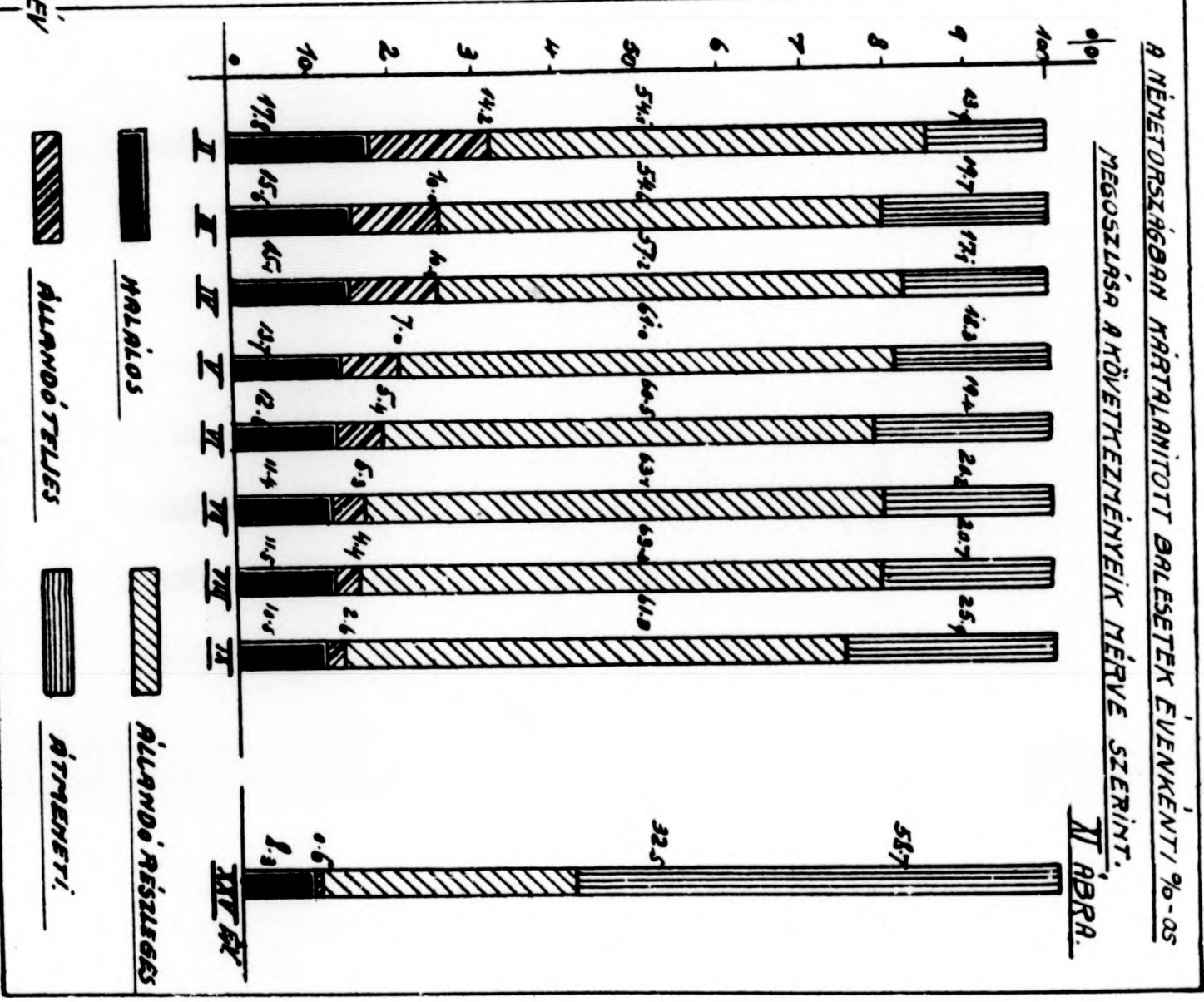
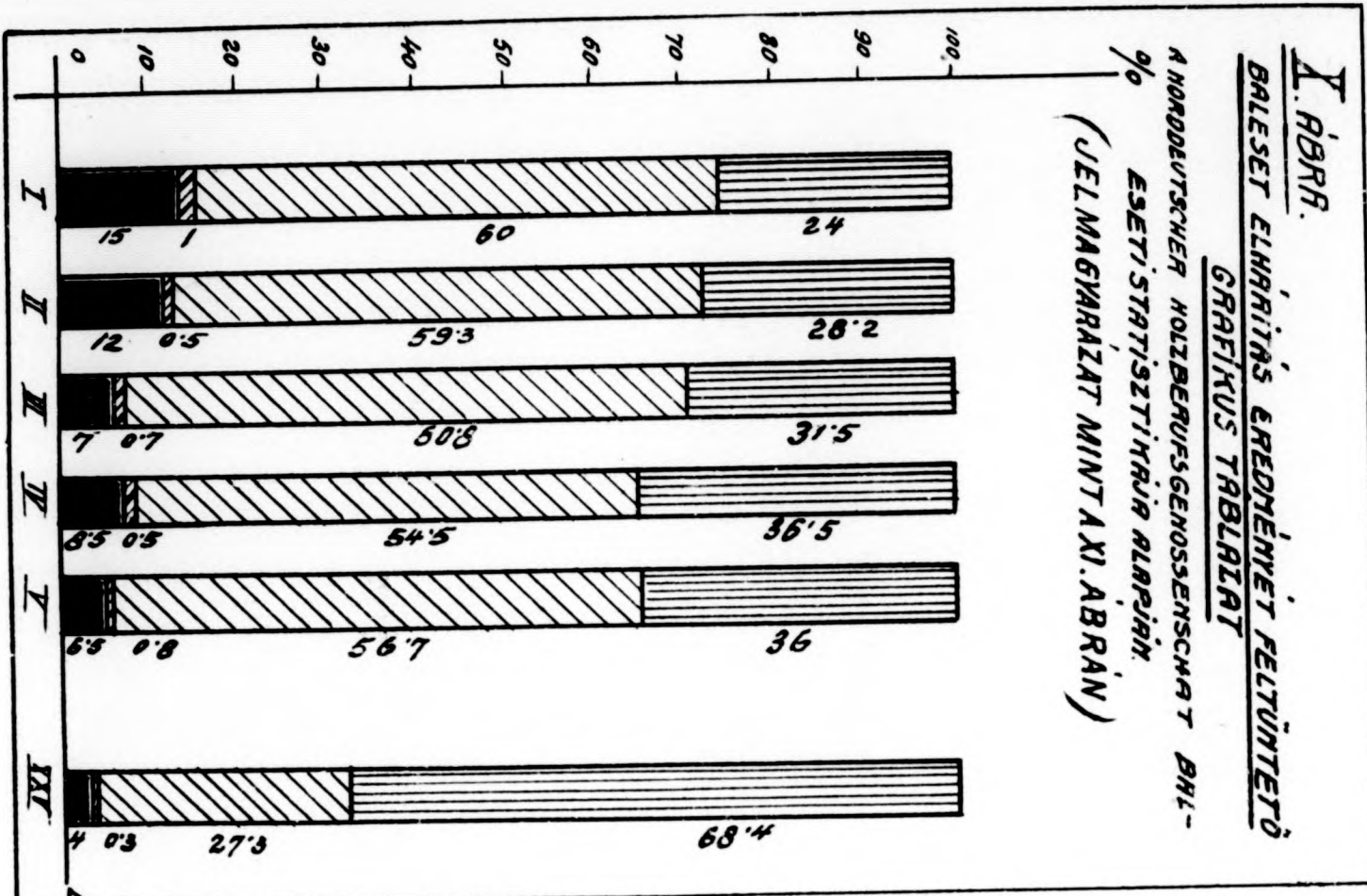

VIII. ÁBRA.

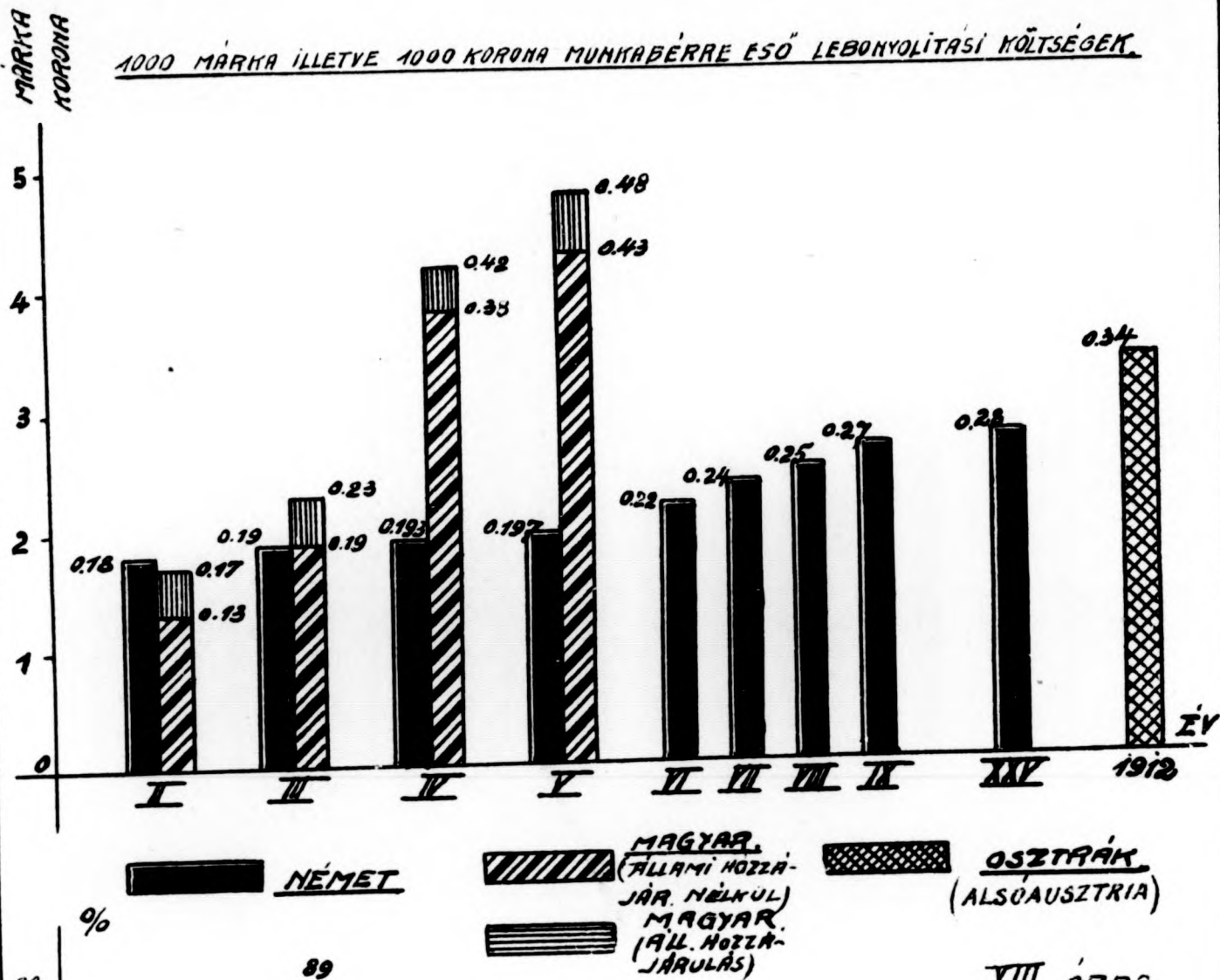
A SEGÉLYEZÉSI KÖLTSÉGEK ÉVEKENTI %-OSBAN KIFEJEZETT NÖVEKEDÉSE AZ ELŐZŐ ÉVEK SEGÉLYEZÉSI KÖLTSÉGEIHEZ VISZONYITVA.

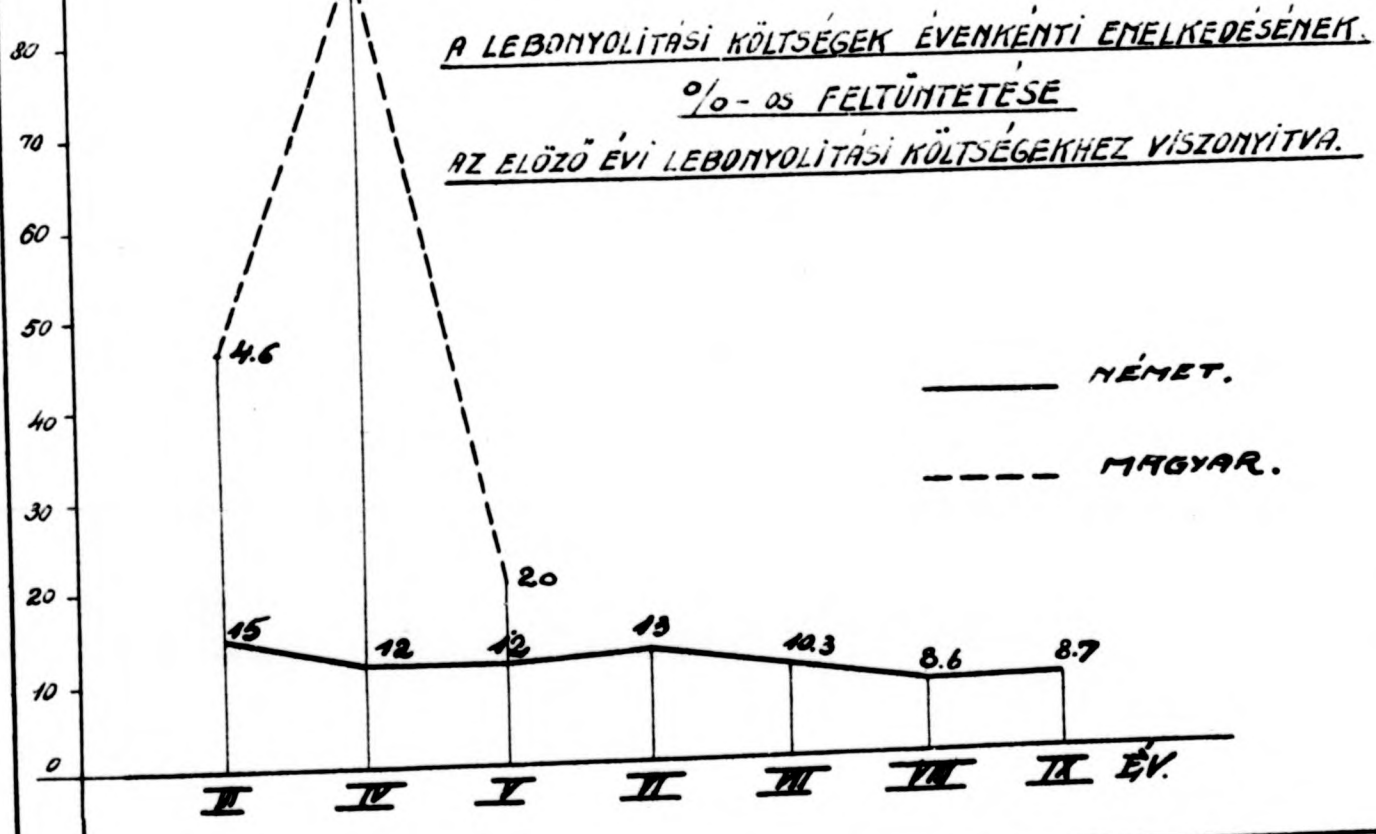

XII. ÁBRA.

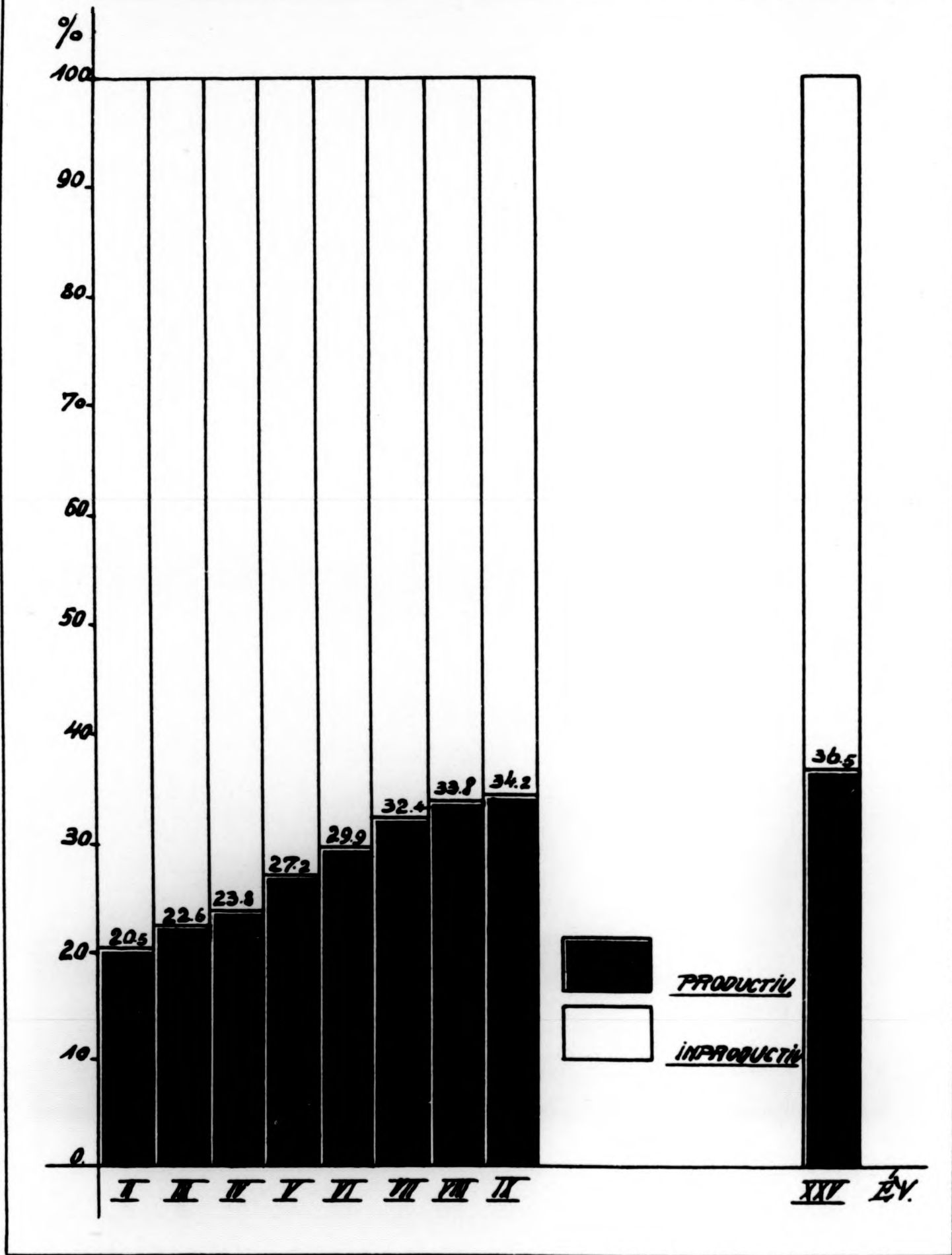

XIII. ÁBRA.

XIV. ÁBRA.

A NÉMETORSZÁGI PRODUKTÍV ÉS IMPRODUKTÍV LEBONYOLITÁSI -
KÖLTSÉGEK EGYMÁSHOZ VALÓ VISZONYÁNAK %-OS FELTÜNTETÉSE.

56⁰/₀-át vettem fel, hanem miután itt csak a felosztó-kirovó üzletágról van szó, leszámítottam a tőkefedezeti üzletágot az egyes üzletágak munkabéreinek arányában megillető 11⁰/₀-os részletet. Kiszámítottam e táblázatban ezenkívül az egyes országokra vonatkozólag úgy a minden évi munkabéreknek, mint az összkiadásnak az előző évi munkabérekhez, illetve kiadásokhoz viszonyított emelkedésének ⁰/₀-át, azaz azt, hogy évenként az előző évhez viszonyítva az egyes tételek mennyivel emelkedtek. Ha ugyanis a kiadásoknak az emelkedését meg akarjuk érteni, szükséges mindenekelőtt azt is tudnunk, vajjon az iparban, illetve a foglalkoztatott és biztosításra kötelezett alkalmazottak számában nem-e állt be valami nagy változás, mert világos, hogy mennél több a biztosított, annál több lesz a balesetbiztosítás költsége. A számadatok révén eszközölt kutatás bizonyos fokig nehézkes lévén, a következtetések könnyebb áttekintés céljából e kimutatás eredményeiről három (1., 2., 3. sz.) grafikont készítettem.*) Mielőtt azonban ezen eredmények ismertetésére rátérnék, szükségesnek tartom egy körülmény megemlítését, amelynek ismerete a kérdés megbírálásánál feltétlenül szükséges. Az 1907. évi XIX-ik t.-c. 38. §-a és a törvény indokolása bizonyos balesetköltség-maximumot preliminált, amidőn *e törvényszakasz második bekezdésében a tartalékolást csak az esetre engedélyezte, ha az illető évi balesetbiztosítás terhe az illető évi munkabérek 1⁰/₀-át átlagosan nem haladja meg és ezen 1⁰/₀-os határnak az elérését az intézménynek körülbelül tizedik évére kontemplálta.* E feltevés abból a szempontból volt jogos, hogy — bár a segélyezési költségek nagysága előrelátható nem volt — fel lehetett tételezni, hogy míg egyrészt a német tartalék nélküli összköltségek az 1⁰/₀-os határt a 8-ik évben hagyták el, továbbá miután az állam a német viszonyokkal ellentétben viseli a balesetbiztosítás igazgatásának költségeit, a magyar balesetbiztosításnak az állam által nem fedezett, tehát kirováásra kerülő adminisztratív költségei, a németek kirovandó adminisztratív kiadásainál alacsonyabbak lesznek. A feltevést megerősíthette még az a tény is, hogy a segélyezési kiadások a német 66²/₃⁰/₀-os munkabéralapjával szemben a magyar 60⁰/₀-osra vétetett fel és a német 10⁰/₀-on aluli munkaképtelenségek kártalanításával szemben ezek a magyar kártalanításból kikapcsoltattak. Jogos volt tehát az a feltevés, hogy a magyar összkiadások a német kiadások alatt fognak maradni és így Magyarországon az 1⁰/₀-os határ a német 8-ik évvel szemben, csak körülbelül 10 év múlva fog elérni. Hogy a gyakorlat mire vezetett, arra az 1. számú grafikon rögtön felvilágosítást ad. A grafikonból levonható konklúziókat a következőkben foglalhatom össze: Amíg a német tartalék nélkül számított összkiadás egy szabályszerűen és egyformán emelkedő vonalat ad, addig a magyar szabályszerűtlenül és sokkal meredekebben emelkedik. Amíg a német 1.000 M. munkabérre eső átlagos balesetjárulék tartalék nélkül az 1⁰/₀-os határt a 8-ik évben éri el, *addig a magyar a törvényben kontemplált 10 év helyett, már a negyedik évben hagyja ezt el s míg a negyedik évben a német munkaadó 1.000 M. munkabérre 5·7 márka átlagos tartaléknélküli járulékot fizetett, addig a magyar munkaadóra 1.000 K. munkabérére 10·2 K, ha pedig az állami hozzájárulást is beszámítanók, 10·8 K. esett. Miként ezen adat továbbá mutatja, a magyar tartaléknélküli járulék, a német tartalékot is magában foglaló járulékot már a 4-ik évben elhagyja, míg az 5-ik évben a tartaléknélküli magyar járulék nagyobb, mint a német 9-ik évi tartalékot tartalmazó járulék. A tartalékot tartalmazó járulékok összehasonlításánál a magyar már a 2-ik évben elhagyja a németet és a 4-ik évben, amidőn az 1.000 K. munkabérre eső összkiadás 19·4 K-t illetve az állami hozzájárulás beszámításával 20·2 K-t tesz ki, már a német 25-ik évi tartalékot is magában foglaló 1.000 márka munkabérre eső 16 M, átlagjáraadék fölé is emelkedik.*

*) A grafikonokat e számhoz külön mellékletként csatoljuk.

Megállapítható ennek következtében tehát az a tény, hogy a magyar felosztó-kirovó üzletágba tartozó gyáriparnak, a munkabéreknek 1.000 koronájára számított és a legutóbbi két kirovánál megállapított átlagos, de tartalék nélküli balesetjáruléka, a német hasonló időszak tartalék nélküli balesetjáruléknál kb. 2-szer nagyobb, sőt, az állami hozzájárulással és tartalékkal számított 5-ik évbéli átlagos járulékteher már körülbelül 42°/o-kal nagyobb, mint a németországi 25-ik évnek tartalékot tartalmazó terhe. Ezen adatok mindenesetre aggályokat keltenek a jövőre vonatkozólag. A közvetlen jövőben várható járulékteher auspiciumi pedig nagyon szomorúak. Az 1913. és 1914-ik évi nagy ipari pangás következtében a kifizetett munkabérekben nagy csökkenés fog mutatkozni. A téglaiipar munkabérei, amely iparnak elfoglaltsága az építkezéssel kapcsolatos és egész ipari sorozatok (kőműves, ács, asztalos, lakatos, bádogos stb.) elfoglaltságának a fokmérője, elsőrangú szakemberek véleménye alapján 1913-ban körülbelül 50—60°/o-os csökkenést fog feltüntetni. Ez az arányszám majdnem teljes egészében átvihető az építkezéssel összefüggő egyéb iparokra is. A fém- és gépiparban ugyancsak szakemberek véleménye alapján ca. 25°/o-os üzemredukciókkal állunk szemben, a malomipar redukált óraszámában dolgozott és azt hiszem, hogy számításom nem pesszimiztikus, ha átlag a munkabéreknek 25°/o-os redukciójára számítok. Ha most még megfontolóra vesszük, hogy e rossz konjunkturára eső időben dolgozta fel az Országos Pénztár a jó konjunkturának nagyszámu baleseteit, ami bizonyos fokig a segélyezési költségek emelkedésében fog kifejezést nyerni, amely nagyobb költségeknek egy 25°/o-kal megcsappant munkabérialapra kell felosztódnia és kirovódnia, a kilátások úgy az 1913-as, mint az 1914-es kirovási vonatkozólag, amelyekben tartalékolásról ismét szó sem lehet, tartalék nélkül is rendkívül sivarak és hacsak a hátralékok és kezelés terén nagy költségcsökkentés elő nem áll, *nincs kizárva, hogy a magyar 6-ik évi tartalék nélküli kirovás a német 25-ik évi tartalékot is tartalmazó kirovást erősen meg fogja közelíteni.*

Hogy az összkiadások emelkedésére racionális viszonyok mellett mi volna várható, arra vonatkozólag 2-ik számú grafikonon ad felvilágosítást. Ezen szemléltetőleg tüntettem fel azon viszonyszámot, amely mutatja, hogy az egyes évek összkiadásai, az előző év összkiadásaival szemben hány^o/o-kal emelkedtek. Amíg tehát a német vonal a 3-ik évtől kezdődőleg majdnem egyforma tendenciával enyhén süllyed, ami azt mutatja, hogy a német kiadások az előző évi kiadásokhoz mérten folyton kisebb mértékben emelkednek, addig a magyar vonal, tehát az emelkedési tendencia, lökészerűen váltakozik. Egy ilyen váltakozás csupán óriási konjunkturabeli különbségek, vagy a veszélyforrásoknak, valami technikai revolúció folytán való hirtelen emelkedése esetén volna tárgyilag indokolható. A konjunktúra állapotát mutatja a 3. számú grafikon, mely szerint a magyar munkabérek emelkedése a némethez képest elenyésző. Balesetköltségeink évenkénti emelkedésének a német vonal szerint, a 4-ik és 5-ik évfolyamban 13°/o-nál többet egészséges viszonyok mellett kitenni tehát nem szabadna.

A németországi adatok azonban tulajdonképpen csak a 66 ipari szakszövetkezet összeredményeinek átlagát tüntetik fel, azaz a jól, vagy rosszul vezetett szakszövetkezetek végeredményeinek eredőjéül tekinthetők, ami éppen ezért nem zárja ki, hogy egyes szakszövetkezetek ennél jobb vagy rosszabb eredményeket tudjanak felmutatni. Ezen állításom igazolására közlöm a németországi gépgyártó ipar legelőkelőbb szakszövetkezetének a düsseldorfi Maschinenbau und Kleineisenindustrie B. G. két eredményét, amely szerint ezen intézet munkaadói 1912-ben, tehát az intézmény fennállásának 26-ik évében, a magyar munkaadók 5-ik évi tartalék nélküli járadékával szemben a következő tartalékokat is tartalmazó, további magyarázatot nem igénylő járulékmegterhelést viselték.

	Német 1.000 márka munkabérre Márka	Magyar 1.000 korona munkabérre Korona
Gépgyárak	10'97	13'39
Waggongyárak	13'03	16'84

A reformtörekvések között elhangozván az a terv is, hogy át kellene vennünk az angol rendszert, szükségesnek vélem, az összkiadások kérdésének tárgyalása kapcsán csak vázlatosan, az ezen rendszer melletti terheket ismertetni.

Angliában kötelező balesetbiztosítás nincsen. Hanem csak kötelező kártalanítás, amelynek főbb kereteit és mérvét a törvény állapítja meg és melyek röviden a következők: Halál esetére a hátramaradottaknak az elhalt előző 3 évi fizetésének összegéig szóló végkielégítés jár, amely azonban nem lehet több, mint £ 300 (7.200 K) és nem lehet kevesebb, mint £ 150 (3.600 K.) A teljes munkaképtelenség esetére az évi fizetés 50%-a állapíttatik meg évi járadék gyanánt, amely tehát kisebb, mint a német 66²/₃% és a magyar 60%-os kártalanítási munkabérialap és e mindkét törvénynek a tehetlenség esetén, 100%-os munkabérialap alapján megállapítható járadéka. A magyar, német és osztrák törvény alapján a balesetbiztosítást terhelik azonkívül a 10-ik, illetve 13-ik hét utáni gyógykezelések, amíg a gyógykezelés költsége az angol munkaadót nem terheli. Ezzel szemben azonban az angol munkaadót terheli a munkaképtelenségi segély a baleset napjától kezdve, mely költségeket tehát nem viseli táppénz alakjában az első 10, illetve 13 héten belül a betegségyezés, mint az nálunk, illetve Ausztriában és Németországban történik. Mindezekből látható, hogy az angol kártalanítási intézkedések kevesebbet nyújtanak, mint a magyar, vagy a német és osztrák. A munkaadó a munkással a kártalanítás mérvére vonatkozólag tárgyalást folytat, hogy ha azonban a megállapítás mérvére vonatkozólag megegyezni nem tudnak, ez esetben az illetékes megyei bírósághoz vagy a törvényben körülírt módon ad hoc összeállított választott bíróság elé mehetnek. A munkaadók, amennyiben célszerűnek tartják, magánbiztosítóknál biztosítják magukat az előállható károkért. A törvény azonban erre vonatkozólag nem intézkedik.

Nem kötelező ezek szerint Angliában a biztosítás, ellenben kötelező csupán a kártalanítás, amiből önként kiviláglik a rendszer hibája, miután olyan esetben, amidőn a munkaadó üzemét nem biztosította, másrészt azonban fizetésképtelen, vagy azzá válik, a munkás kártalanítási igénye esetleg nem nyerhet kielégítést. A tényleges balesetbiztosítási kiadások olcsóságát pedig nem lehet egy oly rendszertől várni, amely nyeresékedésre van alapítva. Az angol magán-balesetbiztosító intézetek már a törvény első éve után szükségét látták annak, hogy a megállapított balesetjárulékokat felemeljék és a későbbi, az egyes biztosítótársaságok közötti nagy verseny arra készítette őket, különösen a nagyobbakat, hogy »Tarif Union«-ba, azaz kartellszerű megállapodásra lépjenek egymással a minimális prémiumok összegét illetőleg. Megállapodás tárgyát képezte az is, hogy az ügynökök jutaléka — miután az ügyfél szerzése ügynökök révén történik — az évenkénti prémium 15%-át meg ne haladja. Ha tehát az angol prémiumokat akarjuk értékelni, akkor mindenekelőtt a prémium 15%-át le kell vonnunk, mint ügynöki jutalékot és egy bizonyos, a nyilvánosság előtt ismeretlen összeget pedig le kell vonnunk, mint hasznot és az így fennmaradó összeg képezi tulajdonképpen a tényleges balesetbiztosítási költséget, amely az összehasonlítás alapjául szolgálhatna. Miután azonban a nyereségadat ismeretlen és meg nem szereshető, gyakorlati összehasonlítási eredményt az angol rendszerre vonatkozólag kimutatni nem lehet. A balesetbiztosító társulatok »Tarif Union«-ja egy közös, a minimális tarifákat tartalmazó megállapítást létesített, amelyet azonban mint nagy üzleti

titkot, ki nem adnak és ezért az egész iparra vonatkozólag tiszta képet nem tudunk szerezni. Sikerült azonban nekem a »Tarif Union«-nak 5 hiteles tételét megszerezni, amelyek a magyar viszonyokkal való összehasonlításnál már bizonyos tanulságokat mutatnak. Így, például az angol gépgyárosok a gépi berendezéshez mérten a munkabérek 1—1'375⁰/₀-át fizetik, a magyar 1912. évi 1'3⁰/₀-al szemben, a gőzfűrészek 4'5⁰/₀-ot, a magyar 2'5⁰/₀-al szemben, a gépi famegmunkálók 4'5⁰/₀-ot a magyar 3'4⁰/₀-al szemben, a gép nélküli kézi famegmunkálók 0'5⁰/₀-ot a magyar 0'5⁰/₀-al szemben, a waggongyarak 1'25⁰/₀-ot a magyar 1'6⁰/₀-al szemben. A jutalékok 15⁰/₀-át és a nyereségre fordított ⁰/₀-ot leszámítva, az angol járulék, amely biztosítás-technikai alapon számított tőkefedezeten alapul, a magyar tartaléknélkül számított felosztó-kirovó rendszeren alapuló és évről-évre növekedő járuléknál olcsóbb. Ennek megítélésénél azonban tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a nyújtott kártalanítások mértéke az angol törvény alapján — miként azt fent kifejtettem, kisebb mint a magyar, avagy német, — bár megfelelő magyar statisztika hiányában nem tudom megállapítani, hogy az a tény, hogy az angolok a munkaképtelenség kezdetétől fogva viselik a munkaképtelenség kártalanítását, a magyar rendszerrel szemben, amely csak 10 hét után viseli a munkaképtelenség kártalanítását, mennyiben befolyásolja a végeredményt. *Végeredményben azonban az angol adatoknak a német 25-ik év eredményével való összehasonlítása kimutatja, hogy üzletszerűen és jutalékok, valamint haszon nélkül vezetett baleset-biztosítás, a hasonló szolgáltatmány feltételezésével, a magánbiztosításnál olcsóbb. Az angol rendszernek az átvétele tehát Magyarországra vonatkozólag, ahol a baleseti eshetőségek és a gyógyítási lehetőségek állapota az angolhoz mérten lényegesen rosszabb, a jelenlegihez hasonló szolgáltatmányok mellett, — mert hisz visszafejlesztésre gondolni sem lehet — lényegesen drágább lenne, miután a nyerni akaró magánbiztosítók csak nagyon magas prémiumok mellett találnák meg számításukat.* Ha még hozzáteszem azt is, hogy, bár egy törvényben ki lehetne mondani azt, hogy a munkaadók kötelesek üzemeiket magánbiztosítóknál biztosítani, *nincs oly törvényes lehetőség, melylyel kötelezni lehetne a magánbiztosítókat arra, hogy minden körülmények között kártalanítsák a sérülteket, tekintet nélkül arra, hogy a biztosításra kötelezett munkaadók a prémiumaikat megfizették-e vagy sem.* A nem magánjellegű biztosításnál ugyanis a sérült erre való tekintet nélkül kapja kártalanítását. A fizetési készség hiánya azonban Magyarországon erősen számbaveendő körülmény lévén, egy a legideálisabb fizetési készséggel rendelkező ország rendszere, amely éppen erre, a mi kereskedelmünkben és iparunkban ismeretlen mérvű fizetési készségre van alapítva, nem lehetne Magyarországon meghonosítható.

Tőkefedezeti üzletágunk járulékainak nagysága.

Miután a fentebbiekben eldöntést nyert az a ténykérdés, vajjon a magyar felosztó-kirovó üzletág átlagos járuléka nagyobb-e a külföldinél, néhány sorban a *tőkefedezeti üzletágunk* járulékaival kívánnék foglalkozni. A tőkefedezeti üzletág összkiadásainak a külföldi eredményekhez való összehasonlítására, sajnos nem mertem vállalkozni, miután kizárólag az Országos Pénztár jelentéseinek erre vonatkozó és az egységes gondolatmenetet nélkülöző kimutatásaiban foglalt részletadatok alapján, nagy felelősségem tudatában nem mertem megdönthetetlen, közlésre alkalmas és bárkinek bírálatát elbíró következtetéseket levonni, Egy megjegyzést azonban a rendelkezésemre nem álló detailadatok ismerete nélkül is megkockáztathatok ez pedig ez a következő: A magasépítési üzemeknek 1.000-korona munkabér utáni baleseti járuléka az egyes évek folyamán a következő volt:

1907/08	1909.	1910.	1911.	1912.
2'50 kor.	13'34 kor.	21'01 kor.	24'04 kor.	35'82 kor.

Az ötödik év az első év járulékánál 1.332⁰/₀-kal, a második év járulékánál 177⁰/₀-kal és a többi évfolyamokénál pedig szintén tetemesen nagyobb, ami természetellenes és a tőkefedezeti rendszer egész lényegével ellenkező. Tőkefedezeti rendszer mellett, racionális ügymenet feltételezésével, a járulékoknak illetve az ezekben foglalt segélyköltségeknek, majdnem egyforma nagyságára, vagy legalább is csak lassú növekedésére lehet számítani és miután az 1912. évi járulék közelíti meg leginkább azt az összeget, amely a helyes tőkefedezeti járulékként plauzibilisnak látszik, mást nem lehet feltételezni, minthogy a tőkefedezeti értékek kiszámítása körül az előző években, valami nagy, szerves hiba csúszhatott be, eltekintve azon okoktól, melyekre az adminisztratív költségek és a hátralék kérdések tárgyalásánál ki fogok térni.

Az összkiadások magasságának okai.

Az összkiadások nagyságának *ténye* konstatáltatván, a vizsgálat következő lépését képezi azon okok kikutatása, amelyek ezen nagy összköltséget indokoltá teszik. Hogy ezt megtehessem, vizsgálat tárgyává kell tennem azon részletkérdéseket, amelyek a baleseti költségek alakulására befolyással vannak és azért első sorban tisztában kell lenni azon — természetesen költségeket előidéző — feladatokkal, amelyeket a balesetbiztosítás lebonyolítása, az intézményekre hárít.

A balesetbiztosítás feladatát — minden egyéb szemponttól eltekintve, — a balesetekből előállt munkaképtelenségeknek, illetve a halálos balesetek folytán elhunytak özvegyeinek és árváinak kártalanítása, segélyezése képezi. Ez a balesetbiztosítás tulajdonképeni végcélja. Magasabb szempontból tekintve azonban a balesetbiztosítás feladatait, az első feladatnak tulajdonképen a balesetek elhárítása, a második feladatnak az el nem háríthatóság következtében előállott baleseteknek lehető legideálisabb kigyógyítása, tehát a munkaképesség lehető legteljesebb fokának visszaadása és 3-ik feladatnak a sem el nem hárítható, sem nem gyógyítható munkaképtelenségekkel végződő baleseteknek tényleges kártalanítása volna tekintendő. Mindezekhez természetesen hozzájárul ezen kérdéseknek, illetve feladatoknak a lehető legjobb, de egyidejűleg lehető legolcsóbb lebonyolítása, adminisztrációja is. A baleseti költségek nagyságát ezek következtében nem, mint sok esetben egyoldalúan feltételeztetik, egyes részletekben önönmagukban döntötték el, hanem az okoknak egy egész láncolata és teljesen helyes képet erről csak akkor nyerhetünk, hogyha ezen láncolaton végighaladva, minden egyes részletkérdést külön és önálló vizsgálat tárgyává teszünk.

A balesetköltségek nagyságát okozhatják tehát 1. a segélyezési kiadások nagysága; 2. az adminisztratív kiadások magassága; 3. a törvény intenciójának, valamint felépítési alapfeltételeinek téves végrehajtása; 4. a törvényben és a szervezetben rejlő esetleges hibák. Ezen okoknak a fenti sorrendben külön-külön eszközölt vizsgálata, könnyű áttekintés miatt bármilyen kívánatos is volna, az egész vonalon nem lehetséges, miután az egyes okok a végeredmények kialakulásában sok esetben egymásból folynak, miért is a következőkben, amennyire csak lehetséges, az egyes csoportokat önönmagukban különállóan fogom tárgyalni, de helyenként nem fogom elkerülhetni, hogy a többi okoknak egymásra való behatását már ez alkalomból meg ne említsem.

A segélyezési és lebonyolítási költségek viszonya.

Mielőtt annak a kérdésnek megvizsgálására térnék át, vajjon az összkiadások nagyságát a segélykiadások, illetve adminisztratív kiadások végösszegeinek nagysága külön-külön hogyan befolyásolta, mindenekelőtt szükségesnek tartom ezen két kiadási főtételek egymáshoz való viszo-

nyát megvizsgálni. Nem azt akarom tehát egyelőre kutatni, hogy a magyar segélyezési, vagy adminisztratív kiadások önönmagukban véve nagyobbak-e, mint a hasonló alapra redukált német hasonló kiadások, hanem *azt akarom mindenekelőtt vizsgálat tárgyává tenni, hogy az egyes országokban az a költség, amelyet segélyezésre, tehát a tulajdonképeni végcélra fordítanak, mily arányban áll azzal a költséggel, amely e teendő lebonyolítására szükséges.* Ha ezt megállapítottam, akkor ez irányban még egy lépéssel tovább mehetek. Minden üzletben, minden gyárban, a versenyképesség megítélhetésének céljából otthonos megfontolás ugyanis annak az elbírálása, hogy egyrészt az illető gyár gyártmányának előállítási költsége olcsóbb-e mint a konkurensé, másrészt pedig, hogy az olcsóbb előállítás dacára az előállított termék minőségileg is kibírja-e a versenyt a konkurens gyártmányával. A munkásbiztosítás kérdésére átvivén e gondolatmenetet, a kérdést oly módon lehet megformulálni: *mennyibe kerül 1 K. vagy 1 M. a munkás kezéhez kifizetett balesetjáradék, illetve segély »előállítási költsége« nálunk és mennyibe másutt.* E kérdés eldöntésére teljesen homogén alapot kellett teremtenem. A magyar adminisztratív költségek ugyanis a szervezet és a törvény különleges és a külföldi intézményektől eltérő rendelkezései következtében — az évi jelentésekben közölt formájukban nem hasonlíthatók össze minden megfontolás nélkül a külföld adminisztratív költségeivel. Amíg a külföld ugyanis az egész adminisztratív költséget viseli, addig Magyarországon, miként azt már előbb is megjegyeztem, az adminisztratív költségek egy részét az állam fedezi és ez az úgynevezett igazgatási költség. A költségek másik részében pedig a betegsegélyezéssel való együttműködésünkből kifolyólag előállott detail-költségterminológiának egész sorozatával találkozunk, (mint pl. közös kezelési költségek, rendkívüli kezelési költségek, biztosítási költségek, 102. §. alapján átvállalt kezelési és orvosi költségek stb) és nagy nehézséget okoz, hogy évi jelentésünk, e különféle tételek kimutatásánál és a költségterminológia alkalmazásánál nem jár el következetesen. *Helyes következtetést ezért csak akkor nyerhetek, hogyha az egyik intézmény elszámolási részleteit, nem a másik intézmény, véletlenül azonos terminológiával jelölt, de lényegben teljesen más természetű részleteivel hasonlítom össze, hanem ha eltérőleg az évi jelentésünk rendszerétől, szembeállítom országonkint azon kiadások végösszegét, amelyeket a sérült munkás, vagy az elhaltnak özvegye, árvája kap járadék, segély, vagy temetkezési segély címén kezeihez, azon kiadások végösszegével, amelyet a munkásbiztosítás lebonyolításának, tehát a gyógyítási, az orvosi, gyógyszereszi, kórházi, szanatóriumi, fürdői, tisztviselői, kezelési és dologi kiadások együttevve kiadnak. Ezen utóbbi kiadásokat a következőkben, tehát félreértések elkerülése végett, konzekvensen lebonyolítási költségeknek fogom nevezni.* Nem vehetők tehát ennek következtében a helyes és homogén összehasonlítási alap megteremtésekor számításba mindazon egyéb felmerült költségek, amelyek az illető ország törvénye vagy egyéb körülményei következtében, mint speciális költségek merültek fel és amelyek tehát az összehasonlított alap homogénitását befolyásolnák.

Így pl. nem vehető lebonyolítási költségnek a magyarországi hátralékok költsége, amely egy oly speciális magyar körülményből állott elő, amely külföldön nem szerepel és ép így nem vehető ennek a tartalék kérdése sem, amely az egyes országokban különféle elvek alapján számíttatik ki. Hogy mennyire indokolt e felfogásom, arra vonatkozólag meg akarom említeni, hogy pl. a teljes orvosi költségeket 1912. évi jelentésünk következtlenül egyszer a segélyrovat címén, egyszer biztosítási költség címén, de mindenkor egy blokkban számolja el. A németek ezzel szemben orvosi költségeiket két részre bontják és csak a szorosán vett gyógyításra fordított orvosi költségeket számolják el a segélyrovatban, míg az orvosi adminisztratív teendők költségei, minők pl. a szakvélemények megadása és orvosi

felülvizsgálatok költségei, az adminisztráció rovatán számoltatnak el. A magyar orvosi költségnek úgy gyógyításra, mint adminisztrációra fordított része azonban nincsen e két szempontból elválasztva és így, ha az Országos Pénztár terminológiájához ragaszkodva vonnék le következtetéseket, teljesen helytelen és félrevezető eredményeket nyernék. A II. sz. statisztikai kimutatásom és az ezen táblázat alapján készített 4. sz. grafikonom szinte szembeötlően tüntetik fel a fenti megfontolás alapján készített német, magyar és

	Segélyezési kiadások márka, illetve koronákban	%	Lebonyolítási kiadások márka, illetve koronákban	%	1 márka vagy 1 korona segélyre eső lebonyolítási kiadás
II. év német ...	4.828.000	52	4.400.000	48	0·9
magyar ...	892.000	48	971.000	52	1·08
III. év német ...	7.849.000	61	5.045.000	39	0·6
magyar ...	1.496.000	52	1.386.000	48	0·9
IV. év német ...	11.226.000	66	5.692.000	34	0·5
magyar ...	2.702.000	51	2.631.000	49	0·9
V. év német ...	14.937.000	70	6.356.000	29·9	0·4
magyar ...	4.059.000	56	3.157.000	43·8	0·7
VI. év német ...	18.563.000	72	7.199.000	28	0·4
VII. év német ...	21.822.000	73	7.939.000	26·8	0·36
VIII. év német ...	25.088.000	74	8.621.000	25·5	0·34
IX. év német ...	28.524.000	75	9.374.000	24·7	0·33
XXV. év német ...	111.039.000	79·6	28.398.000	20·4	0·2

II. sz. kimutatás

osztrák költségösszevonások eredményeit. E grafikon tanúsága szerint a német lebonyolítási költség viszonya az illető év segélyköltségeihez az egész vonalon feltűnően kedvezőbb, mint a magyar és eltekintve attól, hogy e lebonyolítási költségek további analizálása folyamán, — amelyre később vissza fogok térni, — azt fogjuk találni, hogy a német lebonyolítás költségeinek egy tekintélyes része (1912-ben kb. 36^{0/0}-a) olyan költségekből áll, amelyek a segélyezési kiadások csökkentésére irányulnak, mint amilyenek különleges gyógyításra és a balesetek elhárítására fordított nagy tételek, amilyen tételek azonban a magyar lebonyolítási költségekben, minként azt ugyancsak a továbbiak folyamán lesz alkalmam említeni, vagy egyáltalán nem, vagy csak elenyésző mértékben szerepelnek. Mindezeket tehát tanulságképen levonható az, hogy a német lebonyolítási költségek viszonya a segélyköltségekhez, dacára annak, hogy tekintélyes olyan költségeket viselnek, amelyek az összköltségek csökkentésére vonatkoznak, a magyar viszony-számnál lényegesen kedvezőbb, azaz a németek összkiadásának egy lényegesen nagyobb része jut a munkásnak és lényegesen kisebb része fordítatik a lebonyolításra.

A segély- és lebonyolítási költségnek egymáshoz való viszonyításából kiszámítható ezen tanulságon kívül, az egyes balesetbiztosítási intézmények segélykiadásainak »előállítási költsége« is, azaz 1 M. vagy 1 K. járadék előállításához szükséges lebonyolítási költség M-ban, vagy K-ban. Ezen szám adatok az 5. számú grafikonban találhatóak és ennek tanulságaként megállapítható, hogy amíg a németek olcsóbban »többet állítanak elő« azaz amellet, hogy abszolút olcsóbbak, még ezenkívül kiadásai tekintélyes hányadát balesetelhárításra és speciális gyógyításra fordítják (miként arra később a 14. sz. grafikon kapcsán bővebben fogok visszatérni), addig a magyar balesetjáradék »előállítási költsége«, amely ilyen költségcsökkentő tételeket nem tartalmaz, körülbelül 2-szer annyiba kerül. Ugyanilyen megfontolás alapján vizsgálat alá vettem az alsóausztriai balesetbiztosító intézet eredményeit, amelyről az 1912. évi jelentésünk 24-ik oldalán meg-

emlékezett és amelyre vonatkozólag számadatokkal igazolta, hogy a magyarországi intézmény olcsóbb, mint az alsóausztriai. Legnagyobb sajnálatomra nem vagyok abban a helyzetben, hogy ezen eredményhez és a hozzájuk fűzött következtésekhez hozzájárulhatnék, miután ezen összehasonlításnak hibája tulajdonképpen éppen abban rejlik, amely hibaforrást fenti fejtegetéseim alapján számításaimból kiküszöböltem. Tudniillik, nem lehet a nálunk bizonyos törvényes intézkedések következtében és ezenkívül önkényesen csoportosított »kezelési költségnek« vagy »biztosítási költségnek« nevezett részletteleket, az egész más részletteleket véletlen folytán ugyanolyan elnevezéssel kimutató, osztrák kimutatások eredményeivel összehasonlítani. A véletlen folytán hasonló terminológián alapuló részlettelek összehasonlítása kell, hogy tévedésre vezessen és helyesen és minden tévedést elkerülő módon csak úgy hasonlíthatjuk tehát össze az eredményeket, hogyha az lebonyolításra fordított detailkiadásokat a fentebb kifejtett megfontolások alapján a lebonyolításra nem fordított, az ország, vagy törvény speciális viszonyai folytán felmerülő kiadásoktól megszabadítva tekintet nélkül elnevezésükre, összeadjuk és a hasonló alapon kiszámított magyarországi adattal hasonlítjuk össze. Amennyiben tehát az alsóausztriai segélyezési és lebonyolítási költségeket a németországi és magyarországi adatokhoz hasonló alapon számítjuk ki, akkor azt találjuk, hogy *Alsóausztriában 1912-ben* a segélykiadások 7,355.712 K-át, a lebonyolítási kiadások 1,735.131 K-át, összesen tehát 9,090.843 K-át tettek ki, minek következtében *a segélyek ezen összkidadások 81⁰/₁₀₀-át, a lebonyolítási költségek pedig 19⁰/₁₀₀-át képezték*, ami a németországi 25-ik év eredményéhez képest némileg olcsóbb, bár elég drága annak a megfontolása után, hogy az osztrák intézmények sem gyógyítással — olyan mértékben, mint azt Németországban teszik — sem balesethárítással nem foglalkoznak.

Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a magyar lebonyolítási és segélyezési költségek összehasonlításánál úgy a felosztó, mint a tőkefedezeti rendszer segélyezési és lebonyolítási költségeit vehettem számításba. természetesen a tőkefedezeti értékek nélkül (1912. évi jelentésünknek 23. oldalán »kifizetett járadékok és balesetsegélyek« című táblázata, valamint az előző oldalon levő »biztosítási költségek balesetbiztosítási ágazatban« című kimutatása kapcsán), hozzászámítva a teljesen homogén alap biztosítása céljából az állam hozzájárulását. Ennek megfelelően a németországi adatok is tartalmazzák a tőkefedezeti eljárással dolgozó Tiefbau B. G. azonos adatait.

A segélyezési költségek nagysága.

A segélyezési és lebonyolítási költségeknek egymáshoz való viszonyítása csak relativ eredményekre vezet. Annak a megállapítására, hogy a segélyezési költségek és a lebonyolítási költségek önönmagukban véve drágábbak, vagy olcsóbbak-e, mint a külföld aránylagos költségei, szükséges ezen adatoknak egy megfelelő összehasonlításra alkalmas alapra való redukálása. Ilyen alapok, amelyekre a fenti költségek összehasonlítás céljából viszonyíthatók, nem mind egyformán megbízhatók. Így, például a munkaadók, vagy üzemek számára bazirozott redukció téves következtetésekre vezethet. Magyarországon ugyanis az 5 munkásnál kevesebbet foglalkoztató munkaadók száma kb. úgy aránylik a nagy munkaadókhöz, mint 7:1-hez. Minthogy tehát a munkaadók, illetve üzemek túlnyomó száma olyan természetűek, melyekben egyrészt a csekély számú alkalmazottra való tekintettel a kockázat kicsi, másrészt azáltal, hogy e nagyszámú üzemek ügyeire vonatkozó lebonyolítási költségek — éppen azért mert a nagy adminisztrációt igénylő felosztó kirovó műveletben nem vesznek részt, — nem befolyásolják a segélyezési illetve a lebonyolítási költségek előidézését, a németekhez hasonló mértékben, ezekkel össze nem hasonlíthatók. Ugyancsak meg-

bizhatatlan a biztosított alkalmazottak számára való redukció, miután e számadatokra részint a helytelen és elégtelen bejelentések, másrészt pedig a fluktuáció, azaz az alkalmazottak hullámzása és a szezonüzemek rövidebb munkaideje rendkívül nagy befolyást gyakorolnak. Ez a körülmény indította a német biztosítási statisztikusokat arra, hogy fluktuációból és szezonüzemekben való rövidebb ideig történő foglalkoztatásból eredő hibákat kiküszöbölendő, az úgynevezett teljes munkás fogalmát állították fel, aki alatt elméletben olyan munkást értenek, aki 300 munkanapig dolgozott. (Ezen adat megállapítása oly módon történik, hogy a munkanapok száma 300-al elosztatik.) Teljes munkásokra bázisozva tehát már egy kitűnő és homogén összehasonlítási alapot kapnánk, amelyet csak azért nem alkalmazhattam a következőkben, mert a németek e számadatot csak a későbbi évfolyamokban kezdvén alkalmazni, ezeket a régebbi adatokkal, amelyek a balesetbiztosításra kötelezett alkalmazottak számára voltak bázisozva, nem lehetett volna összhangba hozni. Ennek következtében a teljesen egyenlő statisztikai értékű, sőt az összes bejelentések közül legmegfelelőbbben kontrolált voltuk miatt értékesebb *kifizetett munkabéradatokat vettem fel összehasonlítási bázisképpen és erre redukáltam a segélyezési költségeket annak a megállapítása céljából, hogy a munkabér ezrére eső segélyezési költségek drágábbak, vagy olcsóbbak-e, mint a külföldön.* Ezen megfontolás alapján készült a III. számú statisztikai kimutatásom és

Év	Segélyezési költségek	Segélyezési költségek évenkénti emelkedése az előző évhez viszonyítva % -ban	Kifizetett munkabérek	A kifizetett munkabérek emelkedése az előző évhez viszonyítva % -ban	1000 márka munkabérré eső segélyezési költség
N é m e t					
1887-ben	4.828.000	—	2.389.349.000	—	0·20
1888-ban	7.849.000	62	2.646.092.000	10	0·29
1889-ben	11.226.000	41	2.947.138.000	11	0·38
1890-ben	14.937.000	32	3.183.823.000	8	0·46
1891-ben	18.563.000	24	3.311.440.000	4	0·56
1892-ben	21.822.000	18	3.292.782.000	0·6	0·66
1893-ban	25.088.000	15	3.366.587.000	2	0·74
1894-ben	28.524.000	14	3.431.714.000	2	0·83
1911-ben	111.039.000	—	9.904.076.000	—	1·10
M a g y a r					
1909-ben	892.000	—	570.672.000	—	0·15
1910-ben	1.496.000	67	596.631.000	5	0·25
1911-ben	2.702.000	80	613.218.000	3	0·43
1912-ben	4.059.000	50	648.191.000	5	0·62

III. sz. kimutatás.

ennek eredményét feltüntető 6. és 7. sz. grafikon. E statisztika számára a magyarországi összes segélyezési költségeket az 1913. évi jelentés 36. számú oldalán levő táblázatból vettem ki és arra való tekintettel, hogy ezek úgy a felosztó-kirovó, mint a tőkefedezeti üzletág segélyezési kiadásait tartalmazzák, szembeállítandók természetesen a két üzletág munkabérei- nek összegével. A statisztikának és az ebből készült grafikonnak eredményei azt mutatják, hogy *a magyar 1000 korona munkabérré eső segélyezési kiadások a negyedik évben meghaladják a németet, sőt az ötödik évben már a németnél 35%-kal magasabbak* és amíg a német segélyezési költségek évről-évre való emelkedése mérsékeltebb, addig a magyaroké sokkal hirtele- nebb. Ezt az emelkedést tünteti fel részletesebben a 7. sz. grafikon, amely az egyes éveknek az előző évekhez viszonyított emelkedését százalékokban kife- jezve mutatja be. E grafikon elővigyázattal ítélandó meg, amennyiben az

az emelkedési ténynek a csökkenésére vonatkozik, azaz bemutatja azt, hogy az emelkedési tendencia az egyes évekkel előre haladva, csökkent. Ezt mutatja be legalább is páratlan szabályszerűséggel a németországi adatokat feltüntető vonal, míg a magyar vonal, e grafikonban is rendszertelen és indokolatlan magatartást mutat. Végeredményben tehát tényként megállapítható az, hogy 1000 márkára, illetve 1000 koronára eső német, illetve magyar segélykiadás összehasonlításából kifolyólag, a magyar segélykiadás nagyobb, ami ezen összehasonlításnál — minden egyéb szemponttól egyenlőre eltekintve — annál súlyosabb elbírálás alá kerül, mert míg a magyar törvény értelmében csak 10⁰/o-nál nagyobb munkaképtelenségek kártalaníthatnak és a járadékszámítás alapját a munkabér 60⁰/o-a képezi, addig a 10⁰/o-os korlátozáshoz hasonló a német törvény nem tartalmaz, és ezen kívül a munkabérialap 66²/₃⁰/o-os, aminek a természetes következményeképpen a német segélykiadásnak drágábbnak kellene lennie.

Miután azonban a munkabérekre viszonyított segélyezési költség a segélyezési költség kérdésének elbírálhatását még teljesen meg nem világítja, mert hisz lehetséges az, hogy nálunk különféle mellékkörülmények révén több baleset keletkezvén, a nagy segélyezési összköltségek ezek között megoszlanak, analitikai vizsgálatomat ez irányban is tovább folytattam és annak megállapítására törekedtem, hogy ez a feltevésem megáll-e. Megkíséreltem tehát megállapítani, hogy a segélyekből egy járadékosra mekkora költség esik? Megállapításom eredményeit a IV. sz. statisztikai kimu-

	Segélyezési költségek	Járadékos állag	Egy járadékosra eső segélye- zési költség
II. év német	4.828.000	23.166	208·1 M
magyar	892.000	1.628	548·2 K
III. év német	7.849.000	37.702	206·6 M
magyar	1.496.000	5.756	259·6 K
IV. év német	11.226.000	54.066	207·8 M
magyar	2.702.000	6.089	444·1 K
V. év német	14.937.000	73.972	201·9 M
magyar	4.059.000	10.881	372·9 K
VI. év német	18.562.000	94.246	195·5 M
VII. év német	21.822.000	113.198	193·2 M
VIII. év német	25.088.000	136.961	183·2 M
IX. év német	28.524.000	153.708	185·— M
XXV. év német	111.039.000	534.362	207·9 M

IV. sz. kimutatás.

tatásom és a 8. sz. grafikon tüntetik fel. Magyar járadékos statisztikával, amely tulajdonképpen a balesetbiztosítás legfontosabb adata, sajnos fennállásunk e hetedik évében még nem rendelkezünk és a járadékosokra vonatkozólag más adat, mint az évi jelentésekben megjelenő és a járadékos állagra vonatkozó statisztika, nem létezik. A magyar járadékos állagot, az egyes évekre vonatkozólag, az 1912. évi jelentés 36. oldalán közölt kimutatásból vettem ki, szükségesnek tartom azonban megjegyezni, hogy ezen számadat helyességéért, illetve az ebből levont következtetések helyességéért a felelősséget az évi jelentésre hárítom. A német adatokat az »Amtliche Nachrichten des Reichsversicherungsamts« évfolyamainak, évenkénti első számában foglalt összjelentésből állapítottam meg. E kérdésre vonatkozó statisztikai kimutatásom és grafikonom eredményei meglehetősen megdöbbentők. Eltekintve attól, hogy míg Németországban az egy járadékosra eső segélyezési költség majdnem állandó, sőt a 25-ik évben

10 fillérrel kevesebb a 2-ik év költségénél, addig a magyarországi, ismét már az előző grafikonokban észlelt rendszertelenséget mutatja, indokolatlan, óriási határok között mozogva. Hogyha a magyar adatoknak az átlagát kiszámítjuk, ami kb. megfelel 403 koronának, még ilyen körülmények között is *egy magyar járadékosra eső segélyezési költség ca. 62⁰/₀-kal nagyobb, mint a német átlag. A német intézmények sikeres működésének gyönyörű bizonyítéka az a körülmény, hogy dacára a 25 év folyamán előállott óriási munkabérdifferenciáknak — melyek a járadékköltségek nagyságát erősen befolyásolják — és dacára az ipari veszélyforrásoknak 25 éven belül történt nagy növekedésének, céltudatos munkával sikerült elérni, hogy ezen körülmények dacára, az átlagjáradék 25 év alatt ezzel arányban nemcsak, hogy nem emelkedett, de még inkább csökkenő tendenciát tüntet fel.* Miután ezen adat ilyen megdöbbentő eredményt adott, abban a feltevésben voltam, hogy az illető időszakra vonatkozó munkabérekben vannak olyan különbségek, amelyek az összehasonlítást el nem bírják. Ezen célból kiszámítottam a németországi egy balesetbiztosítottra eső átlagos munkabért 1891-re vonatkozólag (azért ezen évfolyamot, mert ezen évfolyam adatainak — 6-ik év — megbízhatósága már kétségen felül állhat) és az 1911. évi, tehát 20 évvel későbbi időszak átlagos munkabérét. Az eredmények a következők: 1891-ben 4,927,000 balesetbiztosított alkalmazott 3.184,000.000 márka munkabére alapján az átlagos munkabér 646 márka (775 kor.) volt, míg 1911-ben 9,821.000 balesetbiztosított 9.904,000.000 márka munkabérealapján egy biztosítottra 1.005 márka (1.206 kor.) átlagos munkabér esett. A munkabérátlag-emelkedés tehát 20 éven belül 55⁰/₀-os volt. Ezzel szemben Magyarországon 1912-ben (tehát ugyancsak egy már megbízható adatokkal rendelkező évfolyamban) 930.000 balesetbiztosításra kötelezett 648,000.000 korona munkabér alapul vétele mellett 1 biztosítottra 696 kor. átlagos munkabér esik. *Amíg tehát Németországban az 5-ik évben az átlagos munkabér 646 márka, azaz 775 korona, addig Magyarországon az 5-ik évben, de naptári számítás szerint 22 év múlva, az átlagos munkabér 11⁰/₀-kal kisebb.* Ennek következtében az a feltevés, hogy Magyarországon egy járadékosra eső segélykiadás az eltérő munkabérviszonyokra való tekintettel helytelenül volna összehasonlítható, a németországi naptári számítás szerint 22 évvel korábbi ciklussal, nem áll fenn, sőt még *e munkabéradattal megvilágított eredmény csak súlyosbítja a magyar eredményt, amely kisebb átlagmunkabér mellett ca. 62⁰/₀-kal nagyobb átlagjáradékot mutat.*

A segélyezési kiadások magasságának okai.

Miután most már tényként és a lehetőség szerint minden oldalról megvilágítva megállapítottam, hogy a magyar segélyezési kiadás — bármilyen szempontból is vizsgálva — drágább a németnél, további kutatás tárgyává kell tenni ennek az okait.

E költségek magasságát három oknak tulajdonítom.

Az első a műszaki balesetelhárítás hiányossága és üzemi berendezéseinknek a németnél primitivebb volta, miáltal több és súlyosabb kimenetelű balesetünk van.

A második okot abban látom, hogy sérültjeinknek a kigyógyítására irányuló intézkedések, illetve lehetőségek még talán hiányosabbak, mint baleset-elhárítási berendezésünk.

A harmadik oknak végül, a munkaképtelenség fokának megállapításánál követett, a külföldinél nagyobb százalékokat megállapító gyakorlatot tartom.

Az előzőkben minden kérdés tárgyalásánál igyekeztem először lehetőleg megdönthetetlen számadatokból megalkotni a helyzetnek abszolút

képét és csak az így nyert képből vontam le konzekvenciákat. E kérdéseknél azonban statisztikáinknak, illetve kimutatásainknak nagy hiányossága, vagy teljes hiánya folytán sajnós, nem minden részletet tudok számokkal megvilágítani, illetve igazolni. Azt a tényt, hogy például mekkora Magyarországon az 1.000 munkásra eső baleset bejelentések száma, amelyet az internacionális baleseti statisztikákban a *baleset gyakorisága fókának* neveznek, meg lehet állapítani és így az a kérdés, vajjon Magyarországon több baleset történik-e, mint külföldön, bizonyítható. A balesetek gyakorisága azonban még nem világítja meg azt a kérdést, vajjon ezen balesetekből mennyi kerül tényleg kártalanítás alá, tehát mennyi fogja a balesetszámlát megterhelni. Erre a kérdésre vonatkozólag azonban már részletes számbeli igazolással bizonyítékot szolgáltatni a magyar járadékostatisztika hiánya folytán nem tudok. A baleset elhárítás és a sikeres gyógykezelés együttes eredményét, amely azt volna hivatva kimutatni, hogy a megfelelő műszaki balesetveszély-csökkentés és a célszerű gyógykezelés folytán a *kártalanítások súlyossági foka milyen*, — mert hisz ez a balesetelhárítás és gyógykezelés egyedül hiteles mértéke — már csak részleges statisztikákkal, vagy tapasztalatok alapján szerzett ismeretek révén, főleg pedig *negativumok megállapításából* tudom igazolni. Ez utóbbi kijelentésem oly módon értelmezendő, hogy ha ismerjük azon tényeket, amelyekkel külföldön bebizonyítható és bebizonyított eredményeket értek el, akkor annak az egyszerű megállapítása, hogy ezen intézkedések nálunk nem léteznek, a helyzet szükséges magyarázatát megadja.

A balesetelhárításról.

Az 1.000 balesetbiztosítotttra eső bejelentett balesetek számának, azaz a balesetek gyakoriságának feltüntetésére készítettem a magyar és német állapotot feltüntető 9. sz. grafikont. A magyar vonal a német vonallal szemben ismét a megszokott rendszertelen ingadozást mutatja és az első 5 év adatának a megbízhatóságát erősen kétségessé teszi az 1913. évnek az előzőktől erősen különböző eredménye, amelyet már módomban volt optimisztikus alapra redukálva kiszámítani. Azért állítom, hogy alapom optimisztikus volt, mert ugyanazt a munkáslétszámot vettem fel számításom alapjául 1913-ra, mint amely 1912-ben volt bejelentve, miután pedig köztudomású, hogy az 1913. évi ipari viszonyok a 1912. évi viszonyokkal szemben nagy redukciót tüntetnek fel, adatom megtámadhatatlanná válik. Hogy még pontosabb adatot szolgáltatassak, kiszámítottam 1913-ra a magyar és 1911-re a német teljes munkáslétszám alapul vételével a gyakorisági fokot és ez azt mutatja, hogy, *míg jelenleg a német teljes-munkások ezrére 60 bejelentett baleset esik, addig nálunk optimisztikus számításal 90, tehát 50%-al több.*

A balesetelhárítás céljairól és elérhető eredményeiről a legkülönbözőbb felfogások uralkodnak, miért is szükségesnek tartom néhány szóval arra kiterjeszkedni, hogy gyakorlati szempontból illetőleg költségcsökkentési szempontból *mi az, amit egy racionális balesetelhárítási akciótól várni lehet.* Hallunk felfogásokról, amelyek szerint minden baleset elhárítható, másrészt halljuk azt a véleményt is, amely szerint az elhárításnak gyakorlati eredménye nincsen. Az igazság, mint rendesen, a középen van. *A racionális balesetelhárítás*, — amely tehát nem elérhetetlen célok után igyekezik, — *egyrészt teljes erővel kiirthat, illetve redukálhat bizonyos balesettípusokat*, (ilyen balesettípus például többek között a fogaskerék, a gyalugép, összefutó henger stb. által okozott balesetek), amelyeknél a balesetforrás úgy a munkaadó, mint a munkás tetszésétől, konstruktív beavatkozás révén ab ovo ki van küszöbölve, *másrészt* abban nyilvánul, hogy intézkedéseivel a balesetek következményeinek súlyosságát csökkenti. Így például a gyors-

san forgó famegmunkáló gépek védőkészülékei a bejelentett balesetek tényleges számát bár nem csökkentik, azonban egész kézfejeknek és ujjaknak elvesztése helyett csak bőrhorzsolásokat tesznek lehetővé. Egy másik előnye a gyakorlati elhárítási akciónak, hogy *a veszélyek megszokásából keletkező veszélyforrást, folytonos beavatkozással csökkenti*. Hogy mit lehet elérni a racionális balesetelhárítás révén, azt a Norddeutsche Holz-Berufsgenossenschaft évi jelentéseiből kiszámított és összeállított adataimmal az erre vonatkozó 10. számú grafikonom kapcsán igazolhatom, amelyek azt mutatják, hogy bár ezen szakszövetkezetben a munkások száma az 1885/36. és 1909. év között 260⁰/₀-kal, a veszélyforrások, tehát a gépek száma 410⁰/₀-kal, a legveszélyesebb munkagép, a gyalugépek száma 1.300⁰/₀-kal, az összes bejelentett balesetek száma 430⁰/₀-kal és a kártalanított balesetek száma 960⁰/₀-kal *emelkedett*, — amely körülmények mind arra engednek következtetni, hogy ezen ipar veszélyessége óriási módon emelkedett a veszélytelen kézi famegmunkálásra az óriási gyorsasággal mozgó famegmunkáló gépekre való áttérés következtében, — *mindennek dacára, a halálos baleseteknek az összes kártalanított esetekre vonatkozó viszony száma 15⁰/₀-ról 4⁰/₀-ra, a teljes állandó munkaképtelenségé 1⁰/₀-ról 0,3⁰/₀-ra, a részleges állandó munkaképtelenségé 60⁰/₀-ról 27⁰/₀-ra süllyedt, míg a muló munkaképtelenség 24⁰/₀-ról 60⁰/₀-ra emelkedett. A balesetek súlyossága, tehát óriási eltolódást szenvedett a muló munkaképtelenségnek terhére. Mindenesetre ezen eredmény nem kizárólag a balesetelhárítás eredménye, hanem egyúttal a kitűnő németországi gyógyászati mellékkörülményeknek is betudandó, mindenesetre azonban ezen német szakszövetkezet példáját épen azért mutathattam be a balesetelhárítás tárgyalásával kapcsolatban, miután ezen esetben, épen a faipari balesetek természetéből folyó elháríthatóságok erősebben kifejezésre jutnak, mint a gyógyítás eredményei.*

A németországi 66 ipari szakszövetkezet értékes összeredményeit, amelyekben tehát már a balesetelhárítás és gyógyítás okozta eredmények egymástól elválaszthatatlanul mutatkoznak, az «Amtliche Nachrichten des Reichsversicherungsamts» többször említett kimutatásaiban foglalt adatok alapján összeállított 11. sz. grafikonom révén ugyancsak bemutatom. A grafikon bővebb magyarázatot nem igényel, de megoldását adja annak a kérdésnek, hogy hogyan lehetséges racionális és céltudatosan keresztülvitt balesetelhárítási munkálkodással és alapos gyógyítási beavatkozással, az ipar veszélyességének az utóbbi 25 év alatt soha nem képzelt emelkedése dacára elérni, hogy *a halálos baleseteknek az összkártalanított esetekhez arányosított viszony száma 17,8⁰/₀-ról 8,3⁰/₀-ra, a teljes állandó munkaképtelenségé 14,20⁰/₀-ról 0,6⁰/₀-ra, az állandó részleges munkaképtelenségé 5,4⁰/₀-ról 32,5⁰/₀-ra csökkentessenek és a tér átadassék az átmeneti munkaképtelenségnek. Magyar járadékos-statisztikánk, miként azt már több ízben megemlítettem nem lévén, sajnos ehhez hasonló bázison feldolgozott kimutatást nem készíthettem. Műszaki személyzetünk azonban egy megindíthatónak vélt balesetelhárítási-akció előkészítése céljából feldolgozott 11.800 kártalanított balesetre vonatkozó adatokat, ami körülbelül fedi az első 5 év kártalanított baleseteit és ezen számításnak az eredménye, valamint az azóta folytatott kiegészítő számítások eredményeinek bevonása azt mutatták, hogy Magyarországon a halálos balesetek száma az összes kártalanított balesetek számának 19⁰/₀-át teszi ki, amíg Németországban 1911-ben a halálos eseteknek az összes kártalanítottakra vonatkoztatott arányszáma 8,2⁰/₀ volt. Az állandó teljes, vagy részleges és az átmeneti munkaképtelenségek megállapítására, illetve összehasonlítására azonban statisztikáink még nincsenek. A fentidézett statisztikánk még a balesetelhárítás állapotára vonatkozó azt a tanulságos eredményt is szolgáltatja, hogy amíg Magyarországon a motorok, a motorikus munkagépek s felvonók, valamint gőzkazánok által okozott kártalanított esetek, az összes kártalanított esetek*

32⁰/₀-át teszik ki, addig Németországban az összes évfolyamokban átlag csak 25⁰/₀-át, amely adat értékelésénél tekintetbe veendő, hogy Németországban az egész iparban alkalmazott motorikus munkagépek száma. a magyar össziparra vonatkoztatva, részint a tőkeszegénységünk, részint iparunknak még lényegesen primitivebb állapota következtében, aránylag lényegesen nagyobb, amiből a motorikus balesetek nagyobb számára kellene következtenni, de minthogy a motorikus balesetek egyúttal a leginkább elháríthatók is, a magyar adat megvilágítja úgy a magyar, mint a német balesetelhárítási állapotokat.

Hogy a balesetelhárítás ezen állapota pénzben mit jelent, arra vonatkozólag egy megközelítő számításom eredményét közlöm. Igazgatóságunk elé terjesztett kártalanítási határozatok kivonatából kiszámítottam, hogy 1912-ben 132 teljesen elhárítható gyalugép-baleset kártalanított és miután ezen munkások átlagos kora 31'1 év, átlagos munkaképtelensége 31'4⁰/₀ és átlagos járadéka 218'10 K. volt, az ezen adatok alapján kiszámítható megközelítő tőkeérték, amely tehát az érdekeltséget ezen balesetekből kifolyólag terhelni fogja, 444.468 koronát tesz ki. Ha tehát feltesszük, hogy az első 5 évben évenként átlag megközelítőleg csak 400.000 K. tőkeértéknek megfelelő gyalugép-baleset történt, akkor az első 5 év járadékát maga után vont gyalugép-balesetei, amelyek pedig elháríthatók lettek volna, az érdekeltségnek 2 millió koronájába fognak kerülni, az illető sérültek természetes haláláig. Ugyanilyen számítás alapján megállapítottam, hogy az 1912. évi járadékot igénylő és fogaskerekek okozta baleseteknek száma, amelyeknek az elhárítása a legprimitivebb intézkedést igényeli, 104 volt és az ezek számára megállapított járadékok tőkeértéke körülbelül 290.000 koronát tett ki.

Felmerül tehát még annak a kérdése, hogy mi okozza Magyarországon a balesetelhárítás terén uralkodó viszonyok ezen sivárságát. A balesetelhárítás feladatával Magyarországon az iparfelügyelet volt és van megbízva. Nem akarom ez alkalommal felemlíteni mindazon indokokat, amelyekkel lépten-nyomon indokolják az iparfelügyeletnek a balesetelhárítás terén észlelt sikertelen működését, csupán egy olyan momentum megemlítésére akarok szorítkozni, amely szempont ezideig el nem hangzott, amelyben azonban szerény véleményem szerint a kérdés kulcsát látom. Mint volt ipari-segédfelügyelő annak idején fél évre az angol iparfelügyelethez voltam beosztva és ez alkalommal sikerült mélyebb betekintést nyernem az iparfelügyeleti intézmények ezen legrégebb és legjobb testületébe és azt hiszem, ennek következtében feljogosítva érezhetem magamat következtetések levonására. Magyarország az összes európai államokhoz hasonlóan az angol, úgynevezett kerületi-iparfelügyeleti rendszerre építette fel saját intézményét, anélkül azonban, hogy az angol kerületi rendszerben rejlő előnyt számításba vette volna. Ha ugyanis Nagybritánia geológiai térképét nézzük, amelyen a szénbányák fekete foltok alakjában vannak jelölve, azt fogjuk találni, hogy az egyes ilyen szénfoltok körül speciális iparok keletkeztek és nőttek óriási méretűvé. Így Birmingham a gépipar, az u. n. Pottery District a kerámia, Manchester és vidéke a pamutipar, Sheffield az acélipar stb. központja, amiből önként folyik az, hogy az illető kerületi iparfelügyelőségek vezetői és beosztottjai éppen azért, hogy állandóan egy és ugyanazon iparággal foglalkoznak, ezen iparágak technológiájának elsőrangú ismerőivé lesznek és csak az egyes iparágak technológiai és egyéb részletkérdéseinek teljes ismerete teszi lehetővé azt, hogy az eljáró közegek balesetelhárítás terén, anélkül, hogy a munkaadókat felesleges költséggel megterhelnék és anélkül, hogy a munkásokat munkájukban akadályozó védőkészülékeket rendelnének el, sikeresen operálhassanak. Ugyanez a megfontolás tette nagygyá a német balesetbiztosítással intenzíven foglalkozó balesetbiztosítási szakszövetkezetek balesetelhárítási

akcióit, ahol szintén azáltal, hogy az egyes szakmáknak megfelelően az illető szakmával teljesen ismerős és az illető szakmában állandóan dolgozó műszaki erőre volt bízva a balesetelhárítás kérdése, e műszaki közegek a gyakorlati balesetelhárítás hatáskörét — ha törvényileg teljesen nem is — de gyakorlatilag teljesen elvonták a németországi, ugyancsak kerületi rendszerre bázisozott iparfelügyelettől. *A balesetelhárítás mindaddig, amíg balesetbiztosítás révén a munkaadók, a balesetek anyagi következményeivel erősen meg nem terheltettek, állami feladatként szerepelt. Abban a pillanatban azonban, amint a balesetbiztosítás költségei, a munkaadókra rohamosan növekedő terhet kezdtek jelenteni, az állami feladat üzleti kérdéssé vált és az állami feladat gyanánt meglehetősen felületesen kezelt balesetelhárításból tudományos kérdés keletkezett, hisz az üzlet és tudomány szoros összefüggésben vannak egymással.* Németországban immár a charlottenburgi műegyetem 8 műszaki doktorátust adott ki balesetelhárítási műszaki disszertációk alapján, ami talán eléggé megvilágítja azt a nálunk ismeretlen tényállást, hogy a balesetelhárítás kérdése ma már — legalább Németországban és Angliában — tudomány. Még egy momentum, amelyet szükségesnek tartok megemlíteni, az, hogy amíg egyrészt az angol iparfelügyelőknek intézkedéseik végrehajtásánál erős fegyverek vannak és amíg a németországi munkaadói autonomián alapuló szakszövetkezetek, balesetelhárítási szabályzataik be nem tartásából kifolyólag, munkaadótársaikat *saját hatáskörükben 1.000 M-ig terjedő pénzbírsággal sújthatják*, addig a magyar iparfelügyelők intézkedéseik végrehajtását, csak az iparhatóságok segítségével, elenyésző jelentőségű bírságok kiszabásával, csak nagyon nehezen, vagy egyáltalában nem érhetik el. Nem hiába jegyzi meg ezek után dr. Kaufmann valóságos titkos tanácsos a német Reichsversicherungsamt nagytudású elnöke legutóbb megjelent munkájában, hogy *soha állami beavatkozással olyan balesetelhárítási berendezéseket nem lehetett volna elérni és olyan szigorú balesetelhárítási szabályokat nem lehetett volna létesíteni, mint amilyeneket a munkaadók saját autonomiájuk keretén belül, saját üzleti érdekeik megvédése céljából önnönmagukra vállaltak.* Hogy pedig ennek *sociális értéke* mennyivel nagyobb üzleti értékénél, erre bővebben kiterjeszkedni szükségesnek nem tartom. Azt a nagy súlyt, amelyet a német törvényhozás a balesetbiztosítással kapcsolatos balesetelhárításra helyez, megfelelően megvilágítja még az 1913-ban életbeléptetett új Reichsversicherungs-Ordnung 875-ik szakasza, amely *a birodalmi biztosítási hivatal feljogosítja arra, hogy kényszerítthesse a szakszövetkezeteket, a balesetelhárítás intenzívebb ápolása céljából megfelelő számú ellenőrző mérnök alkalmazására.*

Az 1907. XIX. t.-c. a balesetelhárítás feladatát illetőleg még azon az állásponton volt, hogy a balesetelhárítás feladata tulajdonképpen állami feladat. Ugyancsak erre az álláspontra helyezkedett mereven a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal is, amidőn az Országos Pénztár az üzembesorozási munkával kapcsolatos azon nagy fegyverét akarta gyakorlatilag kihasználni, amely szerint az üzemek besorozásánál, az üzemek balesetelhárítási szempontból tekintetbe vehető berendezése arányában nagyobb, vagy kisebb arányszám megállapításával akarta a balesetelhárítás kérdését előbbre vinni, a benne érdekelt biztosítottak és munkaadóknak testi és anyagi érdekeinek megvédése céljából. Ezen akció sajnos a sok huzavona között majdnem teljesen megrekedt és így egyelőre a magyar munkások testi épsége, a racionális balesetvédelem hiánya következtében továbbra is korlátlanul veszélyeztetik és a magyar balesetbiztosítás terhei akadálytalanul növekednek évről-évre, óriási és *többé el nem tüntethető terheket okozván.* *A balesetelhárítás kérdését tehát egy eljövendő törvényreformnak feltétlenül gyakorlati mederbe kell vezetnie, mert, hogyha e törvényreform a költségek csökkentését akarja előidézni, az elhárítás állapotának kérdése Magyarországon a fent*

közölt adatok tanúsága szerint e költségek magasságának egy elsőrangú fontossággal bíró faktora és feltétlenül meg kellene adni az önkormányzatnak azt a jogot, hogy ezen legvitálisabb érdekeinek megvédését, illetve a terheknek csökkentésére százszorosán megtérülő befektetéseit, minden külső beavatkozástól menten eszközölhesse.

A baleseti sérültek gyógyítása.

A segélyezési kiadások nagyságának második főokát — miként azt már fentebb említettem — a balesetek kigyógyításának viszonyai körül fennálló szomorú állapotokban látom. Balesetbiztosító intézményünk rendszere szerint a balesetek, megtörténtük utáni első 10 hetében, a kerületi pénztárak kezelése alá kerülnek, a *betegsegélyezési számla terhére*. Közismert az a tömegkezelés, amelyben a kerületi pénztárak betegeiket kezelik. A betegsegélyezés kérdése nem tartozván hatáskörömbé, erre bővebben kitérni nem akarok, szükségesnek tartom azonban megjegyezni, hogy a *balesetektől előálló sérülések tulajdonképpen a legkomplikáltabb sebészeti kérdések, miután nemcsak erőszakos testi csonkulások, zúzódások egyszerű kigyógyításáról van csak szó, hanem arról, hogy e kigyógyítás oly módon történjék, hogy a munkás a munkaképességét lehető legnagyobb mértékben visszanyerje*. Ebből következik immár, hogy a balesetektől előálló sérülések az általános tömegkezelésnél orvosi szempontból is nehezebb speciális feladatot képezvén, nagyobb gondossággal volnának keresztülviendő. Hozzájárul a helyzet súlyosságához még az a körülmény is, hogy kórházak még magában a fővárosban is, csak a legszűkösebb keretekben léteznek, a vidéken uralkodó állapotok sivársága folytán pedig a vidék sok és súlyos eseteket okozó balesetforrásának sérültjei, megfelelő gondozásban és elhelyezésben sok helyütt egyáltalán nem részesülhetnek. A balesetvizsgálatoknál való részvételem alkalmából a nagyobb városokban a gondatlanság és nemtudás legmegdöbbentőbb eseteit találtam sérültjeink kezelését illetően. A betegsegélyezéstől különálló rendszeren felépített német balesetbiztosító intézmény hamar rájött arra, hogy a tömegkezelésben részesített sérült úgy a saját, mint a balesetbiztosítási költségek érdekében egészen más kezelést igényel. Kezdetben azáltal igyekeztek eredményeket elérni, hogy a 13-ik hét után átvett baleseti sérülteket újabb gyógyítás alá és további (sok esetben saját szanatóriumaikban) költségeket nem kímélő utókezelésnek és esetleg operációknak vetették alá. E módszernek azonban meg volt a maga hátránya, mert amíg egy sérült a sérülés után közvetlenül, már fájdalmi következtében is, az orvosban mentőt lát és az igazi szakorvosnak tanácsát, amely a gyógyulásra vezethet, örömmel megfogadja, addig már egy félig-meddig meggyógyult, de munkaképtelen munkás, nem szívesen veti magát alá újabb kezelésnek, újabb torturáknak, esetleg operációnak. *A betegpénztárak és kerületi pénztárak érdeke, a gyógyítási folyamatot saját finansziális érdekük következtében mennél hamarabb befejezni és nincs érdekük abban, hogy a gyógyítási processzus eredménye az illető munkás munkaképtelenségi fokát mennyire befolyásolja*. Ez a körülmény készítette a német szakszövetkezeteket arra, hogy körülbelül 1896 óta élni kezdtek a törvényük által adott azon lehetőséggel, hogy a *sérült munkást, sérülése után azonnal, a betegsegélyezési orvosi kezelésből kivegyék és speciális, költségeket nem kímélő szakszerű kezelésnek az ú. n. „Heilverfahren in der Wartezeit“-nak vessék alá*. Így már 1896-ban a bejelentett balesetek 29⁰/₀-át 500.000 M. költséggel előzetes kezelésbe vették. 1906-ban dr. Kaufmann a német Reichsversicherungs-Amt elnöke e kérdést a balesetelhárítás kérdésével együtt a leglelkesebben vette kezébe és az elért eredmények kifolyásaképpen 1911. decemberben immár körrendeletben jelölte meg mindazon szükségleteket és javaslatokat,

amelyek mindazon szakszövetkezetek számára, akik ezen költségcsökkentési munkakört nem vették fel még megfelelő mértékben, útmutatással szolgáljanak. A mozgalom növekedéséről a következő szám adatok felvilágosítást.

1896-ban átvétetett	9.619 eset	478.000 M költséggel
1906-ban »	11.034 »	714.000 » »
1911-ben »	17.300 »	1,228.000 » »

Az 1913. óta érvényben levő új „Reichsversicherungs-Ordnung“ pedig e kérdés előrevitele céljából egy újabb intézkedést vett fel szakaszai közé, amely szerint a betegsegélyző pénztárak a kezelésükből kiemelt munkás gyógyítása fejében, az illető szakszövetkezetnek, a munkás táppénz kiszámítási alapját képező munkabérének $\frac{3}{8}$ -át kötelesek kifizetni, míg az új törvény előtt a szakszövetkezetek a betegsegélyző pénztáraktól semmiféle megtérítést nem követelhettek. E kérdésnek, amely rendkívül sokoldalú megvilágítást igényelne és amely a *balesetbiztosítás jövőjének egyik legérdekesebb és sokat ígérő fejezete*, további tárgyalását e kereten belül nem folytathatom, csupán csak ezen akció egyik legújabb és legérdekesebb eredményét akarom közölni. A „Brauerei und Mälzerei B. G.“ amely ezen gyógyítási eljárásnak egyik leglelkesebb végrehajtója, 1913. március havában erre vonatkozólag készített házi kimutatásában a következő eredményekről számol be:

	1907	1912
Teljes-munkások száma	19.311	22.322
Bejelentett balesetek száma	2.086	2.430
13 hét előtt kezelésbe vétetett	133	300
A 14-ik hét előtt ezekből meggyógyult	58	241
Ez évben első ízben kártalanított	385	191
Járadékokban kifizetett	373.385 M	230.105 M
Az előzetes gyógyítás költségei	8.445 »	29.368 »
A balesetjárulékok az átlagos vesz. arányszám és 1000 M után	33'09 »	20'30 »

Miként a fenti adatokból látható, dacára annak, hogy az alkalmazottak és a bejelentett balesetek számában emelkedés mutatkozik, *a sérülések következményei csökkentek és úgy a járadékköltségek, mint a balesetjárulékok tekintélyes csökkenést mutatnak*, ami ezen szakszövetkezet működésének sikerét e kérdés terén fényesen igazolja.

Megállapíthatjuk immár tehát azt is, hogy negativumok alapján is meggyőződést szerezhethetünk arról, hogy mi a második oka a balesetsegélyzési kiadások nagyságának. Mindezen befektetéseket és munkaköröket, amelyek a balesetköltségek csökkentése céljából a gyógyításnak mennél kitünőbb eredménnyel való lebonyolítására irányulnak és mely költségek nagyságára a lebonyolítási költségek alkalmával még egyszer ki fogok térni, igazolják a magyarországi állapotot, ahol mindezen befektetések és igyekezetek — mint ahogy ezt ugyancsak a lebonyolítási költségek folyamán fogom igazolhatni — nem találhatók fel. *A jövő törvényreformnak tehát ezen kérdés megoldására is nagy súlyt kellene helyeznie, hogy éppen nálunk, ahol a gyógyítás terén különösen a periferiákon, anélkül is szomorú állapotok uralkodnak, megtaláltassék a mód arra, hogy az önkormányzat a gyógyítás intenzív tételé és a gyógyítási lehetőségek javítása révén, a balesetbiztosításban a munkásnak a legnagyobb eredményt, munkaképességének és egészségének lehetőleg teljes helyreállítását adhassa meg, másrészt a járadékköltségek csökkentését e révén is akadálytalanul keresztülvihesse.*

A munkaképtelenség fokának megállapítása.

A segélyezési kiadások magasságának harmadik okát, miként azt ugyancsak már a fentebbiekben megemlítettem, a munkaképtelenség fokára vonatkozólag, a külföldivel szemben magasabb megállapítási gyakorlatban látom. A magasabb megállapítási gyakorlat okai részben választott bíróságainkban rejlenek, amelyekre vonatkozólag ezen egyesület előadási ciklusa folyamán már bővebben kitért és amelyre vonatkozólag ennek következtében további megjegyzésekre szükség nincsen, másrészt pedig abban *a különleges függő viszonyból magyarázhatók, amelyben az Országos Pénztár tisztviselői vannak.* Emberileg természetes és érthető ugyanis az alkalmazottak egy részében megnyilvánuló az a tendencia, amely az úgynevezett, de véleményem szerint rosszul alkalmazott „szociális érzékre” való hivatkozással a kártalanítási megállapításoknál, a külföldi gyakorlattal szemben, magasabb megállapítási gyakorlatot követ. A túlértékelésnek ellenkezője, túlalacsony értékelés állhatna viszont elő természetesen akkor, ha az Országos Pénztár vezetésében a döntő befolyás *retrográd* irányzatú munkaadó többség kezébe kerülne. Ha most már e kérdést, illetve a munkaképtelenség fokának megállapítási kérdését higgadtan akarjuk megítélni, akkor mindenekelőtt megfontolás tárgyává kell tennünk azt, hogy a törvényünk egész költségfedezeti rendszerét a következő előzetes matematikai megfontolásra alapította. Törvényünk a teljes munkaképtelenség kártalanítási alapjául nem a teljes munkabért vette fel, hanem annak 60⁰/₀-át (Németországban 66²/₃⁰/₀-át) vette alapul és ugyancsak intézményesen állt el törvényünk — a német gyakorlattal szemben — a 10⁰/₀-on aluli munkaképtelenségek kártalanításától. Ezen költségcsökkentő intézkedésekhez járult még a törvény azon intézkedése, amely szerint — külföldi példaktól eltérőleg — az állam a baleseti igazgatási költségekhez hozzájárulást biztosított. E megfontolások alapján a balesetek járadékköltségeinek csökkentését feltételezve, építette fel a törvény finansziális épületét, amely arra volt bazirozva, hogy az első 10 éven belül az összköltségek a kifizetett munkabérek 1⁰/₀-át nem fogják meghaladni. A tartalékok gyűjtése — amelyre az egészséges pénzügyi egyensúlynak a jövőben való biztosítása céljából feltétlenül nagy szükség volna — ugyancsak ezen feltevésre volt bazirozva, amennyiben a tartalékok kiróhatása az 1⁰/₀ határ meg nem haladásának feltételéhez volt kötve. Felmerül most már az a kérdés, hogy az-e a helyes szociális érzék, amelynek címe alatt oly gyakorlat honosítatik meg, amely hozzájárul *a számításokra bazirozott* szociális intézmény egész épületének összeroppanásához, amely ezen cím alatt kockára teszi a tartalékolás lehetőségét és amely végeredményben olyan irányzatoknak felülkerekedésére vezet, amelyek követelik a munkásoknak, a balesetbiztosítás autonomiájából való kikapcsolását. Nem az-e a helyes szociális érzék, amely ezen balesetbiztosító rendszerünket — amely abban a tekintetben, hogy annak autonomiájában munkások döntő befolyásai működhetnek közre egyedül álló, — éppen a helyes, a megfontolt és a törvényhez szorosan ragaszkodó gazdálkodás révén akarja megvédeni mindazon támadásoktól, amelyeket a finansziális gazdálkodás ezen rendszere feltétlenül kell, hogy kiváltson, veszélyeztetvén az egész intézmény létalapját. Tény az, hogy a magyar munkabérek több iparágban erősen a külföldiek alatt maradnak és tény az is, hogy ezáltal, valamint a járadékok megállapítására vonatkozó és fentebb felsorolt megszorító törvényes intézkedések következtében a járadékok sok esetben alacsonyak (tanoncok, erdőmunkások stb.). Ennek orvoslása azonban csak a törvény módosítása révén vihető keresztül és volna is keresztül viendő. Sőt, megfontolandó az is, hogy elérte-e költségcsökkentő célzatát a törvénynek az a rendelkezése, mely szerint a 10⁰/₀-on aluli munkaképességcsökkenés egyáltalán

nem részesül kártalanításban, miután lehetséges egy olyan tendencia is, amely egy 10⁰/o-on aluli munkaképességcsökkenést, csak hogy az egyáltalán kártalanítható legyen, 10⁰/o-on felülinek értékel. Ennek a veszélynek pl. a németországi segélyezési költségétél nincs kitéve.

A lebonyolítási költségek nagysága.

A segélyezési kiadások magasságának okait megállapítván, áttérhetek azon kérdés vizsgálatára, vajjon a *lebonyolítási költségek aránylag nagyobbak-e mint a külföldön*. A segélyezési kiadások vizsgálatához hasonlóan e költségeket ugyancsak munkabérekre redukálva, a németországi adatokkal hasonlítottam össze, az eredményeket az V. számú kimutatásban, valamint a 12 és 13 számú grafikonokban mutatva ki. Az eredmények azt mutatják, hogy, míg a német 1.000 M. egységre eső lebonyolítási költség enyhén emelkedik, addig a magyar lebonyolítási költségek már a 3-ik év után

Német lebonyolítási költségek.

Év	Lebonyolítási költségek	Lebonyolítási költségek évenkénti emelkedése az előző évhez viszonyítva % ^o -ban	Kifizetett munkabérek	Kifizetett munkabérek emelkedése az előző évhez viszonyítva % ^o -ban	1000 márka munkabérre eső lebonyolítási kiadás
1887-ben	4.400.000	—	2.389.349.000	—	0·184
1888-ban	5.045.000	15	2.646.092.000	10	0·190
1889-ben	5.692.000	12	2.947.138.000	11	0·193
1890-ben	6.356.000	12	3.138.230.000	8	0·199
1891-ben	7.199.000	13	3.311.440.000	4	0·22
1892-ben	7.939.000	10·3	3.292.782.000	0·6	0·24
1893-ben	8.621.000	8·6	3.366.587·000	2·2	0·25
1894-ben	9.374.000	8·7	3.431.714.000	1·9	0·27
1911-ben	28.398.000	—	9.904.076·000	—	0.28

Magyar lebonyolítási költségek.

Év	Lebonyolítási költségek	Lebonyolítási költségek évenkénti emelkedése az előző évhez viszonyítva % ^o -ban	Kifizetett munkabérek	Kifizetett munkabérek emelkedése az előző évhez viszonyítva % ^o -ban	1000 K munkabérre eső lebonyolítási kiadás állami hozzájárulással	1000 K munkabérre eső lebonyolítási kiadás állami hozzájárulás nélkül
1909-ben	971.000	—	570.672.000	—	0·17	0·13
1910-ben	1.386.000	46	596.631.000	5	0·23	0·19
1911-ben	2.631.000	89	613.218.000	3	0·42	0·38
1912-ben	3.157.000	20	648.191.000	5	0·48	0·43

V. sz. kimutatás

rohamosan a németországi fölé emelkednek, sőt a 4-ik évben a magyar 1.000 K. munkabérre redukált lebonyolítási költség — amelybe az állami hozzájárulás is bele van számítva — 50⁰/o-al nagyobb, mint a németországi 25-ik évbéli lebonyolítási költség. Sőt, nemcsak állami hozzájárulással, hanem állami hozzájárulás nélkül is, e költségek már a 25-ik évet erősen túlszárnyalják. Az 5-ik év költsége állami hozzájárulással, pedig 140⁰/o-al nagyobb, mint a németországi hasonló évjáratnak költsége. E helyütt kívánom megemlíteni azt is, hogy az Országos Pénztár 1912. évi jelentésének 24-ik oldalán közölt, az alsóausztriai balesetbiztosító intézet 1912. évi eredményeivel való összehasonlítás eredményével szemben számításaim ellenkező eredményre vezettek, amennyiben az alsóausztriai

intézetnek lebonyolítási költségei 1912-ben 1.000 K. munkabérre a magyarországi 0'48-el szemben 0'34 K-ra rugnak.

A lebonyolítási költségek magasságának okai.

Miután tehát tényként meg kellett állapítanom, hogy a magyar lebonyolítás aránylagos költsége nagyobb mint a külföldi, további kérdés tárgyát képezi, *hogya mi ennek az oka?* Sajnos, a magyar lebonyolítási részlet-költségekre az Országos Pénztár évi jelentésében közölt adatok alapján, azok következetlen terminológiája és egymással rendszer tekintetében ellentétes táblázatokban való elrendezése következtében, nem igen lehet kiterjeszkednem. Azonkívül, a kérdés részletei, a német kimutatásoknak teljes detail megvilágítást nyújtó részletezésével szemben, teljesen homályban vannak tartva és miután nekem nem áll módomban az egyes részletekre vonatkozólag az alteleket és ezeknek egyenkénti értékelését mérlegelni, kénytelen vagyok a kérdést részint általánosságban levonható következtetések révén, másrészt pedig a negativumok megállapításával elbirálás tárgyává tenni. A negativumok megállapítása alatt itt is azt értem, hogy amennyiben ismeretes előttünk egy olcsóbb rendszernek, — mint amilyen például a német rendszer — detailrozott költségvázlata, amelyből megismerhetjük mindazon feladatokat, amelyeket az illető intézmény lebonyolítási költségeiből fedez és ha ismerjük ezen egyes feladatokra kiadott költségeknek számarányát a lebonyolítás összköltségeihez, akkor azon tényből, hogy ezen kiadások a magyar, drágább lebonyolítási budgetben egyáltalában szerepelnek-e és ha igen milyen arányban, teljesen helyes általános következtetésekre vezethet. Ezen célból a németországi lebonyolítási költségek-ből egy táblázatos kimutatás (VI. sz.) és egy grafikont (14. sz.) állítottam össze, amelyeknél a költségeket 2 főcsoportba osztottam. *E csoportosításnál abból az üzletszerű szempontból és megfontolásból indultam ki, hogy a költségeket aszerint, amint azok költségcsökkentő tendenciával bírnak, avagy csak teljesen nyers és tulajdonképeni hasznot nem hozó adminisztratív kiadások fedezésére fordítatnak, produktív és inproduktív költségeknek nevezem és ilyen kategóriákba csoportosítom.* Az »Amtliche Nachrichten des Reichsversicherungsamts« című kiadmányban foglalt évenkénti összefoglaló jelentés, a különféle kiadásokat évről évre, az összes szakszövetkezetekre vonatkozólag, körülbelül 50 különféle tétel alatt számolja el és ezen 50 kiadási tételt foglaltam a fenti megfontolás szerint hasonló természetűek összefoglalásával áttekinthető kimutatásba, *produktív kiadásnak tartván a gyógyítás kategóriája alá tartozó összes költségeket, valamint a balesetelhárítás kiadásait is, mint amelyek a segélyezési költségek csökkentését előmozdítják.* Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a német kimutatásokból, azok összeállítására vonatkozó rendeletnek beszerzése és tanulmányozása alapján vontam ki az egyes költségeket. Így például, az orvosi költségeket, amelyek két különféle tétel alatt számoltatnak el, ugyancsak kétfelé soroltam kimutatásomban, a szorosán vett *gyógykezelésre fordított orvosi költségeket produktívoknak* (a szakszövetkezetek legnagyobb része az orvosokat egyénenkénti esetek után díjazza), míg az orvosoknak adminisztratív munkájáért járó költségeket, mint például orvosi felülvizsgálatok, szakvélemények költségeit, amelyeket a »járadékok megállapítási költségei« című rovatban külön számolnak el, inproduktívoknak minősítem. Miként a táblázatból látható, *a német produktív kiadásoknak aránya az inproduktív kiadásokhoz, évről-évre növekedik a produktív kiadások javára és amíg 1887. évben a produktív kiadások az összlebonyolítási kiadásoknak 20'60%-át képezték csak, addig 1911-ben annak már 35'6%-ára emelkedtek.*

A 14. sz. grafikon fekete területének viszonya a fehérhez adja meg azt a képet, amelyben az 1888—1911. évi összlebonyolítási költségek keretén belül, a produktív és inproduktív költségek egymással szemben

1911

1894

1893

1892

1891

1890

1889

1888

1887

	1887		1888		1889		1390		1891		1892		1893		1894		1911	
		%		%		%		%		%		%		%		%		%
1. Gyógykezelés (orvos. gyógyszer) a 13 hét után...	289.000	6.5	417.000	8.27	526.000	9.24	627.000	9.87	758.000	10.55	860.000	10.84	862.000	10.0	872.000	9.30	2.338.000	8.23
2. Kórházi. szanatoriumi, rokkant-házi gyógykezelés és ellátás a 13 hét után	256.000	5.8	396.600	7.85	526.000	9.24	766.000	12.05	961.000	13.37	1.291.000	16.3	1.519.000	17.6	1.714.000	18.3	3.945.000	13.9
3. Gyógykezelés a 13 hét előtt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	894.000	3.15
4. Saját gyógvintézetek fenntartási költségei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	988.000	3.49
Összes gyógykölttség (1—4)	545.000	12.4	813.000	16.12	1.052.000	18.48	1.393.000	21.91	1.719.000	23.92	2.151.000	27.14	2.381.000	27.6	2.586.000	27.6	8.165.000	28.17
5. Balesetelhárítás költségei	361.000	8.2	328.000	6.5	302.000	5.3	341.000	5.36	430.000	5.97	439.000	5.30	533.000	6.18	619.000	6.6	2.198.000	7.74
Összes produktív kiadás (1—5)	906.000	20.6	1.141.000	22.6	1.354.000	23.8	1.734.000	27.2	2.149.000	29.9	2.590.000	32.4	2.912.000	33.8	3.205.000	34.2	10.363.000	36.5
6. Járadékok megállapítási költségei (orvosi vál. balesetvizsg.)	—	—	267.000	—	363.000	—	499.000	—	587.000	—	647.000	—	724.000	—	836.000	—	3.909.000	—
7. Választott bírósági költségek	—	—	237.000	—	302.000	—	312.000	—	378.000	—	388.000	—	446.000	—	460.000	—	1.904.000	—
8. Első berendezkedési költségei, (kötvény megvás., butor stb.)	—	—	122.000	—	58.000	—	15.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Folyó adminisztratív költségek (Laufende Verwaltungskosten) beleértve az autonómia napi és utiköltségeit, személyzeti és dologi kiadásokat	3.489.000	—	3.277.000	—	3.615.000	—	3.795.000	—	4.082.000	—	4.314.000	—	4.538.000	—	4.872.000	—	12.223.000	—
Összes improduktív kiadások	489.000	79.4	3.903.000	77.4	4.338.000	76.2	4.621.000	72.8	5.047.000	70.1	5.349.000	67.6	5.708.000	66.2	6.168.000	65.8	18.036.000	63.5
Összes lebonyolítási kiadások	4.395.000	100	5.044.000	100	5.692.000	100	6.355.000	100	7.197.000	100	7.939.000	100	8.622.000	100	9.373.000	100	28.399.000	100

állottak. Ilyen táblázatot, sajnos, magyar viszonyainkról nem készíthetek, mert a költségtételek részletezései szűkösek és ebből a szempontból zavarosak, csupán egynéhány körülménynek a nyers összehasonlítására szorítkozhatom. Vizsgáljuk meg mindenekelőtt azt, hogy *kiadásaink között a produktívoknak minősíthető kiadások milyen mértékben szerepelnek. Balesetelhárítási kiadásunk, amely a német lebonyolítási kiadásoknak 1911-ben 77⁰/₀-át tette, Magyarországon nincsen. A 13 hét előtt, illetve a betegségyekezési gyógyítási időtartam alatti különleges orvosi kezelés, ami a németországi lebonyolítási költségek 3¹⁵/₀-át képezi, Magyarországon ugyancsak nincsen. Kórházi és szanatóriumi ellátás, amely Németországban a lebonyolítási költségek 13⁹/₀-át képezték, Magyarországon 1912. évi jelentésünk 24. oldalán foglalt adat alapján 23.647 K-t tett ki, amely összeg a magyarországi összlebonyolítási költségeknek 0⁷/₀-ára rugnak. A gyógyászati ellátás kiadásai ugyancsak ezen évi jelentésünk kimutatása alapján kiszámítva, a lebonyolítási költség 0⁶/₀-át képezi. Az orvosi költség gyanánt kiadott 739.968 K. azonban sajnos, a németországi gyógyításra szolgáló orvosköltséggel nem hasonlítható össze, miután a magyar összegből a gyógyításra fordított összeghez, — miként később reá fogok mutatni, — csupán csak megközelítő következtetések révén lehet jutni, de megjegyzem, hogy ezen következtetések azt mutatták, hogy Magyarországon 10 héten felül, tehát a balesetszámla terhére gyógyítás alig eszközöltetik. Miként ezekből már megállapíthatjuk, a magyarországi produktív lebonyolítási költségek teljesen elenyésznek a németországi produktív költségek mellett.*

A német- és magyarországi produktív költségek összehasonlításának eredményeképpen tényként megállapítható, hogy *a magyarországi lebonyolítási költségek állapota feltétlenül egészségtelen, miután, dacára annak, hogy a lebonyolítási költségek, — miként ezt a lebonyolítási költségek statisztikáinak bemutatása alkalmával igazolni alkalmam volt, — lényegesen magasabbak, mint a német költség, ezen alacsonyabb német költségnek körülbelül 36⁰/₀-a olyan produktív kiadás, amely a magyar költségekben csak teljesen elenyésző mértékben található fel.*

A magyar összlebonyolítási költségek nagyságának okait tovább kutatandó, vizsgáljuk meg az 1912. év, tehát legkiforrottabb évfolyamunk rendelkezésre álló szűkös adatait. Az elszámolásban e lebonyolítási költségek között az 1912. évi jelentés kimutatásaiban négy nagy költségblock szerepel és pedig: 1. a nyomasztóan tekintélyes orvosi költségek 739.968 K-val; 2. a 102. §. alapján a kerületi pénztáraknak megtérített kezelési költség 851.761 K-val; 3. az állam részéről vállalt igazgatási költség 316.000 K-val; 4. az állam részéről nem vállalt (igazgatási) kezelési költség 647.263 K. *Ezen költségblockok mindegyike tulajdonképpen nem a balesetbiztosítás tényleges lebonyolításánál felmerült effektív kiadások végösszegei, hanem bizonyos fokig fikatív, különféle kulcsok alapján felvett összegek.* Más szóval, ezen összegek tulajdonképpen nem azt tükrözik vissza, hogy a balesetbiztosítás lebonyolítása *effektíve mennyibe került, hanem csupán azt, hogy a balesetbiztosítás számláján effektíve mennyi számoltatott el.* Törvényünk 102. §-a világosan intézkedik arra vonatkozólag, hogy az Országos Pénztár a betegségyekezés, és balesetbiztosítási műveletéről *elkülönített* számadásokat, nyilvántartásokat és statisztikákat köteles vezetni, másrészt pedig a szakasz 3-ik bekezdésében arról is intézkedik, hogy mindazon kiadások, amelyek mint rendkívüli kezelési kiadások, annak a biztosítási ágnak terhére el nem számolhatók, amelyeknek érdekében tétettek, úgy az Országos Pénztár, mint a kerületi pénztárak közös kezelési költségeivel egyetemben a két biztosítási ág, a betegségyekezés és balesetbiztosítás között, »a két biztosítási ág évi segélyezési kiadásainak arányában« osztandók meg. A törvény ezen rendelkezéséből az az intenció mutatkozik, hogy *a törvényhozás, amidőn a betegség- és balesetbiztosítás intézményeit összekapcsolta, egyúttal gondos-*

codni kívánt arról is, hogy az egyik üzletág a másik üzletág kiadásait indokolatlanul ne viselje és a szigorú, a teljesen külön számlára való szétbontást kívánó intézkedés véleményem szerint tulajdonképpen biztosítani akarta, tehát a korlátlan jövedelmekkel rendelkező balesetbiztosítást, azzal szemben, hogy a korlátolt jövedelmű betegsegélyezés költségeit viselje.

Ezen intenció keresztülvihető is lehetett volna, hogyha egyrészt a balesetbiztosítás ágazata az O. P.-on belül teljesen különálló számadásokkal és a lehetőség végső határáig elkülönített munkakörrel rendelkezett volna. Ez esetben ugyanis a balesetbiztosítás érdekében kiadott és az állam által nem fedezett költségek a maguk egészében lehettek volna elszámolhatók, *tehát effektív kiadások elszámolásáról lehetett volna szó és csak egy kisebb része az összegnek maradt volna kulcs alapján eszközölt felosztás számára.* Azon közös kezelési kiadások, amelyek a két biztosítási ágazat között megosztandók volnának, a törvénynek — bár nem egészen tiszta szövegezése következtében, de véleményem szerint elvitázhatatlan tiszta intenciójával szemben — helytelenül magyaráztatott. A kerületi pénztárak kezelési költségeinek megtérítésénél ugyanis a törvény, a kerületi pénztáraknak a biztosítási ágazatban való közreműködésük megtérítését intencionálta. A kerületi pénztáraknak a baleseti adminisztrációval való megterhelése pedig az évenként történő balesetek számával, illetve az ezekből folyó segélyek, illetve járadékok arányával áll egyenes viszonyban, míg a régi járadékosokkal, illetve ezek ügyeivel a pénztárak elfoglalva nincsenek. A különbség azonban a betegsegélyezési és balesetbiztosítási évi segélyezési kiadásoknak egymáshoz való viszonya között abban áll, hogy az évi baleseti segélyezési kiadásoknak az aránya, az évi betegsegélyezési kiadásokhoz, a felosztó-kirovó művelet természete következtében évről-évre növekszik, a járadékterhek növekedése következtében, hiszen a baleseti segélyezési kiadások az új járadék hozzájárulása révén minden évben megszorodnak. A törvénynek nem lehetett célja az, hogy a balesetbiztosítás a kerületi pénztárak orvosi és kezelési költségeiből évről-évre egy progresszíven nagyobbodó hányadot viseljen és ezért a törvénynek »évi segélyezési kiadások arányában« szövegű kitétele oly módon lett volna értelmezendő, hogy »az illető évben először felmerült segélyezési kiadások arányában«, mint ahogy az tudomásom szerint kezdetben történt is. Nem tartom kizártnak, hogy az orvosi és kezelési költségeknek a 102. §. alapján való szétválasztása a törvény ilyen értelmezése esetén az összköltséget 1912-ben körülbelül 1 millió koronával csökkenthette volna.

Orvosi költségek.

Hogy az orvosi költség címén, évről-évre növekedő arányban átvállalt költségek, a törvény ezen magyarázata következtében milyen lehetetlen eredményre vezetnek, azt a következővel bátorkodom igazolni. Az orvosi tevékenységnek a gyógyítási működésre eső része, illetve ennek költségei, bizonyos viszonyban állanak a gyógyszerek, kötszerek, ásványvizek, gyógyászati-segédeszközök és rendkívüli gyógycikkek címén kiadott összegekkel. Az 1912. évi jelentésnek 125. oldalán foglalt statisztikai kimutatásnak, amely közli az összes gyógyászati ellátás címén kiadott vényeknek eredményeit és azok eloszlását a betegsegélyezési és baleseti ágazat terhére, eredménye az, hogy a vények a betegsegélyezési számla terhén 3,640.297 K. értéket képviseltek, amíg a 10 héten túl felmerült és balesetektől kifolyó gyógyítás alatt álló esetekben 2.477 K. és 13 f. értékű vényszámoltatott el. E számadatok szerint kötszerekre 10 hétnél további esetekben csupán 195 K. 38 f. adatott ki. E 2.477 K. baleseti gyógyászati ellátás nem fedi ugyanazon évi jelentés 24. oldalán közölt kimutatásban ugyanilyen címen elszámolt 18.948 K.-át kitevő és a balesetszámlát terhelő gyógyászati ellátást, — amely azonban szintén elenyészően csekély

összeg — úgy hogy következtetések levonására nem tudom melyik adat volna elfogadható. Ha a vény-statisztika adatait fogadjuk el hitelesnek, a következtetés alapjául és azt a különben is *csak heoretikus értékű következtetést* vonjuk le, hogy a vények számának tekintetbe vételével 1 vény átlagos értéke, a kimutatás 14-ik pontja értelmében 0'86 K. akkor ily módon visszafelé számítva, baleset esetére 2.880 vény adatott ki, ami az összes vényeknek 0'06⁰/₀-át képezi. Miután a *kerületi pénztári orvosköltségek végösszege 5,905.158 K. a 0'6⁰/₀-os számítás alapján, a baleset-számlát, e költségből 3.543 K. illetné meg, mint szorosán vett gyógyítási költséget.* E számításom természetesen gyakorlati értékkel nem bír, csupán csak annak kidomborítására közöltem, hogy amíg a kerületi pénztáraknál kiadott orvosköltség, amely majdnem 6 millió koronára rugott a betegsegélyezésnek 3,640.297 K. gyógyszer-ellátási költségével állott kapcsolatban, addig a szinte hihetetlenül alacsony, 10-ik hétnél további esetekre fordított gyógyászati ellátás költsége, — *az évi jelentésnek bármelyik adatát is vennők a következtetés alapjául — elenyésző mérvű 10-ik héten felüli gyógyítási esetekről tesz tanulságot. Ez igazolja különben azon állításomat, amelyet a segélyezési kiadások nagyságával kapcsolatosan, a gyógyítás kérdésénél említettem fel, hogy a kerületi pénztárak, illetve a betegsegélyezési pénztárak célja főképen a gyógyítási processus mennél rövidebb időn belül való lebonyolítása, tekintet nélkül azon körülményre, hogy ezáltal a sérültnek munkaképessége milyen mértékben adatott vissza.* Tényként tehát megállapíthatjuk, hogy az orvosi költség címén elszámolt nagy összeg csak parányi részben tekinthető produktív kiadásnak, úgy, hogy az *orvosi költség majdnem teljes egészében csupán improduktív, a felülvizsgálatokért és szakvéleményezésekért fizetett költségnek tekinthető,* miután a balesetszámla terhére a 10-ik héten felüli gyógyítás az adatok alapján számbavehető mértékben nem történik.

Hozzájárulás a budapesti pénztár rendelő intézetéhez.

Egy kis tétel bár, de mindannak dacára szükségesnek tartom megemlíteni az O. P. 1912. évi jelentésének 24-ik oldalán szerepelő 67.390 koronát kitevő és a balesetköltségek terhére eszközölt hozzájárulást, a budapesti kerületi pénztár rendelő intézetéhez. A törvény a baleseteknek az első 10 héten belüli gyógyítási költségeivel a betegsegélyezési számlát terhelte meg. Ennek következtében a balesetszámlának a betegsegélyezés által viselt időszakban felmerült költségeihez hozzájárulni tulajdonképpen nem lehet, kivéve olyan esetekben, amidőn, — miként azt a német balesetbiztosítás, *törvényes intézkedés folytán* teheti, — a betegsegélyezési időszak folyamán a sérült olyan speciális kezelésben részesülne, amit a betegsegélyezési átlagos kezelés neki meg nem adhat. Tudomásom szerint a rendelő intézetekben azonban a baleseti sérülések a 67.390 K hozzájárulásból kifolyólag a többi esetektől eltérő intenzivebb kezelésben nem részesülnek.

Baleseti helyszini vizsgálat.

A biztosítási költségek rovatában első tétel alatt elszámolt »helyszini vizsgálatok« stb. alatt szereplő összegek részletezés hiányában tárgyi felülbírálás tárgyát részemről nem képezhetik, csupán csak annyit jegyezhetnék meg ez alkalommal, hogy a helyszini vizsgálatok jelen formájukban, amidőn azokat a kerületi pénztáraknak megfelelő szakértelemmel nem bíró közegei drága költségen végzik, gyakorlati eredményeket felmutatni nem tudtak és e kérdés reformálása is a novelláris intézkedések keretén belül megfontolás tárgyává volna teendő azon célból, hogy az e téren kiadott költségek produktív költségekké legyenek átalakíthatók és *a balesetvizsgálatok az ez alkalommal nagy könnyűséggel keresztülvihető balesetelhárítási intézkedések céljából kiaknázhatók legyenek.*

Az adminisztráció.

Az Országos Pénztárnak és a ker. pénztáraknak a balesetbiztosításra vonatkozó lebonyolítási költségei szoros összefüggésben állanak az adminisztráció szervezeti- és gyakorlati kérdéseivel.

A ker. pénztárak a balesetbiztosítás kérdésében anyagilag érdekelve nem lévén, az e kérdéssel összefüggő ügyek megfelelő adminisztrálására kellő súlyt egyáltalában nem fektettek, sőt egyes kerületi pénztárak a balesetbiztosítás teendőit szinte oly teendőknak tekintették, amelyekért minden esetben az Országos Pénztár részéről külön megtérítést igényelhetnek. A ker. pénztárak személyzete és ezek szakképzettsége maga is sok esetben nagyon sok kívánni valót hagyotthátra, ami azután azáltal boszulta meg magát, hogy bizonyos teendőket, — amelyeket tulajdonképen az adatszolgáltatással intézményesen megbízott ker. pénztáraknak kellene elvégezni, — elégtelen ellátás folytán, túlságosan centralizálni kellett. Különösen vonatkozik ez az üzemek besorozásával kapcsolatos kérdésekre, amelyek műszaki szakismereteket igényelnek. A rossz adatszolgáltatás természetesen kétszeres, vagy háromszoros munkát von maga után, szaporítja az adminisztrációt és szaporítja a költségeket.

Az Országos Pénztár adminisztrációja ahelyett, hogy mint teljesen új és modern intézmény, modern kereskedelmi alapon szerveztetett volna meg, miniszteriális formák felvételével a túladminisztrálás hibájába esett és ahelyett, hogy a sok tandíjat fizetett külföldi intézmények bevált szervezetének elveit és formáit átvette volna, az alosztályoknak indokolatlanul nagy tömegére oszlott fel. Ez a szervezés végeredményben arra vezetett, hogy az összetartozó ügykörök szétválasztott lebonyolítása következtében, ezek elintézésében diszharmonia mutatkozott és hogy az ügykörök ilyen módon nem láttattak el gyorsan és gazdaságosan. Az e rendszer mellett igényelt nagyszámú személyzet alkalmazásának szükségessége következtében azután sem az intézmény, sem az alkalmazottak igényei nem találhatván az immár túlnagyra szaporodott összköltségek folytán kielégítésre, e körülmény a tisztviselői elégedetlenségnek és ki nem elégíthetőségnek olyan mérvét szülte, amelyet fennállásának 6-ik évében tudomásom szerint egy magyar intézmény sem mutathat fel. A képesítésre vonatkozó törvényes intézkedésnek keresztülvitele véleményem szerint szintén bizonyos félremagyarázásokra adott okot. A balesetbiztosítás kérdésének lebonyolításánál ugyanis szakismeretre, illetve magasabb képzettségre — miként az a külföldön tapasztalható — csupán három munkakörnél van szükség és pedig az üzemek besorozási munkálatainál és a balesetek elhárítási munkáinál műszaki szakismeretre, a gyógyítási kérdések megítélésénél és a munkaképtelenség fokának anatómiai megállapításánál orvosi szakismeretre és az esetleges perek és elenyésző számú jogi kérdések elbírálásánál — tehát az ügyészi teendők ellátásánál — a jogi képzettségre. Az egyéb munkálatok egyszerű sablonmunkák, amelyek helyes megszervezés mellett olcsóbban és jobban végezhetők el, mint az a jelenlegi szervezetben történik. Amíg például a külföldön a kártalanítási- és egyéb adminisztratív ügyek lebonyolítására legtöbbször polgári-, közép-, vagy kereskedelmi-iskolát végzett és ennek következtében pénzügyileg megfelelő módon kielégíthető személyzetet állítottak be, addig minálunk a kártalanítási kérdések sablonos elintézésével kizárólag jogvégzett személyeket bíztak meg, akik előképzettségükhöz megfelelően méltán követelhetik a magasabb állások szervezését. Az ezzel járó, a külföldhöz viszonyított magas költséget azonban a budget el nem viselhetvén, e megoldás a kielégíthetetlen személyzetnek elégedetlenségére vezet, ami végeredményben az ügymenetre nagyon káros hatással van.

Az Országos Pénztár adminisztrációját sok irányban megnehezítette az Állami Munkásbiztosítási Hivatalnak több olyan intézkedése is, amelyek inkább formalizmushoz való ragaszkodáson alapultak, mintsem, hogy a

dolog lényegére birtak volna kihatással, amely intézkedések azonban az adminisztrációt és az adminisztratív költségeket végeredményben hátrányosan befolyásolták. Mindenesetre erősen érezhető volt az Állami Hivatalnak több beavatkozása alkalmából az a körülmény, hogy Magyarországon a balesetbiztosítás kérdése új kérdés lévén, az ellenőrzéssel megbízott fórum tagjainak egyrésze éppen azért, hogy a gyakorlattal tulajdonképpen még kontaktusban nem volt, gyakorlati ismeretek hiánya folytán több ízben kényszerült helytelen intézkedések kiadására. Erősen megnehezíti balesetbiztosításunk adminisztrációját még az Állami Hivatalnak elégtelen személyzettel való működése, mert csak ennek tulajdonítható, hogy pl. még jelenleg az 1911. évi kirovások elleni felebbezések elintézésére sem kerülhetett a sor és miután ezen kirovás óta az Országos Pénztár már összesen három kirovási műveletet ejtett meg, a régi és egymásra halmozódó felebbezések el nem intézése folytán rendkívül kellemetlen levelezési forgalomnövekedés állott be. Az adminisztráció kérdésére vonatkozólag tehát végeredményben oda konkludálhatok, hogy véleményem szerint az Országos Pénztár olcsóbban, jobban és gyorsabban adminisztrálhatna, hogyha a sok esetben indokolatlanul létesült alosztály-tömegekből olyan szervezetet alakítana, amelyben az összetartozó és időrendi sorrendben egymásután következő munkálatok összekapcsolása révén a személyzet gazdaságosan volna kihasználható, miáltal lehetővé tétetnék az is, hogy a munkálatok kevesebb, de megfelelően megfizetett emberekkel volnának végezhetőek. További szempont volna a jövőre vonatkozólag oly személyzet beállítása, amelynek aspirációi az intézmény keretén belül kielégítést nyerhetnek, ami tehát az intézményt egy állandóan elégedetlen tisztviselői kartól mentesítené.

A hátralék.

A fentebbiekben kifejtettem mindazon okokat, melyekkel a segélyezés és a lebonyolítás az összköltségek növelésében részt vesz. *Részben a törvény végrehajtásának hiányosságában, részben a munkaadók lelkiismeretlenségében rejlik egy másik költségnevelő ok: a hátralék.* A balesetbiztosítási ágban kirótt költségek nagyságát az 1911. évi kirovással kezdődőleg rendkívül nagy tételek terhelik, be nem folyt balesetbiztosítási járulékok és hátralékok címén. A felosztó-kirovó üzletágban a hátralék 1911-ben 2,352.949 korona, 1912-ben 1,502.840 kor., a tőkefedezeti üzletágban pedig 1911-ben 798.969 és 1912-ben 938.629 koronát tett ki. Ha ezen hátralékos összegeket a kirótt balesetbiztosítási összkiadás összegével arányosítjuk, akkor megdöbbentő nagy arányt nyerünk és egyúttal magyarázatát találjuk az összköltséget jelző vonal (1. számú grafikon) hirtelen emelkedésének a negyedik évben. A *hátralék okai* röviden a következőkben foglalhatók össze: A hátralék *eredendő oka* abban található, hogy míg a külföldön, a törvény végrehajtása előtt indított meg mindenütt az üzemeknek veszélyességi osztályokba való sorozása, amelynek kapcsán a legtöbb helyütt az intézmények előlegkirovással, bizonyos tőkék birtokába jutottak s csak akkor, amidőn ezzel már rendelkeztek, léptették a törvényt életbe és kezdték meg a kártalanítási eljárást, addig Magyarországon az üzemek besorozási munkálatainak megkezdése, a törvény életbeléptetése után 1¹/₂ évvel helyeztetett folyamatba, rendkívül kis kereteken belül. Erre vonatkozólag talán elégséges megjegyezni azt, hogy amíg ezen szervező, építő-munkára összesen hosszú ideig csak 4 alkalmazott volt foglalkoztatva, addig jelenleg, amidőn már tulajdonképpen csak folyó munkálatokról van szó, az ezen munkálattal megbízott osztály létszáma majdnem eléri a 100-at. A késedelmes besorozási munkák és az azzal kapcsolatosan elkészített kirovási munkálatok tehát már oly időpontra estek, amelyben a balesetbiztosításra kötelezett munkaadók egy tekintélyes része már nem volt feltalálható. Egy

másik fontos oka a járulékok behajthatatlanná válásának az a körülmény, hogy az Országos Pénztárnak *nem lévén forgó tőkéje*, néha hirtelen fel-lépő pénzszükségletek kielégítése végett sürgős előlegek kirovásával kell operálnia. A hirtelen szükséglet következtében azután a külfölddel ellenkező előlegkirovási elvet kell folyamatba helyezni és ez abban áll, hogy nem azokra rovatik ki az előleg, akikre a járulékok biztosítása céljából szükség volna, — miután ez lassú, hosszú és költséges munkával jár, amire megint nincs fedezet — hanem azokra, akiknek fizetőképessége kétségtelen. Miután azonban a tényleges kirovások csak a következő év végén esz-közöltetnek, a kétségesebb bonítású munkaadók járulécai sok esetben ez időre már behajthatatlanná válnak.

Egy további oka e visszás állapotnak az, hogy a hatóságok a kerü-leti pénztáraknak behajtási munkálatainál nem járnak megfelelő módon a kezükre. Ezen egészségtelen állapot és körülmény előidézésénél minden-esetre a kerületi pénztárak magatartása okolható bizonyos fokig. A ker.pénztárak nagy számánál tapasztalható ugyanis, hogy a pénztár közegei nem tudták megtalálni a megfelelő hangot és érintkezési formát körzetük hatósági személyeivel, sőt sok esetben provokálóan viselkedve, a hatósági személyekkel, sok helyütt szinte tűrhetetlen viszonyt idéztek elő, amely állapotnak végeredményben mégis csak az intézmény látta és látja kárát, a hatósági segítség hiánya folytán. *Mindenesetre, a helyesen megszervezett és meggyorsított adminisztráció az Országos Pénztár kere-tén belül, a kerületi pénztárak szigorubb kezelhetésének lehetősége, és az Országos Pénztárnak legutóbbi időben belügyminiszterileg megadott végrehajtási jog előmozdíthatná e kérdés szanálását.* Ugyancsak meg-fontolás tárgyává volna teendő az a körülmény, vajjon törvény-módosítás esetén ne vétessék-e be a törvényes intézkedések keretébe annak megállapítása, hogy újra, csak a nemleges zálogolási jegyzőkönyvek alapján leírandó, tényleg be nem hajtható kiadások vétessenek fel, miután a magyarországi lassúbb fizetőkészség és nehezkesebb behajtási eljárás következtében bizonyos fokig indokolatlan ezen összegekkel a kötelessé-güket pontosan tetjesítő munkaadókat megterhelni, bár hogyha azok később befolyanak, a következő évek terheit csökkentik.

Az állami hozzájárulás.

Ugyancsak a törvény meg nem felelő végrehajtásában rejlik a bal-eseti járulékok nagyságának egyik okát képező azon tény, hogy *az állam a törvény ellenére nem járul hozzá az igazgatási költségek teljes összegéhez.* Az tény, hogy az állam a költségek teljes összegéhez nem járul hozzá, tény az is, hogy ezáltal a balesetjárulékok költségeinek nagysága is emel-kedik, de hogyha számításba vesszük az összkézelési és igazgatási kiadá-sokat és annak végösszegeit és ezeket hasonlítjuk teljes egészükben a külföld összes adminisztratív kiadásaihoz, amelyek teljes egészükben kény-telenek viselni a kiadásokat, akkor láthatjuk, hogy az a tény, hogy az állam nem viselte az összes igazgatási költséget, csak azért oly hátrányos a balesetjárulékokra, miután az össz-balesetköltségek, kiadások, már a külföldinél lényegesen nagyobbak. *Tehát ez tulajdonképpen nem egy ere-dendő ok, hanem csak egy bajnak a növelése.*

A kockázati alap csökkentése.

A törvény meg nem felelő végrehajtásában rejő és a költségek nagy-ságára befolyással bíró további ok a kockázati alap csökkentése azáltal, hogy a fizetési szempontból kifogástalan állami, bányá, belvízszabályozó és ármentesítő társulatok kivonattak a biztosítási kötelezettség alól. E kivoná-sok károsan befolyásolják a balesetjárulékokat, bár ennek csupán a lebonyo-

lítási költséget tartalmazó részére bírtak volna »felhígító« hatással, miután a segélyezési résszel szemben természetesen az Országos Pénztárnak szolgáltatmányokat kellett volna adnia. *Tény ennek következtében, hogy a kivonások feltétlenül károsak, de befolyásuk a balesetköltségek alakulására, ellentétben sokak feltevésével, döntő fontossággal nem bírnak.*

A munkabérek helytelen bevallása.

A balesetköltségek nagyságát ugyancsak befolyásolják, különösen az egyes munkaadókra eső költségek nagyságának szempontjából, *a munkabérbevallásoknál bizonyos iparokban észlelt nagyfokú elhallgatások és a munkabéreknek sok esetben céltudatosan, helytelen kimutatása.* Amennyiben az elhallgatások az egész vonalon egyforma %-ot képviselnének, ez esetben az egyedekre eső járulékokban különbség nem állana be, de miután az elhallgatások csak egyes cégekre, vagy egyes iparágakra vonatkoznak, ezáltal *a többiek kénytelenek azon terheket viselni, amelyek alól ezek kivonták magukat.* E kérdés szanálása szintén a helyes végrehajtásban rejlik, amennyiben a munkabérbejelentések megfelelő módon ellenőrzendők volnának, ami a külföldhöz hasonlóan a műszaki üzemvizsgálatok kapcsán történhetne. *Erre a produktív munkára azonban az Országos Pénztárnak még nem sikerült a megfelelő fedezetet megtalálni.*

A kisipar teherviselése.

A felosztó-kirovó és tőkefedezeti üzletágba tartozó munkaadók járulékaiknak magasságára befolyással van még egy körülmény, amely a törvény azon intézkedéséből fakad, miszerint az átlag 5 munkásnál többet nem foglalkoztató munkaadók balesetbiztosítás címén meghatározott díjat, még pedig munkásonként és munkanaponként 1 fillért fizetnek. Ez az intézkedés, kedvezmény gyanánt adatott meg a kisiparnak. Az 1912. évre előírt balesetbiztosítási díjakból (1912. évi jel. 37. old.) durván visszafelé számítva, ezen üzemekben 69 millió korona munkabér fizettetett ki, amely összeg a felosztó műveletbe bevéve, a munkabérialapot annak kb. 12⁰/₀-ával emelte volna, nagyon kedvezően befolyásolva a költségeknek az egyedekre való eloszlását. Járadékos-statisztika hiányában nem lehet még megállapítani, hogy a segélyezési kiadásokra ráfizet-e vagy nem az ötnél több alkalmazottat foglalkoztató ipar. *De az kétségtelen, hogy az összköltségre a járulékot fizető üzletágak erősen reáfizetnek,* mert amíg például az 1912. évi 7,307.084 koronát kitevő, a felosztó kirovó üzletágot terhelő kiadásnak a kisipar 297.340 K. előírt díjával, csupán 4⁰/₀-át viselte, addig, hogyha munkabéreiből 69 millióban vesszük fel, ezek a felosztó-kirovó üzletág munkabéreiből hozzáadása révén nyert 639 millió korona munkabérnek 10⁰/₀-át képezik, ami durván bár, de mégis érezteti *a költségekhez való egyenlőtlen hozzájárulás mérvét.* Nagyon megfontolandó volna azonban, ezen rossz fizetőkészségű munkaadóanyagnak a felosztó műveletbe való felvétele és pedig úgy a felosztó művelet realitásának megóvása, mint adminisztratív költségek szaporításának elkerülése végett és még azért is, mert a meghatározott díjaknak a betegsegélyezési járulékokkal való együttes hetenkénti behajtása, annak megszerzését inkább biztosítja. Inkább novelláris megfontolás tárgyává kellene tenni, egy immár az eredmények ismeretén alapuló biztosítás-technikai alapon kalkulálható nagyobb díjnak felvételét, avagy a törvény 37. §-ában a tizedik év után fizetendő öt koronás alapnak a tizedik év előtti életbeléptetésének kieszközlését, ami a terhek viselésének egyenletesebb és igazságosabb eloszlására vezetne. *Nagy igazságtalanság a 6—7 munkást alkalmazó, tulajdonképpen ugyancsak a kisiparosok kategóriájába tartozó munkaadót, versenyképességének erős megcsorbitásával, az ugyanazon iparágba tartozó és csak öt munkást alkalmazó munka-*

adó baleseti megterhelésének a magasabb veszélyességi osztályba tartozandósága esetén többszöröseivel megterhelni.

A tartalékolás.

A törvény intézkedésein alapszik a tartalék kérdése. A tartalékalapok gyűjtése a balesetbiztosítás pénzügyi szervezetében, azon célból történik, hogy az állandóan növekedő költségek folytán állandóan emelkedő járulék egy bizonyos idő múlva, az úgynevezett megállapodási időszak (Beharrungs-Zustand) beállta előtt, melynek időpontjára vonatkozólag a szakemberek között is legnagyobb nézeteltérés uralkodik, a tartalékalapok kamataiból való hozzájárulással, lehetőleg állandó nivón tartható legyen. Egy másik ok, amely a tartalékalapok gyűjtését a felosztó-kirovó rendszer mellett szükségessé teszi az, hogy az ipari konjunkturáknak esetleges katasztrofális méretű megszűnése, vagy nagyobb szabású csökkenése esetén, a balesetjárulékoknak egyik évről a másik évre való növekedésében előálló hirtelen ugrást, a kamatok, vagy esetleg tartaléktőkék igénybevételével, bizonyos korlátokon belül lehessen tartani. A termelők ugyanis nem kísérik állandó szakszerű figyelemmel, a balesetbiztosítási költségek növekedésében beállható változásokat, üzleti kalkulációikban egy bizonyos balesetbiztosítási járulékot vesznek alapul, minek következtében a megosztás alapját képező munkabérialap hirtelen csökkenése folytán hirtelen felszökött baleseti járulék, kalkulációik végeredményét, rendkívül kellemetlen következményekkel befolyásolhatná. Ilyen helyzet előtt állunk például Magyarországon jelenleg, amidőn az 1913. és 1914. évi konjunkturának és a munkabérnek nagy csökkenése a balesetköltségeknek eléggé rohamos emelkedése folytán, a *baleseti járulékoknak ugrásszerű emelkedését vonhatják maguk után*, amely azonban az érdekeltséget, amely az 1913-as járulékhoz hasonló összegre számít, meglepetésszerűleg fogja érni. *Ennek következtében felvetem annak megfontolását, miszerint a jelenlegi körülmények között nagyon kívánatos volna a meglévő tartalékoknak bizonyos fokú felhasználása, ezen esetleges ugrásszerű emelkedés megakadályozása céljából*

A magyar törvény a tartalékolás léptékét a németországi léptékekkel majdnem teljesen azonos módon állapította meg. Azonban egy irányban különbözik tőle, még pedig abban, hogy míg a német törvény a tartalékolást nem a kirovandó összkiadások után számítja, hanem csupán a segélyezési kiadások után (Entschädigungs Beiträge) addig a magyar törvény az összkiadások után tartalékol. E különbség, maga után vonja azt, hogy a magyar tartalékösszeg és ezzel együtt az összes kirovandó járulék, a németnél viszonylag magasabb és hogyha tekintetbe vesszük még azt a körülményt, hogy a magyar összkiadásokban a segélyezési kiadásokon kívül majdnem ugyanolyan összegű leboncolítási kiadások szerepelnek, amelyekhez még egészen szokatlan mérvű behajthatatlan járulékok is sorakoznak, akkor tisztán áll előttünk az a tény, hogy a magyar tartalékolási rendszer a balesetjárulékoknak a német járulékokhoz viszonyítva sokkal nagyobb mérvét eredményezi. A pénzügyi alapnak, vagy tartalékok gyűjtésének gondolata különösen Magyarországon elméletileg egészséges volna, mert éppen nálunk, a konjunkturáknak a külföldinél nagyobb fokú ingadozása következtében, indokolt volna egy segítő akciókra képes nagyobb tartalékalap létesítése, másrészt azonban megfontolandó volna a tartalékolás ilyen mérvének a jövőben való fentartása, miután a tartalékolás nélküli összköltségeknek a német tartaléknélküli összköltségekhez viszonyított, anélkül is lényegesen magasabb volta, a tartalékolás ilyen mérvét országunk tökeszegénységének következtében, a nemzetközi relativ versenyképesség erős befolyásolása nélkül, keresztülvihetővé nem igen fogja tenni. *A tartalékolandó összegek nagyságának kérdése a magyar viszonyokra vonatkozólag egyelőre azonban bizonyos fokig csak elméleti kérdés, miután tartalékolni már a negyedik év óta azért nem lehetett, mivel az összkiadások a munkabérek*

10%-át már meghaladták és miután a költségek csökkentését az első 10 évben a jelenlegi állapotok között keresztülvinni lehetetlen. A tartalékolás kérdése aktualitást csupán törvényreform, vagy a 10-ik év elérkeztekor fog nyerni. Hogy az első 3 évre kirótt és befolyt baleseti tartalékokból mennyi helyeztetett el gyümölcsözőleg, arra vonatkozólag az évi jelentésünk általánosan érthető képet nem nyújt és e kérdésnél ugyancsak kifejezésre jut a számadásoknak és a két ágazat pénzeinek a törvényben előírt szigorúan elválasztott kezelésének szüksége, miután a közös kezelésből kifolyólag, a *baleseti tartalékok*, — amelyek pedig gyümölcsözőleg volnának elhelyezendőek, — mint *forgó tőke bizonyos fokig a betegsegélyezés esetleges deficitjeivel veszélyeztetve vannak és előállhatna az a helyzet, hogy a deficitmentes alapokra bazirozott balesetbiztosító intézmény, deficitbe kerülhetne.*

Szanálási követelmények.

Ezzel végéhez értem azon oklancolat felsorolásának, amelyek véleményem szerint a baleseti költségek magasságát előidézték és előadásom befejezéseként röviden összefoglalom azon általánosságban tartott követelményeket, melyeket a balesetbiztosítás költségeinek szanálása alkalmából szem előtt kellene tartani, a követelmények felállításában bizonyos fokig követve előadásom gondolatmenetének a sorrendjét.

1. *A segélyezési költségek csökkentésére irányuló követelmények.* Az önkormányzatnak a legteljesebb önrendelkezési jog volna intézményesen biztosítandó a költségcsökkentő tevékenység kifejtésére és ezekből eredő költségek viselésére vonatkozólag, amelyek alatt a balesetsérültek különleges orvosi gyógykezelését és a balesetelhárításnak intenzív keresztülvitelét értem. Ugyancsak intézményesen biztosítandó volna e kérdésben a felügyeleti hatóság legintenzívebb cooperációja. Az e célból esetleg nagyobb mértékben szükséges pénzügyi befektetéseknek törlesztésére — az évi kirovott költségeket növelő behatásának mennél csekélyebb mértékre való redukálása végett — olyan intézményes lehetőség volna biztosítandó, amely szerint a költségcsökkenést célzó esetleges rendkívüli kiadások, mint pl. szanatóriumok létesítése stb., nem teljes egészükben terhelnék létesítésük évében az illető évek költségeit, hanem az egyes évekre megosztva lennének kiróhatók. (A jelenlegi törvény alapján ugyanis az évi összkiadások kirovandók, amelyek ilyen nagyobb befektetések esetén a költségeknek ugrásszerű növekedését idézhetnék elő.) A balesetelhárításnak gyakorlati keresztülvihetősége és gyakorlati eredmények elérhetése céljából, az autonómia és a német büntetőszankció jogához hasonló joggal volna felruházandó. A munkaadók költségeinek csökkentését célzó ezen produktív kiadások nem volnának az állam által fedezendő igazgatási költségeknek tekintendők, nehogy az állam budgetbeli nehézségei vagy esetleg elhibázott takarékoskodási-politika következtében, e rendkívül fontos és a mindkét érdekeltiséget egyformán érdeklő munkakörök akadálytalan lebonyolítása akadályoztassék.

A munkaképtelenség mérvének megállapításánál rá kellene térni a törvény finansziális rendszerének alapját képező rendszernek a törvény intenciója alapján eszközölt tényleges keresztülvitelére, azaz a tényleges munkaképtelenségi foknak megfelelő kártalanítására, ha pedig ez elégtelennek bizonyult, úgy törvényhozási úton volna kieszközölendő, hogy egyrészt a 10 héten aluli munkaképtelenségek is kártalanítást nyerjenek, másrészt a teljes munkaképtelenség esetén számítási alapul vett 60% munkabéralap emeltessék és ezzel kapcsolatban a törvény költségfedezeti- és tartalékolási rendszere is megfelelően átépíttessék. Amíg azonban a jelenlegi finansziális keretek fennállanak, addig a jelenlegi finansziális keretnek alapját képezett kártalanítási megállapítási gyakorlat volna keresztülviendő.

2. *A lebonyolítási költségek csökkentésére irányuló követelmények.* Annak elkerülése céljából, hogy a balesetbiztosítás az ágazatot nem terhelő költségeket viseljen, a balesetbiztosítás és a betegsegélyezés a lehetőség határáig elkülönített ügykezelést és elszámolást nyerjen azon célból, hogy a baleseti számlát csak a tényleges baleseti adminisztratív terhek terheljék. Ugyancsak e célból a közös kezelési költségek a két ágazat között, a törvény intenciójának megfelelően nem az évi összegélezési kiadások arányában volnának megosztandók, hanem az azon évben ujonnan, illetve először felmerült segélyezési kiadások (a német és osztrák terminológia »Erstmalig Entschädigte Unfälle« fogalmának megfelelően) arányában. A megfelelő összegben megállapítandó állami hozzájárulás e két ágazat között ugyancsak tárgyi alapon volna elosztandó oly módon, hogy a balesetbiztosítás igazgatási teendőinek költségei ne terheljék a baleseti kezelési számlát, illetve ne nagyobb mérvben, mint az állam által nem fedezett betegsegélyezési teendők a betegsegélyezési kezelési számlát. Szigorú intézkedések volnának felveendők annak a biztosítására, hogy a kerületi pénztárak a befolyt baleseti pénzeket más célokra még átmenetileg se használhassák fel és azokat az Országos Pénztárhoz beszolgáltassák.

Az adminisztrációban a miniszteriális rendszer helyett modern komerciális rendszer volna meghonosítandó és a személyzet gazdaságos kihasználása végett az összetartozó ágazatok össze volnának vonandók. Bizonyos adminisztratív egyszerűsítések (mint pl. tömeges kártalanítási és üzembesorozási ügyeknek igazgatási gyűlések nehézkes tárgyalásaiból való kivonása), intézményesen biztosítandók volnának. Az adminisztráció felépítése és adminisztráció költségeinek összeállítása alkalmából megkülönböztetett elbírálás tárgyát kellene hogy képezze, a költségeknek azon szempontból való megválasztása, vajjon azok produktív, vagy improduktív természetűek. Az összköltségek felülvizsgálandók volnának és ennek eredményeként a produktív költségek terén való takarékoskodás, mint káros, beszüntetendő, a produktív munkakörök pedig nagyobb megértéssel fejlesztendők volnának, másrészt pedig cél gyanánt volna tekintendő az improduktív költségeknek a legerősebb mérvben való csökkentése.

Az orvoskérdésre vonatkozólag különböztessenek meg azon orvosi költségek, amelyek gyógyításra fordítottak, az adminisztratív teendőket kárpótló orvosi költségektől és megfontolandó volna a baleseti számlát terhelő gyógyítási költségeknek nem pauszál-megtérítése, hanem esetenkénti javadalmazása, ami által gyökeresebb és alaposabb gyógykezelésre volna kilátás. A gyógyítás terén folytatott üzletszerű politika, amely becsületesen megfizetné az elért eredményt, de helyes politikával eredményeket akar kiforszírozni és eredménytelenség esetén az esetek gyógyítását másokra bízna, megteremné a maga gyümölcsét. A szükséglet kínálatot von maga után és ha a baleseti ágazat »gyógyításért« fizetne becsületes díjat, találna gyógyítókat és erre vállalkozó magánszanatóriumokat.

3. *Az összköltségek csökkentésére irányuló követelmények.* A balesetbiztosítás kockázata nagyobb területre volna megosztandó azáltal, hogy a bányauzemek, állami üzemek és a kereskedelmi alkalmazottak a balesetbiztosítás körzetébe vonatnának be, végeredményben tehát a — bányauzemeket beleértve — balesetbiztosításra kötelezendő volna mindenki, aki betegsegélyezésre biztosítandó, ami tulajdonképpen a baleseti törvényünk eredeti tervezetének e szempontból kontemplált álláspontjára való visszatérést jelentené. Ezzel kapcsolatban a balesetbiztosítási kötelezettség kimondása kérdésében, a mai sokirányú lehetőségek, joggyakorlatok és az így előálló jogbizonytalanság elkerülése céljából e kérdés eldöntése egy mederbe volna vezetendő oly módon, hogy a balesetbiztosítás kérdésének végleges eldöntése ne adminisztratív, hanem bírói hatáskörben döntsék el. Az iparhatóságoknak, törvényszékeknek, minisztériumoknak,

miniszteri tanácsnak, választott bíróságoknak és az Állami Munkásbiztosítási Hivatal biztosítási tanácsának, akik a biztosítási kötelezettség kérdésében mind megnyilatkozhattak, joggyakorlata, amely egyes esetekben bizonyos fokig a politikától sem volt ment, e rendkívül fontos és pénzügyileg életbevágó kérdésben a legnagyobb zavarokat és a financiák megingatását vonták maguk után.

A baleseti járulékok alapját képező munkabérbevallások terén észlelt elhallgatások és helytelen bevallások elkerülése céljából a meglevőnél szigorúbb büntető határozatok volnának felveendő, másrészt pedig a munkabérek ellenőrzése a legsürgősebben megindítandó volna.

A hátralékok behajtása és behajthatósága céljából az Országos Pénztár hatásköre és szervezete megfelelő módon kiépítendő volna.

A kisiparnak a terhekben való részvétele igazságosabb alapra volna helyezendő. A tartalékolás kérdése revidiálandó volna oly alapon, hogy a tartalékolás alapját a németországi törvényekhez hasonlóan, az évi segélyezési költségek képezzék.

Az 1913. évre várható járulékemelkedés csökkentése céljából az Állami Hivatal a törvény alapján megkeresendő volna, hogy a tartalékok részbeni felhasználását, — az esetleges ugrásszerű emelkedés csökkentése céljából — törvényes joga alapján engedélyezze.

Szterényi József elnök: Igen tisztelt Teljes Ülés! A nagy tanulmány alapján, amit Gallai titkár úr végzett, a kérdés egyes részleteibe tényleg betekintést nyerünk, mindazonáltal azt tartom, hogyha teljesen meg akarjuk világítani a kérdést, több oldalról kell azt megtennünk és ennél fogva azt vagyok bátor proponálni a t. Teljes Ülésnek, hogy ezt az előadást illesszük be a magunk törvényrevizionális tárgyalási körébe, nyissunk vitát erről a rendkívül érdekes és fontos kérdésről s nyujtsunk módot az érdekelteknek a legfontosabb kérdéshez különböző szempontokból és különböző oldalról hozzászólni, és így fog kialakulni az a kérdés, hol és mennyiben vannak a bajok, hol a törvényben, hol a végrehajtásban, hol talán a félreértésben, hol — amint dr. Pap Dezső tisztelt barátom közbeszólás alakjában mondja — magában az érdekeltségben, ami a hátralékokra vonatkozik. Azt hiszem, hogy ehhez méltóztatnak hozzájárulni, ebben az esetben nem marad más hátra, mint-hogy ismételen köszönetemet fejezzem ki az előadó úrnak, aki férfias bátorsággal, nem feszélyeztetve magát állásával járó, bizonyos tekintetben kényelmetlen helyzettel szemben sem, ami csak dicséretére válik, nyílt őszinteséggel mutatott rá meggyőződése szerint a fenforgó bajokra, amely bajok szanálása természetesen az egész magyar munkásbiztosítás érdeke. Köszönetünket fejezem ki az előadónak és ezzel az ülést berekesztem.

SZEMLE.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

Balesetkártalanítási ügyekben az Országos Pénztár igazgatósága határoz. Az Országos Pénztár 1913. évi január 11—13-ikán tartott közgyűlésén módosította alapszabályainak a baleseti kártalanítási eljárásra vonatkozó részét. A módosítások célja volt: az igények gyorsabb elbírálása és az igényjogok haladéktalan, megnyugtató kielégítése. Hogy a sérült mielőbb felelősséget háríthatóan jusson, az alapszabályok oly változtatása fogadtatott el, amely szerint a sérült igényének elbírálására vonatkozó határozat a szakbizottság elbírálása után adatott ki. Az Országos Pénztár igazgatósága a március hó 6-ikán tartott ülésén e gyakorlatot megváltoztatandó, oly határozatot hozott, hogy mindazon kártalanítási ügyek, amelyek eddig a járadékbizottság elé tartoztak a s járadék-bizottsági ülésekből adattak ki, a jövőben szintén igazgatósági ülésbe viendők és igazgatósági ülésekből adandók ki.

Az igazgatóságot e határozat meghozatalára minden bizonnyal az az állás-

foglalás bírta rá, amelyet a választott bíróságok elfoglaltak, s amelyhez az Allami Munkásbiztosítási Hivatal is csatlakozott. A Hivatal állásfoglalását 1913. P. 4302. számú ítéletében a következőkben fejti ki.

Az Országos Pénztár föllebbezésében első helyen az I. bíróság ítéletének föloldását kérte azért, mert a bíróság a pénztár tényleg meghozott határozatának az igénylő föllebbezése alapján való fölülbírálása helyett a föllebbezést közvetlen keresetnek minősítette és a járadékigényt, mint közvetlen kereseti követelést bírálta el. A föllebbviteli bíróság ezt a kérelmet elutasította. A pénztár határozatának záradékából hiányozván annak föltüntetése és igazolása, hogy a határozatot meghozó igazgatósági ülésen az igazgatósági tagok az 1907 : XIX. t.-c. 88. §-ában megkövetelt határozatképes számban voltak jelen, az I. bíróság elnöke fölhívta a pénztárt az iránti nyilatkozatra, hogy a föllebbezett határozatot határozatképes igazgatósági ülésen, vagy pedig más önkormányzati szervben hozták-e. Az Országos Pénztár azonban megtagadta a fölvilágosítást, lényegileg azzal a megokolással, amely szerint a pénztári határozat alakításának elbírálása a bíróság hatáskörébe nem tartozik. Az I. bíróság ebből a válaszból tényként azt állapította meg, hogy a pénztár határozatát nem határozatképes számban egybegyűlt igazgatóság hozta, amiből pedig azt a jogi következtetést vonta le, hogy az ellen bírói útra tartozó föllebbezésnek nincs helye. Az I. bíróság fölfogása szerint ugyanis föllebbezés alapján csak oly igazgatósági határozat bírálható fölül, amely az Elj. Rend. 92. §-a értelmében, magát a pénztárt is köti és amely az 1907 : t.-c. 88. §-ának megfelelően hozatott, miután a pénztár elnökségének, vagy egyéb szervének intézkedésével szemben föllebbezési eljárásnak nem is lehet helye. Az I. bíróság ítéletének megokolásában kiemelte, hogy a fönti álláspontját annál inkább kellett elfoglalnia, mert a pénztár a már idézett bírósági elnöki felhívás dacára sem hozott az 1907 : t.-c. 88. §-ának megfelelő határozatot, ámbár a határozat meghozatalának minden előfeltétele már tisztázva volt. Ily körülmények között a pénztár eljárása a szabályszerű határozat meghozatalánál való indokolatlan késedelemként jelentkezik. Mindezekhez hozzáfűzi még az I. bíróság, hogy az Országos Pénztár csakis állandó járadékot állapíthat meg és abbeli eljárása, hogy hatáskörének túllépésével és az állapot végleges kialakulása dacára csak időleges, vagy ideiglenes járadékot állapított meg, tizenöt napi föllebbezési határidő kijelölésével, egyszersmind az 1907 : XIX. t.-c. 91. §-ában az igénylő javára biztosított három hónapi föllebbezési határidőnek kijátszását, sőt annak következtében, hogy a m. kir. Allami Munkásbiztosítási Hivatal 14. sz. elvi határozata nyomán kifejlődött joggyakorlat szerint az ideiglenes járadékot tárgyozó pénztári határozatok ellen föllebbezésnek nincs is helye, végeredményben magának a bírósági útnak kizárását is eredményezhetné. A föllebbviteli bíróság mellőzve annak a kérdésnek itt fölösleges eldöntését, vajjon az Országos Pénztár az 1907 : XIX. t.-c. rendelkezéseivel szemben egyáltalán hozhat-e más kártalanítási, mint egyedül és kizárólag állandó járadéki határozatot, annyit az id. törvény 38. §-a alapján törvényesen bizonyosnak talál, hogy mihelyt a sérült gyógykezelése befejezést nyert és munkaképtelensége, illetőleg munkaképességének 10⁰/₀-ot meghaladó csökkenése állandósult, az állandó járadéki határozat tényezőinek megállapítására szolgáló adatok pedig már rendelkezésre állanak, haladéktalanul meg kell állapítani az állandó járadékot. Az 1907 : XIX. t.-c. 83. és 91. §§. értelmében az Országos Pénztár *igazgatóságának* kellett volna az állandó járadék tárgyában határoznia, ezt a határozatot pedig a törvény idézett §-ainak kifejezett rendelkezésével szemben sem az *elnökségnek*, sem más *önkormányzati szervnek*, *bizottságnak* határozata nem pótolhatja. Indokolatlan késedelem volt tehát a pénztár részéről az a mulasztás, hogy az állandó járadék megállapításának meglevő föltételei dacára az *igazgatóság* állandó járadéki határozatot nem hozott, nem pedig még akkor sem, amikor erre nézve az I. bíróság elnöke az Elj. Rend. 63. §-ának megfelelő alkalmazásával erre már fölhívta. Végül, a pénztár föllebbezésében fölhozottakra figyelemmel kiemeli a föllebbviteli bíróság, hogy joga és kötelessége a munkásbiztosítási bíróságnak annak a vizsgálata és elbírálása, hogy a föllebbezéssel megtámadott határozatot ki hozta és jelesül a pénztár illetékes szerve hozta-e azt? Következik ez már abból is, hogy éppen az Országos Pénztár határozatai tekintetében és a törvény id. §-ainak megfelelő korlátozással az Elj. Rend. 50. §-ára is az Országos Pénztár részén egyedül az igazgatóság által hozottakat tekinti föllebbezhetőnek.

A pozsonyi pénztár 1913. évi jelentése most hagyta el a sajtót. Alkalmasabb időben alig bocsáthatta volna ki a pénztár mult évi működéséről szóló

jelentését, amennyiben az abban foglaltak mindenben alkalmasak arra, hogy lerontsák a pénztár jelenlegi vezetősége ellen intézett támadásokat. A jelentés adatokkal bizonyítja, hogy a pénztár a múlt évig úgy pénzügyi, mint adminisztratív értelemben a legszomorúbb viszonyok közt tengődött és így el kell hinnünk, hogy a rendszerváltozás nélkül rövid időn belül válságos helyzetbe került volna.

Betegsegélyezési járulékok címén 798.498 K. 30 f., egyéb bevételekért 49.453 K. 93 f. iratott elő. Ebből táppénzre 35.44%, gyermekágyi segélyre 2.81%, szülésznői díjra 1.72%, temetkezési segélyre 1.92%, gyógyászati ellátásra 10.42%, kórházi költségre 7.5%, fürdő- és szanatoriumi költségre 4.98%, orvosi költségre 17.16%, a központi rendelőintézet költségére 1.46%, a pénztári vízgyógyintézet költségére 0.76%, kezelési költségre 22.11%, egyéb költségekre 1.27% adatott ki, a hiány pedig 12.480 K. 91 f-t tett. Ezen hiányt részben az önkéntes tagok körül felmerült kiadások is okozták. Önkéntes tagoktól ugyanis 12.480 K. 91 f. vételeztetett be, a kiadás pedig 19.248 K. 18 f., vagyis 8.408 K. 17 f-rel több volt.

A jelentésben foglalt összehasonlítási táblázatból látjuk különben, hogy 1908-ban 9.399 K. 40 f., 1909-ben 10.293 K. 22 f., 1910-ben 11.833 K. 04 f., 1911-ben 36.204 K. 67 f. deficitje volt a pénztárnak.

A tisztviselő-ügyet szintén helyesen tárgyalja a jelentés, amikor a tisztviselők feljajdulását magáévá teszi, másrészt azonban a tisztviselők számának folytonos apasztását úgy pénztári, mint tisztviselői szempontból fontosnak tartja. A jelenlegi vezetőség hivatalbalépésének idején a pénztárban 45-en teljesítettek belszolgálatot, míg ezidőszereint a belszolgálati teendőket 35-en látják el. Ezek közül tisztviselő 28, napidíjas pedig 7. Ezenkívül van 4 külszolgálati tisztviselő, a központi rendelőintézetben 1 tisztviselő és 1 napidíjas, a főorvosi hivatalban 1 tisztviselő, a vízgyógyintézetben 2 alkalmazott.

Ismerteti a jelentés a betegsegélyezési ügyosztályban életbeléptetett reformokat, a betegellenőrzést, a lakásviszonyok tanulmányozására tett intézkedéseit. A betegállomány februárban volt a legmagasabb (636), novemberben a legalacsonyabb (398). A rendelőintézetben összesen 92.384 egyén, míg a vízgyógyintézetben 23.630 beteg gyógykezeltetett. Az elhaltak száma 253, ezek közül tüdővésznek 100-an estek áldozatul.

Átlag 19.352 férfi, 5.901 női tag volt bejelentve. Az előbbieket átlagos keresete 3 K. 19 f., a nőké 1 K. 99 f. volt.

Az üzemellenőrzés 14.365 K. 32 f-t jövedelmezett.

Baleset esetére 23.440 biztosított tag volt. Balesetet szenvedett 1.163 egyén. Ezek közül 368 keresetképtelenséget nem okozott, 700 4—70 napig tartó keresetképtelenséget, 46—70 napot meghaladó időleges keresetképtelenséget, 43 maradandó keresetképtelenséget s 16 halált okozott.

*

Lapunk zártakor értesülünk, hogy a pozsonyi pénztár autonomiáját az Állami Hivatal feifüggesztette s a pénztár vezetését a rendőrkapitányra bízta. Hogy miért? Eddig nem sikerült megtudnunk.

A dési kerületi pénztár autonomiáját az Állami Munkásbiztosítási Hivatal feloszlatta és a pénztár vezetésével Ilosvay Jenő kir. tanácsos, Dész város polgármesterét bízta meg.

Az Országos Pénztár január havi taglétszáma 1,099.487 volt. (951.267 férfi, 148.220 nő). A taglétszám az előző hónaphoz képest abszolút számban 55.309-cel, százalékból kifejezve 4.8%-kal csökkent. Január havában a pénztárak 24.964 munkaképtelen beteget gyógykezelték. A beteglétszám az előző hónaphoz arányosítva 6.6%-kal emelkedett. A bejelentett balesetek száma február hónapban 5.294 volt.

Tisztviselők választása az Országos Pénztárban. Lapunk legutolsó számában megemlékeztünk arról, hogy az Országos Pénztár igazgatósága a költségvetésileg szervezett tisztviselői állások betöltését a március 27-iki ülésére tűzte ki. Az Állami Hivatal a napokban leiratot intézett az Országos Pénztárhoz és abban megtiltotta az állások betöltését. A Hivatal tiltó rendelkezését költségvetési elvi szempontokkal indokolja. E szerint ugyanis nem lehet az 1913. évre jóváhagyott költségvetés alapján 1914. évben a választásokat megtartani. A Hivatal álláspontja szerint a választások csak az 1914. évi költségvetés jóváhagyása után tarthatók meg.

Az Országos Pénztár elnöksége foglalkozván a Hivatal leiratával, az alábbi kommunikét adta ki:

A pénztár elnöksége nagy megdöbbenéssel vette tudomásul, hogy az Állami

Munkásbiztosítási Hivatal, amelynek főadata a munkásbiztosítási intézmények támogatása volna, még a kereskedelemügyi miniszter által már jóváhagyott állások betöltését is meg akarja akadályozni. Az elnökség abban a meggyőződésben, hogy az Állami Munkásbiztosítási Hivatal eme eljárása súlyos hatásköri túllépés a miniszter rendelkezésével szemben, aki a szükséges költségeket föntartás és korlátozás nélkül már ki is utalta a pénztárnak, sérelmének orvoslása végett a kereskedelemügyi miniszterhez fordul és minden rendelkezésére álló jogorvoslatot ki fog meríteni. A tisztviselők teljesen indokolatlan, ismételt nyugtalanításából eredő minden hátrányért való felelősséget ezért az Állami Hivatalra kénytelen háritani. Éppen azért, hogy a tisztviselőket esetleges további zaklatásoktól megkímélje, azt a javaslatot terjeszti az igazgatóság elé, hogy a választásokat egyelőre tartsa függőben, de egyuttal megbizta az elnököt és az igazgatót, hogy személyesen járjanak el a kereskedelemügyi miniszternél és keressenek orvoslást a pénztárnak, hogy a tisztviselők jogos érdekei is biztosíthatók legyenek. Az elnökség ezt a tisztviselőkkel is tudatja.

A Munkáskórház kibővítése. Az Országos Pénztár elnöksége hozzájárult ahhoz, hogy a Munkáskórházban levő ágyak száma 260-ról 297-re emeltesék fel. Az elnökség határozata jóváhagyás végett a pénztár igazgatósága elé terjesztetett.

Postamesterek alkalmazottai. Az Országos Pénztár körrendeletet intézett (6.786/914. sz.) a kerületi pénztárakhoz, amelyben felhívja azokat, hogy a postamesterekre kivetett járulékkövetelésből eredő vitás ügyek elintézését szüneteltessék, illetve 1914 július 1-je utáni időre halasszák. A körrendelet magyarázata az, hogy a postamesterek alkalmazottai után fizetendő mindkét ágazatbeli járulékok mérve tekintetében az Országos Pénztár, az Állami Hivatal, illetve a kereskedelemügyi miniszter között egyezkedési tárgyalások vannak kilátásba helyezve.

Pénztári alkalmazottak nyugdíjügye. Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1854/914 sz. március 5-ikén kelt leiratában értesíti az Országos Pénztárt, hogy a pénztári alkalmazottak nyugdíjügyének törvényes rendezését maga is szükségesnek tartja. Elfogadja a Hivatal az Országos Pénztárnak azt a javaslatát, hogy a már elfogadott nyugdíjszabályzat-tervezet átdolgozása céljából bizottság küldessék ki. A bizottságba a Hivatal két kiküldöttel képviselteti magát s ugyancsak két kiküldött megnevezésére hívja fel az Országos Pénztárt is. Ezeket kívül még két matematikus szakértő is meghívást kap, ha ezek költségéhez az Országos Pénztár hozzájárul. Nem járul hozzá a leirat szerint a Hivatal ahhoz, hogy a nyugdíjszabály-tervezetben a szervezetre vonatkozó határozmányok ideiglenesen életbeléptetessenek. A nyugdíjintézet képviselőjére azért sincs szükség, mert az érdekelt pénztári tisztviselői kart az Országos Pénztár delegáltjai kellő módon képviselik. Az Országos Pénztár a leirattal szemben is hangoztatja, hogy a nyugdíjintézet szervei mielőbb megalakíttassanak s az intézet jelentékeny vagyonának kezelését átvegyék. Hangoztatja a felterjesztésben az Országos Pénztár, hogy a nyugdíjszabályzatnak a szolgálati- és fegyelmi szabályzat megalkotásával való összekapcsolását aggályosnak tartja és kívánatos, hogy a nyugdíjszabályzat végleges megalkotása a szolgálati- és fegyelmi szabályzat jóváhagyásától függetlenítessék. Ez annál inkább szükséges, mert az Országos Pénztár törvényes kötelességének tartozik akkor is eleget tenni, ha a helyi szervek alkalmazottai szolgálati- és fegyelmi szabályzatának végleges megalkotása bármi okból halasztást is szenved.

Pénztári alkalmazottak drágasági pótléka. Az Állami Munkásbiztosítási Hivatal 3.321/914. sz. rendeletével utasítja a kerületi pénztárakat, hogy a Hivatal jóváhagyásának elnyerése előtt, a netán megszavazott drágasági, vagy családi pótlék fizetésétől, még előleg alakjában is tartózkodjanak.

Az osztrák szociális-biztosítás javaslatát tárgyaló bizottság március 10. és 11-én tartott ülésén a betegség és balesetbiztosításra vonatkozó részekkel foglalkozott. A betegség esetére való biztosításnál a szociáldemokraták indítványa ellenére elfogadta a bizottság a javaslat azon rendelkezését, hogy a 300 koronán felüli havi fizetéssel bírók nem esnek a biztosítási kötelezettség alá. Hasonlóképp állapították meg a rokkantbiztosítási kötelezettség jövedelemhatárát is. A balesetbiztosításnál a szociáldemokraták javasolták, hogy mindazok, akikre

a betegség esetére való biztosítási kötelezettség kiterjed, baleset ellen is biztosításra kötelezettek legyenek. A bizottság ezzel szemben fentartotta a kivételeket s nem fogadta el a kereskedelmi vállalatokban az árúk csomagolásával és szállításával foglalkozók balesetbiztosítási kötelezettségének megállapítását célzó javaslatokat sem. A bizottság munkája, mint látjuk, lassan halad előre s keveset javít az eredeti javaslaton.

Tengerészek aggkori- és rokkantsági biztosítása. Olaszországban f. évi január hó 1-én lépett életbe a tengerészek aggkori- és rokkantsági biztosításáról szóló törvény. A törvény szerint aggkori járadéokra igénye van minden hatvan évet betöltött biztosítottaknak, ha legalább 20 év óta szolgál olasz hajókon. A járadékok a szolgálati évek és a befizetett járulékok összege szerint 230 koronától 864 koronáig terjednek. Rokkantsági járadék legalább 10 évi biztosítás után esedékes. A 10 éven belüli rokkantság esetén végkielégítésre van igénye a biztosítottaknak. A járadékosok özvegyei és árvái szintén részesülnek járadékban. A biztosítás pénzügyi alapját az eddig fennállott s most egyesített segélyegyesületek vagyona alkotja. A járulékokat a biztosítottak és a munkaadók közösen fizetik olyképp, hogy az alacsonyabb fizetésű alkalmazottak után a munkaadók a járulékok felét, a magasabb fizetésűek után pedig egy negyedrészt fizetik. Az átmeneti időben ezenkívül még pótljárulékokat is szed az intézet, abból a célból, hogy a törvény által megszüntetett segélyegyesületek igényjogot szerzett tagjainak igényei kielégíthetők legyenek.

Az angol munkanélküliség esetére való biztosítás. Az angol kereskedelemügyi minisztérium most bocsátotta ki a munkanélküliség esetére való biztosítás 1913. évi eredményeire vonatkozó statisztikát. A kiadott munkanélküliségi igazolványok száma 1914. évi január hó 17-én 2.282.324 volt, a melyből 110.000 16—18 éves ifjúmunkásé, 8.000 pedig felnőtt leány- és asszonymunkásé volt. A biztosítottaknak több, mint egyharmada az építőiparhoz tartozott, kétharmad a gépgyártáshoz és vasöntéshez. A többi megosztott a hajóépítés, kocsigyártás és fűrésztelepek között. A biztosítottaknak mintegy 63·7%-a tanult munkás volt. Az egész évben 1.144.213 igénybejelentés történt, amelyből 71·9%-ot a munkások közvetlenül jelentettek be a munkanélküli alap helyi hatóságainál; az esetek 28·1%-ában a szakszervezetek jelentették be tagjaik igényét. Mintegy 102.000 esetben, vagyis kerekén az igények 9%-ában az igény elutasított, s ezek 38·2%-ában az elutasítás indoka az volt, hogy a munkás munkáját ki nem elégítő viselkedése miatt vesztette el, vagy pedig, hogy alapos ok nélkül hagyta ott munkáját; az elutasítási esetek 17%-ában a visszautasítás alapja gazdasági harc volt. 1.651.229 segélykifizetés történt, melynek összértéke 497.535 £ volt. Ebből 369.667 £, vagyis 74% közvetlenül a biztosítottaknak, 128.058 £, vagyis 26% a szakszervezeteknek fizettetett a munkanélküli tagjai részére történő kiutalás céljából. A heti segélyösszeg az 1914. év január hó második hetében 20.261, az 1913. évi január hó első hetében 4.823 £ volt.

A munkáspárt egy indítványa kapcsán az angol kereskedelemügyi miniszter kijelentette a napokban az alsóházban, hogy a biztosítási kötelezettséget néhány iparágra — 50—60.000 munkásra — még ebben az ülésben szándékozik a kormány kiterjeszteni. A miniszter beszédéből megállapítható, az az aggodalom, hogy a biztosítási kötelezettség gyöngíteni fogja az önkéntes biztosítást, nem mutatkozott alaposnak, mert a biztosítási kötelezettség életbelépése óta 21 szakszervezet 86.000 tag részére rendszeresítette a munkanélküli segélyt. Összesen 337 munkás-egyesület 1.164.000 taggal jogosult az állami hozzájárulást igényelni s ezeknek csak fele tartozik biztosításra kötelezett iparágakhoz.

A közuti vasutakra tilalom ellenére való felszállás által okozott baleset kártalanítandó. A felső biztosítási hivatal az üzemi baleset fenforrását megállapította. A panaszos kétségen kívül az üzem megbízásából járt el, amikor a baleset érte. Igaz ugyan, hogy a villamos vasuti kocsira menetközben ugrott fel. Az összes helyi körülményekből azonban a bíróság bebizonyítottak vette, hogy a kocsi nem mehetett teljes menetsebességgel s minden különösebb veszély nélkül megkísérelhetette bárki a felszállást. A balesetet nem lehetett olyan-
nak tekinteni, melyet sérült szándékosan idézett elő, annál kevésbé, mert nyilvánvaló az is, hogy az üzem érdekében igyekezett a kocsira felszállni, hogy gyorsabban célhoz jusson. (A merseburgi felső bizt. hiv. ítélete.)

MUNKÁSVÉDELEM. MUNKAVISZONY.

Törvényjavaslat az ipari munkának vasárnapi és ünnepnap szüneteléséről.

Az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1871. évi XIII. törvény cikk a vasárnapi munkaszünetnek általánosságban való elrendelésére s a munkaszünetre vonatkozó néhány főbb elvek megállapítására szorítkozott, míg a munkaszünet tulajdonképpeni szabályozását rendeleti útra bízta. A kereskedelem munkaszünetének kérdését a régi törvény egyáltalán nem szabályozta. A régi törvény hibái közé tartozott az a körülmény is, hogy teljesen azonos üzemű vállalatok közül az egyik csoportra érvényes munkaszüneti korlátozások a másik csoportra már nem nyertek alkalmazást. Nem rendezte a régi törvény azoknak az eseteknek ügyét sem, amikor rendkívüli körülmények szükségessé teszik a munkaszüneti szabályoknak valamely munka elvégzése végett való felfüggesztését. Végül nem volt megfelelő az a rendelkezése sem, amely a munkaszüneti napokra is fentartandó üzemek személyzetét megillető pihenő kérdését szabályozta. Minthogy pedig mindezeket a hibákat, amelyek száma és jelentősége az ipari élet fejlődésével állandóan növekedett, rendeleti úton rendezni nem lehetett, a kereskedelemügyi minisztérium a munkaszünet szabályozására törvényjavaslatot dolgozott ki.

A törvényjavaslat arra törekszik, hogy lehetőleg mennél több részletkérdés nyerjen törvényben szabályozást és rendeleti útra csak azoknak a részletkérdéseknek szabályozása maradjon, amelyeknél egyrészt az üzemi technika, másrészt az ipari- és gazdasági viszonyok folytonos fejlődésére, átalakulására figyelemmel kell lenni. A törvényjavaslat a vasárnapokon és Istvánnapján kívül csak karácsony első napját nyilvánítja munkaszüneti napnak, amely törvényi rendelkezés nélkül is általánosan megtartott szünnap. A munkaszünetnek legkésőbb a munkaszüneti napon reggel 6 órakor kell kezdődnie és legalább a munkaszüneti napot követő nap reggeli 6 órájáig kell tartania.

Az étellel együttjáró szükségletekre való tekintettel, nevezetesen a közéleti érdekekben, állami-, hadügyi-, közforgalmi-, közbiztossági- közegészségügyi érdekből, továbbá általánosan elismert üzemtechnikai okokból megengedi a törvényjavaslat, hogy bizonyos munkák azokon a napokon is végezhetők legyenek, amelyek egyébként általános pihenőül szolgálnak. Ezeket a mellőzhetetlen kivételeket három csoportban szabályozza. Egy részüket maga állapítja meg, a technika fejlődésével változó terjedelmű, másik részük megállapítását rendeleti útra hagyja. Végül azokban az esetekben, amikor rendkívüli körülmények folytán esetről-esetre válik szükségessé valamely munkának elvégzése, ennek megengedését — szemben az érvényben levő rendelkezéssel, amelynek értelmében ilyen esetekben a kereskedelemügyi miniszternek kell intézkednie — az elsőfokú hatóságokra bízta.

Bármilyen körülmények következtében végezzen azonban valamely alkalmazott munkaszüneti napon munkát, mihelyt ez a munka három óránál hosszabb időt vesz igénybe, ezért megfelelő pótpihenőt biztosít részére a törvényjavaslat. Ez a pótpihenő minden második vasárnapon nyújtandó 24 órai szünetben áll. Ha az üzem természete ennek nyújtását nem engedné, kéthetenként valamely köznapon kell egyfolytában 24 órai szünetet adni, vagy ehelyett két köznapon az illető alkalmazott rendszer munkaidejében 6—6 órát pihenőidőül engedni.

Részletesen szabályozza a törvényjavaslat a kereskedelem munkaszünetét. Budapest székesfővárosban, Újpesten, Rákospalotán, Erzsébetfalván, Kispesten, Pestszentlőrincen és a szükséghez képest rendeleti úton megállapítandó más szomszédos községekben csak élelmicikkek árusítását engedi meg és pedig a köznapokra nézve érvényes üzletnyitási időponttól délelőtt tíz óráig. Zágrábban szintén csak az élelmiszerek árusítását engedi meg reggel öt órától délelőtt tíz óráig. A magyar korona országainak egyéb területén nemcsak az élelmiszerek árusítását, hanem minden más kereskedelmi árusítást is megenged és pedig az élelmiszerek árusítását reggel öt órától, más kereskedelmi árusítást reggel hat órától délelőtt tíz óráig.

E rendelkezések kiegészítéseképpen módot nyújt azonban a törvényjavaslat arra is, hogy az említett árusítói idő ott, ahol ezt a helyi körülmények lehetővé teszik, az érdekelt kereskedők kétharmadának kívánatára az egész községben, esetleg annak egy részében, valamennyi, vagy csak bizonyos üzletágban az egész

éven át, vagy az évnek csak bizonyos szakában, vagy csak bizonyos munkaszüneti napokon, későbbi üzletnyitás, vagy korábbi üzletzárás által megrövidíthető, sőt a teljes munkaszünet is érvényre emelhető legyen.

A törvényjavaslat előírja, hogy az ipari és kereskedelmi árusítás körében munkaszüneti napon négy óránál hosszabb időn át foglalkoztatott alkalmazottnak munkaadója, minden második vasárnapon teljes szünetet, ha pedig ez nem lehetséges, minden második héten, köznapon egy teljes délelőttöt, vagy egy teljes délutánt köteles pihenőül engedni. Az irodai munkának munkaszüneti napon szünetelnie kell. Kivétel e szabály alól egyfelől a nyílt árusítói üzletekben és az ezekhez tartozó irodai helyiségekben végzett, az árusítással összefüggő irodai munka, amely az árusítói üzlet nyitvatartásának ideje alatt végezhető; másfelől az olyan irodai munka, amely közszempontokból munkaszüneti napon is megengedett ipari munka végzéséhez multhatatlanul szükséges. Ez a munka két órán át, délelőtt 9 órától 11 óráig, végezhető azzal a megszorítással, hogy a munkaadó minden irodai alkalmazottnak minden második vasárnapon teljes szünetet köteles adni.

A javaslat 14. §-a a szeszes italok árusítására vonatkozólag úgy intézkedik, hogy azok az italmérési üzletek, amelyekben az engedély szerint kizárólag csak égetett szeszes italokat szabad kimérni, munkaszüneti napokon csak reggel hat órától délelőtt tíz óráig tarthatók nyitva. Amennyiben azonban az italmérőnek bor, sör, vagy más, nem égetett szeszes ital kimérésére is van engedélye, az üzlet tíz órán túl is nyitva tartható, csupán az égetett szeszes italok kiszolgáltatása tilos tíz óra után. Ez az intézkedés már is kihívta az alkoholelles mozgalom híveinek nagyon is jogosult elégtelenségét s az Alkoholelles Egyesületek Országos Ligája nagyarányú mozgalmat indított meg ellene.

A törvényjavaslat bővebb ismertetésére és méltatására legközelebb még visszatérünk.

A földművelésügyi miniszter két gazdasági cselédügyi határozata. Felmerült esetekből kifolyólag a földművelésügyi miniszter a következő két határozatot hozta:

1. A gazda nem jelölheti ki a cseléd lakását olyan helyen, ahonnan a szolgálat helyére történő, naponként többszöri bejárás a két hely közötti távolság miatt a cseléd erejét meghaladja, vagy veszélyezteti.

2. Arra nézve, hogy a gazdasági cseléd a szolgálat megkezdésére köteleztessék, csakis a szolgálat megkezdésére megállapított időponttal számított rövid határidőn belül kérhető hatósági támogatás. (A Köztelek f. é. 17. számából.)

Ausztria iparosodása. Az osztrák statisztikai hivatal közzé teszi az 1910 évi népszámlálás alkalmával gyűjtött foglalkozási statisztika adatainak előzetes eredményét. Az adatokból kitűnik, hogy a mezőgazdasági népesség száma állandóan csökken, míg az ipari népesség száma állandóan emelkedik. A népesség megoszlása volt:

	1890. évben	1900 évben	1910. évben
Mező- és erdőgazdaság .	13,351.379	13,709.204	13,836.084
Ipar- és kézművesség .	5,793.255	6,585.047	7,567.447
Kereskedelem és for- galom	2,477.568	3,023.814	3,542.836
Közszolgálat, katonaság és szabadfoglalkozá- sok	2,273.211	2,832.643	3,625.199
Összesen	23,895.413	26,150.708	28,571.566
Ezer kereső egyénre esett:	1890. évben	1900. évben	1910 évben
Mezőgazdasági foglalko- zásra	558·8	524·3	483·3
Ipar- és kézművességre	242·4	251·8	264·8
Kereskedelem- és forga- lomra	103·0	115·6	124·0
Közszolgálat, katonaság és szabad foglalko- zásra	95·1	108·3	126·9

Ezek a számok, habár még nem véglegesek, világosan mutatják a foglalkozások eltolódását, a mezőgazdaság hátrányára. Az industrializálódás haladását mutatja az iparban és kereskedelemben foglalkoztatott nők számának az emelkedése is. Ezer foglalkoztatott közül volt:

	Férfi	Nő
1890-ben	261	225
1910-ben	290	241

Munka- és bérszabályszerződések Ausztriában. Az osztrák kormány most teszi közzé az 1911. évi munka- és bérszabályszerződések statisztikáját. Eszerint a jelzett évben 726 szerződést kötöttek, amelyeknek a hatálya 17.301 üzemre és 115.226 alkalmazottra terjedt ki. A szerződések közül 404 új volt, 322 pedig megújítása már fennállott szerződéseknek; 53 százaléka a szerződéseknek oly üzemekre vonatkozik, amelyekben 50-nél kevesebb munkás dolgozik.

A munkaidő tekintetében a szerződések következőképp rendelkeznek:

Napi munkaidő	Szerződés	Munkások száma
8 ¹ / ₂ óráig	4	803
9 »	128	29.180
9 ¹ / ₂ »	188	28.236
10 »	198	19.523
10 ¹ / ₂ »	16	2.431
11 »	24	13.689
11 órán túl	9	6.513

A munkabérről a szerződések 98 százaléka rendelkezik és pedig 277 esetben csak időbér, 88 csak akkordbér, 292 esetben pedig vegyesen idő- és akkordbér van megállapítva, 53 esetben csak a munkabér emeléséről történik rendelkezés. A szerződések közül 134-ben történt intézkedés ellenőrző, illetve a békéltető bizottság szervezéséről a szerződésből folyó vitás ügyek elintézésére, 416 elismeri a szervezetet, illetve a bizalmi férfiakat, 142 szabályozza a munkaközvetítést, 142-ben van különböző egészségügyi rendelkezés és 70 intézkedik a munkások szabadságáról. A szerződések időtartama a legtöbb esetben 2 év, néhány esetben öt és több év.

Szerződő felek gyanánt a munkaadók részéről 76 esetben a munkaadók szervezete, 4 esetben a szervezet és az ipartestület, 63 esetben az ipartestület, 14 esetben egyesek, mint a munkaadók képviselői, 564 esetben pedig a cégfőnökök szerepelnek. A munkások részéről 615 esetben a szervezet, 43 esetben az ipartestületi segéd-választmány (Gehilfenausschuss). 7 esetben a szervezet és a segéd-választmány, 56 esetben pedig a munkások megbízottai szerepelnek, mint a szerződések aláírói.

A szerződések 68 százaléka békés úton jött létre, 32 százalék pedig harcnak az eredménye.

A kanadai kivándorlás ellen. Az osztrák belügyminiszter január hó 20-iki kelettel rendeletet bocsátott ki, amelyben a kanadai munkapiac kedvezőtlen helyzetét ismerteti és felhívja a politikai hatóságokat, hogy a Kanadába való kivándorlástól igyekezzenek visszatartani a lakosságot. A rendelet szerint Kanadában az építőiparban nagy a munkanélküliség és a mezőgazdaságban sincs munkáshiány. Naucouver szigetén már hónapok óta sztrájkolnak a bányászok s Montreálban a szabómunkások. Nők, csak mint házicselédek kaphatnak alkalmazást, ellenben mint gépírók, ápolónők, kereskedelmi alkalmazottak, pincérenők, vagy nevelőnők egyáltalán nem számíthatnak alkalmaztatásra. Épp ezért a hatóságok a bevándorlásra vonatkozó szabályokat szigorúan alkalmazzák. Ezek szerint minden bevándorlónak, aki november hó 1. és február hó 28-ika között jön az országba, a vasuti jegyén kívül úgy a maga, mint minden 18 éven felüli családtagja részére 50-50 dollár, s minden 18 éven aluli gyermeke részére 25 dollár készpénzzel kell rendelkeznie.

Szociálpolitikai vita a német birodalmi gyűlésen. A költségvetés tárgyalása alkalmával, mint minden évben, az idén is kiterjedt vita folyt a német birodalmi gyűlésen a szociálpolitika kérdéseiről. A vita nagyrésze a koalíció-szabadság, a bányapolitika és a munkásbiztosítás kérdése körül forgott. A konzervatívoknak a dolgozni akarók védelme érdekében tartott felszólalásai nyilatkozatra készítették az összes pártokat. Végül azonban a miniszter is kijelentette,

hogy a kormánynak nincs szándékában a sztrájkolók ellen új törvényt hozni, nem szólt azonban arról, hogy a büntetőtörvény keretében nem szándékozik-e a konzervatív párt kívánságait mégis honorálni. A vámpolitika kérdésében a miniszter a »bevált vámpolitika« mellett foglalt állást, ami szintén nem nagyon biztató a dolgozó néposztályokra.

A munkásbiztosítás kérdéseinél a felszólalók leginkább az aggkori járadékigény korhatárának a leszállítását követelték, ezenkívül még az özvegy- és árvajáradékok felemelése érdekében érvelt különösen Molkenbuhr szociáldemokrata képviselő igen hatásosan. Alapos számítások alapján ugyanis kimutatta, hogy téves volt a járadékok kiszámításának az alapja s ennél fogva az egész özvegy- és árvabiztosítást reformálni kell. A RVO. életbeléptetése is alapos bírálat alá került, különösen a háziipari munkások biztosítása tárgyában kiadott utasításokat találták hiányosnak s ki nem elégítőnek.

A költségvetésben munkásbiztosítási- és egyéb szociálpolitikai célokra a következő összegeket találjuk.:

Az aggkori-, rokkant-, özvegy- és árvajáradékokhoz való állami hozzájárulás: 59,062.000 M. A munkásjóléti állandó kiállítás céljaira 45.000 M. A Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének 8.000, a munkaközvetítők szövetségének 50.000 M. szubvenció. A tuberkulózis elleni küzdelem céljaira 150.000 M. és közhasznú kislakás építési kölcsönökre 4 millió M.

A mezőgazdasági munkások »átlagos« munkabére Németországban. A mezőgazdasági munkások baleseti járadékát nem a *tényleges* keresetük alapján állapítják meg Németországban, hanem (a RVO. életbelépte óta) a felsőbb biztosítási hivatalok által megállapított »átlagos« munkabérek szolgálnak a kártalanítás kiszámításának alapjául. A felsőbb biztosítási hivatalok ezt a megállapítást most végezték be. Természetes, hogy az így megállapított átlagos bérek országreszenként és vidékenként különböznek. Külön vannak megállapítva a bérek férfiak és nők részére, továbbá 16 éven aluliak, valamint a 16—21 évesek részére. Ezenkívül még külön állapíthatók meg a 14—16 évesek bérei is és külön kategóriába sorozhatók az erdőgazdasági munkások.

A megállapított bértételek Kelet- és Nyugat-Poroszországban 540—600 M között váltakoznak; Bajorországban 700, Szászországban 750, a rajnai tartományban 810 M. az átlagosan megállapított munkabér, felnőtt férfimunkások részére. A nők részére megállapított bérek mindenütt lényegesen alacsonyabbak.

Sztrájk török kiutasítása. A »dolgozni akarók« védelme a szociálpolitika újabb irányának egyik sokat hangoztatott követelése. Hogy gyakran milyen selejtes elemekből verődnek össze ezek a dolgozni akarók, arra érdekes példával szolgál egy baseli fémárúgyár esete. A gyár — miután munkásai sztrájkoltak — egy németországi jóhírű sztrájk törő szállítócégtől (mert már ilyenek is vannak) »rendelt« 20 darab munkást. A szállítmány megérkezett s megfelelő védelemben is részesült. Azonban valami hiba mégis volt a dologban, mert a sztrájk törők rövidesen *sztrájkba léptek*. Most azután kitűnt, hogy a legtöbbjük nem rendelkezik azokkal az igazoló iratokkal, amit a német-svájci szerződés értelmében a Németországból érkezettektől a hatóságok megkövetelnek, sőt a 20 közül nyolc büntetett előéletű. A baseli rendőrség kényszerítve volt ennél fogva a sztrájkolók sztrájk törőket, akiket megérkezésükkor védő őrséggel látott el, kiutasítani. Az utiköltséget Frankfurtig a fémmunkás-szövetség előlegezte a kiutasítottaknak. A sztrájk pedig másnap véget ért egy kollektív szerződéssel.

A 18 éven aluliak éjjeli munkájának eltiltása mellett foglalt állást a német birodalmi gyűlés. Az egyhangúlag elfogadott határozati javaslatban a birodalmi gyűlés felhívja a szövetséges kormányokat, hogy a berni konferencián foglaljanak állást a 18 éven aluliak éjjeli munkájának eltiltása mellett. A határozati javaslatot Posadovszky nyújtotta be, a szociáldemokraták a messzebbmenő javaslatukat az egyhangú megnyilatkozás érdekében visszavonták.

A francia bányászok nyolcórás munkanapja. Mult év december 31-én lépett hatályba a franciaországi új bányatörvény, amely a bányászok részére megvalósítja a nyolcórás munkanapot. A törvény 1907. óta volt a törvényhozásban tárgyalás alatt. A képviselőház által 1912. március 30-án elfogadott javaslatot a szenátus 1913. november 14-én fogadta el, több, a bányamunkások hátrányára szolgáló módosítással. Az északfranciaországi bányászok erre sztrájkba léptek s a sztrájk hatása alatt a képviselőház a törvény több rendelkezését megjaví-

totta. Ezekhez azután a szenátus is hozzájárult. A törvény fontosabb rendelkezései a következők:

A föld alatt dolgozó bányamunkások napi munkaideje nem haladhatja meg a 8 órát. A 8 óra az utolsó munkás leszállásától, az első munkásnak a felszínre érkezéséig számítatik. Kivételnek évenként 60 külön óráig van helye. Átmene-tileg a törvény életbelépésétől számított két éven belül a munkaidő 8¹/₂ órára kiterjeszhető. A pala- és ércbányák munkásaira ez a törvény nem vonatkozik, a képviselőház azonban utasította a kormányt, hogy nyújtson be törvényt, amely az említett munkások részére is biztosítja a nyolcórás munkanapot.

A munkaidő megrövidítése a francia állami üzemekben. A pénzügy- és hadügyminiszter törvényjavaslatot terjesztett a kamara elé, amely szerint az állami üzemekben a munkaidő általában heti 49 órában állapíttassék meg. Azok az üzemek, amelyekre ez a törvény kiterjesztetnék: a dohány- és gyufagyárak, a pénzverők, az államnyomda, a tűzérési szerkezeti-műhelyek, a lőpor-gyárak és cukorgyárak. A 49 órai munkaidő a hét hat munkanapján akként osztandó fel, hogy úgy az üzemek követelményei, mint a munkások személyes érdekei számításba jöjjenek. A munkaidő rendezésével a folyó évben felmerülő többköltséget mintegy 6 millió frankban irányozták elő. A kormány azonban azt a nézetet vallja, hogy ez a megterhelés rövid idő múlva kiegyenlítődik az üzemek termelési föbblete által.

Új bérhivatalok Angliában. A bérminimum-törvényt a miniszterium újabban a cukor- és konzervárúgyártásra, valamint a kötényvarrásra terjesztette ki. A nevezett foglalkozások részére két új bérhivatalt szerveztek. Mindegyik hivatal a munkaadók és munkások által választott 18—18 és a kereskedelemügyi miniszter által kinevezett 3 pártatlan tagból áll. A pártatlanokat is az érdekeltek javaslata alapján nevezte ki a miniszter.

Az 1913. évi angol munkásviszonyok. Az angol kereskedelemügyi minisztérium hivatalos lapjának a »Labour Gazette«-nek január havi száma az 1913. évi munkaviszonyokról, a bérekről, árakról és a gazdasági harcokról egy igen érdekes ismertetést közöl. Figyelemreméltó az alábbi táblázat, amely az utóbbi 20 esztendő bérváltozásait mutatja és a béremelkedésnél három, a bérsüllyedéseknél pedig két periodust tüntet fel:

A bérek emelkedtek		A bérek süllyedtek	
évek	heti összeg	évek	heti összeg
1896—1900	438.000 £	1894—1895	73.000 £
1906—1907	259.000 £	1901—1905	229.000 £
1910—1913	353.000 £	1908—1909	128.000 £
	1,050.000 £		430.000 £

Nettó összegben az emelkedés heti 620.000 £.

Ezeknél a számoknál figyelembe kell venni, hogy a tengerészeket, vasút- és mezőgazdasági munkásokat nem vették számba, pedig ezek, különösen az előbbieket az 1913. évben nagymérvű béremelkedésben részesültek. Figyelembe kell venni azt is, hogy a fentiekben csak bérkülönbözetekekről van szó, nem pedig a tényleges keresetről. A közölt statisztikába foglalt iparágakban az 1912. évben a heti béremelkedés 139.481 £, 1913. évben 164.178 £ volt. Összehasonlítva az előző évekkkel, nagymérvű hullámzást találunk, melynek oka a bányamunkások bérmozgalmában nyeri magyarázatát. Ha ezeket figyelmen kívül hagyjuk, akkor azt látjuk, hogy minden iparágban az utolsó három év mindegyikében magasabbak voltak a bérek, mint az utolsó 20 év bármelyikében.

Az utolsó évek rendkívül erős gazdasági harcai is az angol munkások béreinek emelkedését idézték elő. Kérdés azonban, hogy mi a helyzet a bér lényeges értékét tekintve? Milyen volt a létfenntartási eszközökkel illetőleg az ármozgalom? Az 1894—1913. években a nagy kereskedelem árai 25%-kal emelkedtek. A kereskedelemügyi minisztérium által vezetett ár-mutató táblázat, amelyben alapszámul 1900-ban 100-at vettek, a következő képet mutatja: 1894-ben 93,5, 1910-ben 108,8, 1911-ben 109,4, 1912-ben 114,9 és 1913-ban 116,5. A szorosán vett élelmiszerek azonban 1912. és 1913. év között 1,8% áresést mutatnak. Ezek szerint tehát úgy vélhetjük, hogy az 1913. év a munkások részére tényleg mintegy 2¹/₂—3% béremelkedést hozott. Ha azonban az 1912. év-végi nagy áremelkedéseket figyelembe vesszük, kérdéses, hogy a bér tényleges értéke a két évi időtartamban emelkedett-e. Az utolsó 20 évet együttesen tekintve, bizonyos, hogy a bér tényleg néhány százalékkal csökkent.

1913. évben 103.637 munkás ért el munkaidő-rövidítést és pedig heti 274.897 órát. A munkaidő meghosszabbítás jelentéktelen.

Az 1913. évben nagymérvű sztrájkok voltak. Nem kevesebb, mint 1.462 esetben tört ki a harc és sokkal nagyobb mérvű volt mindegyik, mint az előző években előfordulók. A sztrájkokban résztvevő munkások száma 677.254 volt; olyan szám, amelyet csak az 1912. (1.463.281) és az 1911. évi (961.980) számok múlnak felül. A harc folytán bekövetkezett munkanap-veszteség 11.491.000, melyet csak az 1912. évi (41 millió), az 1893. évi (30 millió) és az 1898. évi (15 millió) szárnyal túl. A harcok nem voltak túlságos nagy terjedelműek, hanem nagyon sok üzemre és helyre oszlottak meg. A legfontosabb harcok voltak az építőiparban, a fémiparban és a hajóépítésnél. Az esetek nagy többségében a harc a munkásokra kedvezően végződött.

Az 1913. évi munkaviszonyok igen kedvezők voltak. A szakszervezetek munkanélküliségi arányszáma 2¹/₀ volt, vagyis jobb, mint az 1912. évi és jobb, mint az utolsó két évtized bármelyik évében, kivéve az 1899. évet, amikor is 2⁰/₀ volt a munkanélküliség arányszáma. Az 1913. év második felében a munkaalkalom csökkent a textiliparban és a nyersvasiparban, de a többi iparágakban a viszonyok továbbra is jók, avagy éppen kitünőek voltak.

Az 1912. évi sztrájkok Angliában. Az 1912. évi sztrájkokról, kizárásokról és gazdasági konfliktusokról az 1913 végén megjelent hivatalos statisztika különös figyelmet érdemel, mert az 1912. évi nagy angol sztrájkmozgalmakról közöl adatokat. Az év nagyfontosságú eseménye volt a bányászsztrájk, amelyben majdnem egy millió szénbányász vett részt és amely majdnem 32 millió munkanapveszteséggel járt, amely idő a széniparban rendelkezésre álló munkanapoknak 11⁰/₀-a. A bányászsztrájk révén a gazdasági harcok folytán elvesztett munkanapok száma 1912. évben 40 milliónál többre emelkedett, vagyis olyan magasra, amilyen 1893 óta, — amidőn ugyancsak a szénbányászok sztrájkja folytán az elvesztett munkanapok száma 30 millióra emelkedett — nem volt. Dacára ennek az óriási munkaidőveszteségnek, a szénipar nem sokat szenvedett. Az 1912. évi termelés csak 4⁰/₀-kal volt kevesebb, mint az 1911. évben, a bányakezelőségek a termelésnek megfeszítésével a termelésben a sztrájk folytán beállott veszteséget nagyrészt pótolták. A bányászsztrájknak az egyéb iparágakra gyakorolt hatását a munkanélküliségre vonatkozó statisztikai adatok bizonyítják. Februárban, vagyis közvetlenül a szénbányászsztrájk kitörése előtt, a hivatalosan megállapított munkanélküli arányszám 2⁸/₀ volt. Márciusban az arányszám 11³/₀-ra szökött fel. Április közepe után, amikor a sztrájk már megszűnt, az ipar ismét gyorsan fellendült és májusban a munkanélküliség ismét kismérvű volt. Nagyon érdekes, hogy a sztrájkok még ebben a példátlanul küzdelmes esztendőben is, az ipari életnek aránylag rövid benuulását idéztek elő. Ha az összes elvesztett munkanapok számát elosztjuk az ipari népesség számával, akkor azt látjuk, hogy az év összes sztrájkjai nem egészen négy ünneppal érnek fel.

Mint rendesen, úgy 1912-ben is főleg bérkérdések miatt folyt a harc; az esetek 86⁰/₀-ában ugyanis az volt az indok; 10⁰/₀ szakszervezeti kérdések miatt keletkezett, úgymint a szervezetek elismerése és szervezetlenség alkalmazása miatt; a harcok 4⁰/₀-ának pedig egyéb okai voltak. Érdekesek a következő sztrájk-okok, melyeket a jelentés felemlít: »Két alkalmazott elbocsátása, akik ellen a munkások panaszkodtak.« »Nem akartak lengyel bányamunkásokkal együtt dolgozni.« »Követelték, hogy az üzemvezetőség egy kirándulást rendezzen.« »Az alkalmazottaknak ingyenesen kiosztott alkoholos italok kiosztásának beszüntetése miatt.« »Az idősebb munkások részére ingyenlakás iránti követelés (szénbányaüzemben).« »Nem akartak egy nem illetékes gépészszel az aknába leszállani.« »Egy előmunkásnak soronkívüli előléptetése miatt.« »Egy modellirozó munkásnak előmunkásként az öntők fölé való helyezése miatt.« Ezek az egyes esetek jobban mutatják az angol munkások törekvéseit, mint a száraz statisztikai adatok.

Az 1912. év a munkások szempontjából rendkívül kedvező eredményeket hozó sztrájkév volt, a legsikeresebb mindazok között, melyeket a statisztika fel tud mutatni. 74⁵/₀-a az összes harcoknak a munkások teljes győzelmével végződött: 14³/₀ a munkások győzelmével járt (különösen a rosszul sikerült londoni kikötőmunkás-sztrájk), és a többi esetekben kompromisszummal végződött. A kedvező eredmény főleg a bányamunkások győztes harcával függ össze. Ezen sztrájk ugyanis, amint ismeretes, egy törvényt is létrehozott. A hivatalos egyezte-

tések a harcok megszüntetése érdekében nagyobb szerepet játszottak, mint egyébkor; a hivatalos döntőbírók azonban ebben az évben is jelentéktelenek voltak. Összehasonlíthatatlanul nagyobb jelentősége volt a küzdő felek egyezkedési tárgyalásainak.

Az ismertetés nagyon hasznos szemléltető adatokat tartalmaz az év nagy harcaira vonatkozólag, különösen a bányászok és a szállító munkások sztrájkjait illetőleg.

Üzemi balesetek és ipari mérgezések Angliában. Az angol belügyminisztérium által egybeállított statisztika szerint az 1913. évben 625 ipari mérgezési esetet jelentettek be, melyek közül 34 halálos volt. Az 1912. évi adatok 656 és 50. A halálos kimenetelű balesetek száma volt 1913. évben 1.309 és 1912-ben 1.260. A nem halálos balesetek száma volt 1913-ban 3.079, 1912-ben 1.557. Az 1912. évi alacsony számadat a bányamunkássztrájk révén beállott munkaszüneteltetéssel függ össze. A bejelentési kötelezettség az ólom-, foszfor-, arzén-, higany- és lépfenemérgezésekre vonatkozólag áll fenn.

Munkásvédelem egyes iparokban Angliában. Az 1901. évi angol gyári- és műhelytörvény 79. §-a felhatalmazza az államtitkárt, hogy olyan üzemekre nézve, amelyek különösen veszélyeztetik a munkások egészségét, külön védelmi előírásokat bocsáthasson ki. Ilyen előírásokat 1913. évi január hó 2-án is adtak ki olyan gyárakra és műhelyekre nézve, ahol agyagárúk előállításával, vagy díszítésével foglalkoznak, vagy ezzel összefüggő eljárást folytatnak, beleértve azokat az üzemeket is, ahol erre a célra litografiai lemezgyártókat, üveganyagot, vagy mázakat készítenek. Ami mindenekelőtt a munkaadók részére az igen terjedelmes rendelet I. részében foglalt előírásokat illeti, úgy mindenekelőtt bizonyos munkáknál a nők, fiatalok és gyermekek alkalmazása feltétlenül, vagy írásbeli orvosi engedély nélkül tilos. Egy munkásnak sem szabad az ólomeljárásnál 4, a litografiai lemezgyártás behelyezésénél és előállításánál $4\frac{1}{2}$ és egyéb eljárásoknál 5 óránál tovább dolgozni, anélkül, hogy félórát pihenőt nem tartott volna. A munkaidő hetenként a nők, a fiatalok részére az ólom-eljárásnál, továbbá a felnőtt férfiak részére a mártogatásnál, s azok segédjei, valamint az árutisztítók részére 48 óránál, a betegek részére 54 óránál több nem lehet. A porkezelő eljárásoknál a nők és fiatalok naponként legfeljebb $9\frac{1}{2}$, szombati napokon $6\frac{1}{2}$ órát dolgozhatnak. Az említett felnőtt munkások időntúl hetenként legfeljebb 4 órát és évenként legfeljebb 36 órát dolgozhatnak. A túlórákat, amelyekről az illetékes gyárfelügyelőt értesíteni kell, külön lajstromba kell feljegyezni. Az ólom munkáknál foglalkozó összes személyeket hónaponként egyszer, a többieket pedig évenként egyszer kell orvosilag megvizsgálni. További vizsgálat van előírva azokra a személyekre nézve, akiknek alkalmaztatásához orvosi engedély szükséges, továbbá a szállító és emelő munkákkal foglalkozó gyermekek és fiatalok részére; ezeket foglalkoztatásuk első hat hónapjában kétszer, később 18-ik életkorukig félévenként egyszer kell megvizsgálni. A vizsgálatok eredményéről külön egészségi lajstromot kell vezetni. A vizsgálatok költségeit a munkaadónak kell viselni, ugyancsak ennek kötelessége e célra külön helyiségről gondoskodni. Az orvosi látogatások idejét a gyárban, látható helyen kell kifüggeszteni. A munkaadó köteles a munkásoknak felsőruhát és fejtakarót rendelkezésre bocsátani, s ezek karbantartásáról gondoskodni. A munka után ezeket külön szekrényekben, vagy helyiségben kell megőrizni, ami mellett minden munkásnak egy saját akasztó jár. A munka előtt leteendő utcai ruhát külön szekrényben, vagy helyiségben kell elrakni. Az ételnek, italnak vagy dohányynak a munkahelyiségbe való bevitele, valamint az abban való étkezés tilos; az étkezés céljára egy megfelelően tág, tiszta, jól szellőzhető és világítható helyiséget kell kijelölni. A munkaadónak gondoskodnia kell arról is, hogy megfelelő mosdókészülék álljon rendelkezésre, hideg és meleg vízzel. Bizonyos eljárásoknál okvetlenül alkalmazni kell exhaustorokat, a por eltávolítása céljából, valamint respiratorokat. Továbbá beható előírások vannak a munkahelyiségek szellőztetésére és légmérsékletére, padozatára, a munkapadokra, a keverék helyére, a mártóhelyekre, a tüzelésre, a majolikafestésre, az alapozásra, a litografiai lemezgyártás előállítására és az aerografálásra nézve. Ennek a rendeletnek a másolatán kívül, az egyes munkahelyiségekben még az ezekre érvényes külön előírásokat is, könnyen olvasható módon kell kifüggeszteni. A végrehajtás ellenőrzésére minden gyárban egy, vagy több személyt kell kirendelni, akiknek a tapasztalt áthágásokat és hiányokat, valamint a megszüntetésükre, vagy megóvásukra tett

intézkedéseket kell feljegyezniök: ezekből aztán a vállalkozó hetenkint kivonatok készíti, s ezeket a megfelelő munkahelyiségben kifüggeszti. A gyártulajdonos köteles megengedni, hogy akármelyik gyárfelügyelő a használatban levő anyagból vegyelemzés céljából próbát vehessen. A rendelet II. része a munkások részére való előírásokat tartalmazza, amelyek arra vannak hivatva, hogy a munkaadók kötelességévé tett óvintézkedések hatályosságát biztosítsák, amínthogy legnagyobb részt az I. rész határozmányaival fedik is egymást. Az angol államtitkár 1913. évi augusztus hó 9-én a kromsavas és kettőskromsavas kálium, vagy nátrium előállítására vonatkozó előírásokat adta ki, amelyek kimondják, hogy a nevezett anyagok kezelésénél a 18 éven aluli fiatalokat és nőket alkalmazni nem szabad. A többi, ilyen munkáknál foglalkoztatott személyt hónaponként egyszer kell orvosilag megvizsgáltatni, s ezekről külön egészségi jegyzéket kell vezetni. A munkaadók kötelesek azoknak a munkásoknak, akik a nyersanyag őrlésénél dolgoznak, hetenkint tisztítandó és megújítandó fejső ruhát, a kristályozó osztályokban és a csomagolásnál foglalkozóknak pedig fejtakarókat, utóbbiaknak ezenkívül még respirátorokat is rendelkezésre bocsátani. Az említett anyagokkal érintkezésben levő összes személyek részére külön étkező helyiséget kell kijelölni, továbbá az utcai és felsőruha megőrzésére megfelelő helyiséget, valamint elegendő törülközővel, szappannal és körömkefével felszerelt, megfelelően berendezett, fedett mosdóhelyet, a kristályozó osztályban levőknek és a csomagolásnál foglalkozóknak pedig fürdőhelyiséget rendelkezésre bocsátani, erről fürdőjegyzéket kell vezetni. Könnyebb sebek kezelése céljából, az orvostól engedélyezett szükséges segítőeszközöket kell készen tartani. A maró folyadékokat tartalmazó edényeket be kell keríteni, s az ilyen tartályok felett elvezető deszkáknak vagy átjáróknak elég széleseknak és korláttal kell ellátva lenniök. Ha ilyen tartályok között csak csekély térköz van, akkor ott az átjárás tilos. A nyersanyag őrlése, a szitálás, az elgőzöltetés és csomagolás csak hatékony felszívókészülékek alkalmazása mellett van megengedve. A rendelet továbbá a munkásokra vonatkozó rendszabályokat tartalmazza, melyeknek az a hivatása, hogy az említett védelmi előírások helyes követése biztosítsák. Áthágásoknál a munkaadókat 10 £-ig (1 £ = kb. 24 K.), a munkásokat pedig 2 £-ig terjedő pénzbüntetéssel büntetik. (Regulations dated January 2, 1913, made by the Secretary of State for the Manufacture and Decoration of Poltery and Processes incidental thereto és Bulletin des Internationalen Arbeitsamtes. XII. kötet, 395. l.; továbbá Regulations, dated August 9, 1913, made by the Secretary of State for the Manufacture of Chromate and Bichromate of Potassium or Sodium.)

JOGGYAKORLAT

BETEGSEGÉLYEZÉS.

A családtag fogalmához.

A M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi december hó 16-án kelt 1912. P. 83/2. számú ítélete.

Ítélet: A M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal az e—i kerületi munkásbiztosító pénztár föllebbezésének helyt ad s az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a pörös igényt elutasítja.

Megokolás: A föllebbviteli bíróság nem találta azt megállapíthatónak, hogy M. L. és M. L.-né közös gyermekei, nemkülönben M. L.-nének korábbi házasságából származott, vagyis M. L.-nek mostoha gyermekei az 1907: XIX. t.-c. 50. §-ának 5. pontja alapján betegségi segélyezésre jogosultak. Nem találta azt megállapíthatónak azért, mert, noha a szóban levő gyermekek együtt élnek is M. L. igénylővel, ki neje üzletében üzletvezetőként nyer alkalmazást, de valójában nem nevezett igénylőnek, hanem munkaadójának, vagyis édesanyjuknak M. L.-nének háztartásában a nevezett anyától nyernek ellátást, s annak következtében nem is tekinthetők olyan családtagoknak, akiknek részére a pénztár a fentebb megjelölt rendelkezésben felsorolt betegségi segélyeket nyújtani köteles. Erre a fölfogásra, — mint más hasonló esetben úgy a pörbéli esetben is annak az oknak és célnak szemügyre vétele juttatta a felsőbbbíróságot, — amely a törvényhozást a

családtagok betegségi segélyezésének törvénybe iktatásánál vezette s melynek figyelembe tartása nélkül a törvénynek ezúttal alkalmazandó rendelkezése helyesen nem értelmezhető.

A törvényhozás akkor, amidőn az 1907: XIX. t.-c. 50. §-ának 5. pontjában a betegségi segélyezést a biztosított alkalmazottak családjának tagjaira is kiterjesztette s ezzel a pénztárra igen tetemes terhet rótt, a törvény indokolásában hangsúlyozott közegészségi, közgazdasági és szociális érdekeknek kívánt eleget tenni, legfőképpen annak, hogy a többnyire csekély javadalmazású biztosítottak családjuk tagjainak betegsége esetében ne jussanak abba a mindenképpen végzetes kényszerhelyzetbe, hogy vagy alig elviselhető anyagi terhekkel küzdjenek meg, vagy családjuk beteg tagjai a kellő gyógykezelés hiánya következtében a munkástársadalom pótolhatatlan kárára esetleg el is pusztuljanak. Hogy azonban a pénztárnak ez a teherviselése csak a valódi szükséglet fődözésének terhére szoríttassék s a törvény szóban levő nagyjelentőségű szociális intézkedése ne adjon visszaélésre módot, a törvény szóban lévő rendelkezése két föltételhez köti a családtag segélyezését: 1. hogy a családtag keresettel ne bírjon; 2. hogy a biztosítottak egy háztartásban éljen. Ezen föltételek vizsgálatánál mindenekelőtt az tűnik szembe, hogy a törvény a családtagoknak segélyezésére való jogosultságát csak általában a pénztári tag biztosított voltára alapítja, tekintet nélkül arra, hogy mily nemű és családi állású a tag s jelesül, a férj, vagy feleség, apa vagy anya-e? Vagyis a törvény a családtagok segélyezésének szabályozásánál nem az apai hatalomból, az apa családfő minőségéből s az ebből származó vagyoni jogi szabályokból indul ki, hanem a családi kapcsolat mellett a fönt idézett két föltétel szövegéből kitűnően a gazdasági helyzetet veszi irányadónak, jelesül azt, hogy a beteg családtag keresettel nem bírva, gazdaságilag tehetetlen s a biztosítottól függő helyzetben van.

Az imént vázoltakból kitűnően egyfelől, másfelől azért hártotta a törvény a családtagok betegségi segélyezésének föladatát a pénztárra, mert a kisjavalmazású alkalmazott nem képes elviselni a családtag kellő gyógykezelésének és ápoltatásának terhét. Ahol azonban ez a teher amúgy sem az alkalmazottra, hanem más személyre, pl. egy önálló vállalkozóra nehezedik, ott arra, hogy ez a teher a pénztárra hártassék át, nincs meg az igazoló ok. Ezek világánál nem támasztható aziránt kétely, hogy midőn a föntebb 2. alatt jelzett föltétel a családtag betegségi segélyre való jogosultságához azt kívánja meg, hogy a családtag a biztosítottal »egy háztartásban« éljen, nem pusztán számszerűleg és helyileg kívánja meg a háztartás egységét, — noha így is megkívánja, — hanem azt követeli, hogy a családtag a neki létfönntartást adó biztosított alkalmazottnak háztartásában éljen. Ha az a háztartás, amelyben a beteg családtag nem pusztán szivességéből, vagy könyörületből, hanem jogszerűen, vagyis a tételes jog által javára biztosított tartási kötelezettség alapján ellátását nyeri, nem a biztosítotté, hanem másé, a törvény helyes értelmezése szerint a biztosított jogából a családtag a pénztárral szemben a maga javára segélyezési jogosultságot nem származtathat. Szembeszökő, szinte jogi köztudat ezen jogszabály helyessége abban az esetben, midőn a férj egy önálló iparüzlet tulajdonosa s ezen iparüzlet jövedelméből él a család, de az iparüzletben a feleség is 2.400 koronát meg nem haladó díjazással alkalmazottként szerepel s ez alapon biztosítási kötelezettség alá esik. Ekkor világos, hogy noha a magánjogunk szerint (1877: XX. t.-c. 11. §.) a gyermek eltartásának terhe subsidiariusan az anyát is terheli, még sem származik az anya biztosított voltából a gyermekek javára a pénztárral szemben betegségi segélyezésre való igényjogausultság. Ekkor kételyen fölül álló tényként nyer elismerést az, hogy hiszen az egész család ekszisztenciájának vagyoni alapja az iparüzleti jövedelme s így a gyermekek ezen üzlet jövedelméből, ezen üzlet tulajdonosától nyerik az eltartást, még abban az esetben is, ha az alkalmazottként szereplő anya saját kikötött bérét a család s az ehhez tartozó gyermekek szükségletének fődözeti alapjából el nem vonja. A feleségnek ez a kikötött bére a köztudat szerint is — annak dacára, hogy bizonyos jogi vonatkozásban külön vagyon — gazdaságilag a család tagjainak megélhetése szempontjából a családnak létfönntartást nyújtó üzlet jövedelmének egyik alkotó része. A kifejtett jogi fölfogás helyességének szembeszökő próbáját adja a gyakorlati élet esélyeinek s következményeinek megfigyelése. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az 1907. évi XIX. t.-cikkben megvalósított szociális biztosítás, mely csak az alkalmazottnak gazdaságilag gyöngébb elemeit vonta a biztosítási kötelezettség keretébe, ellenben az ipari vállalatok tulajdonosait, az önálló vállalkozókat nem, akkor, mikor gazdaságilag

gyöngye helyzetű alkalmazottaknak családtagjaira is kiterjesztette a szociális biztosítás jótéteményét, korántsem vette célba azt az eredményt, hogy a sokszor tömérdek jogos követelés kijátszásával járó és már közgazdasági bajként jelentkező cégátruházások útján az önálló vállalkozók családjuk tagjait külön ellenérték szolgáltatása nélkül biztosítottakká változtassák és részükre a pénztár által ingyenesen adandó orvosi, gyógyszer és gyógyászati segédeszközöket biztosítsák azzal, hogy formailag feleségük nevére iratják a céget. Az önálló vállalkozók az elsőfokú ítéletben érvényesült jogi fölfogás uralma alatt tömeges átírásokkal lehetetlen helyzetbe juttathatnák a munkásbiztosítás intézményét, ami a törvényhozás céljával semmiesetre sem volna összeegyeztethető.

A sürgős szükség fogalmához.

A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi december hó 15-én kelt 1912. P. 95/4. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő felebbezésének helyt adva kötelezi az Országos Pénztárt, hogy helyi szerve a cs . . . i kerületi munkásbiztosító pénztár útján igénylőnek 3 nap alatt végrehajtás terhével orvosi és gyógyszer költség címén 61 korona 12 fillért, felesége 12 napi ellátási költsége címén 55 K. 20 fillért, feleségének K . . . ra utazás címén 12 koronát fizessen.

Megokolás: Igénylőt a cs . . . i pénztár elutasította az iránt emelt igényével, hogy a feleségén dr. Gy. Á. egyetemi tanársegéd által orrpolypus miatt végzett műtéttől kifolyólag fölmerült utazási, orvosi és gyógyszer költségek részére megtéríttessenek. Az első bírósági tárgyaláson igénylő a föntiekén kívül K . . . tt 14 napi tartózkodás alatt fölmerült ellátási költségek megtérítését is kérte. Az első bíróság igénylőnek a felesége gyógykezeléséből tényleg felmerült összes költségeket azért nem ítélte meg, mert igénylő felesége nem a k . . . i egyetemi kórházban kezelte magát, ahová a pénztár orvosa őt beutalta, hanem e kórház egyik orvosával, mint magánorvossal, és mert sürgős szükség fennállása nem igazoltatott. Ennek ellenére mégis megítélt igénylő részére 28 korona oda- és visszautazási költséget, 1. K 12 fillér gyógyszerköltséget és 28 koronát, mint oly költséget, amely 28 napi kórházi ápolás esetén fölmerült volna. Igénylő felebbezésében a sürgős szükség fennállását vitatta s ez alapon egész követelésének megítélését kérte. Tekintve, hogy a sürgős szükség fennállása ügydöntő jelentőségű s ennek hiányában a törvény 59. §-ában foglaltak értelmében semmi nemű költségek megítélésének helye ez esetben nem lett volna, a felső bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az első bírósági ítélet igénymegtagadást tartalmaz s így a törvény 167. §-a alapján annak érdemi bírálatába bocsátkozott. Az elbírálás érdekében beszerezte dr. Gy. Á. k . . . i egyetemi magántanárnak folyó évi december hó 4-én kelt nyilatkozatát, melyben igénylő felebbezésében foglaltakat igazoló alábbi tényállítások vannak: 1. Cs. K . . . nét szeptember 12. és 16-án operálta orrpolypus miatt, melyből kifolyólag ugyanazon év szeptember hó 11-étől szeptember hó 20-áig állott kezelése alatt. 2. A k . . . i kórháznak, hova a pénztári orvos igénylőt beutalta, fül-, orr-, gégeosztálya nincs, a sebészeti klinika mindig túl szokott zsúfolva lenni, úgy, hogy tényleg a legnagyobb ritkaság, hogy orrpolypusban szenvedő, egyébként fentjáró betegnek helyet lehessen szorítani a sebészeten. Az 1911. szeptember 11-én, mikor a fölvételről szó lehetett, ezen az osztályon 128 beteg volt elhelyezve, holott az összes ott levő ágyak száma 104. Az orrpolypusok igen nagyok voltak s a tanár emlékezete szerint az orrnyílást teljesen elzárták, a betegnek erős fullasztó érzést okoztak, úgy hogy a műtét mielőbbi elvégzése szükségesnek mutatkozott. A fentiek alapján és mert a kezelő pénztári orvos 1911. évi szeptember 23-án tett írásos nyilatkozatában elismerte, hogy az orrpolypus gyors eltávolítására inkább volt szükség, mert igénylő feleségének az utóbbi időben az orrüregek teljes elzáródása folytán főleg éjjel fuldoklási rohamai és szívdobogásai gyakoriak voltak, a sürgős szükségét elismerni és az igazolt költségeket a törvényesen megadható mértékben megítélni kellett. Az igénylő által 14 napra felszámított 64 koronát alapulvéve a bíróság kereken napi 4 K. 60 fillért talált megítélendőnek. A kórházba utazás költsége címén helyesen fölszámított 12 koronát is megítélte. Ellenben a visszautazás költségét nem, mert e bíróságnak a jelen ügy tárgyalása idejében még fönnállott gyakorlata szerint a családtagoknak a kórházból való visszautazás költsége nem jár, illetve a tag erre, minthogy a törvény kifejezetten nem rendeli, nem tarthat igényt.

BALESETBIZTOSÍTÁS.**Munkaképességcsökkenés megállapítása.**

A M. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi december hó 15-én kelt 1912. P. 87/4. számú ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő föllebbezésének helyt ad és az első bíróság ítéletét megváltoztatva, megállapítja, hogy igénylő üzemi balesetből kifolyólag a balesetet követő 11-ik hét kezdésétől állandóan 100% munkaképességcsökkenést szenvedett és ez alapon 60%-os járadékra van igénye.

Megokolás: Igénylő a balesetvizsgálati jegyzőkönyv szerint, amidőn talicskával földet hordott, illetve talicskába rakott, a sánc partja hirtelen leszakadt, rá esett és őt maga alá temette. Ugyane jegyzőkönyv szerint igénylő ezen baleset következtében a bal VI. és VII. borda törését és a bal combcsont törését szenvedte. Ez alapon a t...i kerületi pénztár igénylőnek a balesetet követő 11-ik héttől előbb 100, majd újabb orvosi vélemény alapján 80, utóbb 60, 40, 36%-os ideiglenes járadékot, az Országos Pénztár pedig 60%-os munkaképesség csökkenésnek megfelelő 36%-os állandó járadékot állapított meg. Igénylő ezen határozat ellen felebbezett, vitatva teljes, vagyis 100%-os munkaképességcsökkenését. Az első bíróság saját orvosszakértőjének véleménye alapján s abból a föltevésből kiindulva, hogy igénylő, miután botra támaszkodva járni tud és felső teste ép, ülő foglalkozást akadálytalanul végezhet, a maga részéről sem talált igénylőnél 60%-nál nagyobb munkaképességcsökkenést. Ehhez képest igénylőt elutasította. A felsőbíróság orvosszakértője W. M. dr. egyetemi magántanár sebész-orvos igénylő megvizsgálása után azt találta, hogy igénylő teljesen munkaképtelen. A következményekből ítélve, igénylőnek súlyos medence- és keresztcsontzúzódásokat kellett szenvednie, amelyek különösen a bal alsó végtagnak és a hólyagnak is hiányos beidegzésére vezettek. Sőt, amit az előző orvosi vizsgálatok során nem vettek észre, bokatorést is. Ülő foglalkozásra sem képes igénylő, mert a hólyagzáró izom hüdése miatt állandóan vizeleti ingerei vannak és a hüdés a baleseti sérülés következménye. Mindezek alapján igénylő munkaképességcsökkenését már a balesetet követő 11-ik hét első napjától kezdve 100%-ra értékelte. A felsőbíróság a meggyőző s igénylő külső alkata és kinézése által is szemmel láthatóan igazolt szakvéleményt ítélkezése alapjául elfogadta.

Pénztár segélyezési megterhelésének maximuma üzemi balesetnél.

A magyar királyi Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1912. P. 74./3. számú 1913. évi december hó 5-én kelt ítélete.

Ítélet: A m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal igénylő föllebbezését elutasítja. Ellenben munkásbiztosító pénztár föllebbezésének részben helyt ad, az elsőfokú ítéletet a táppénzre vonatkozó részében megváltoztatja.

Megokolás: Az elsőfokú bíróság ítélete a tényállást helyesen tünteti föl. Helyesnek találta a föllebbezési bíróság azt az elsőfokú ítéletében érvényesült jogi felfogást is, mely szerint, mivel igénylő sürgős szükség nélkül vette törött karjának kezelése céljából a gyógykezelést igénybe, ennek következtében az 1907. évi XIX. t.-c. 59. §-ának utolsó bekezdése értelmében a fölmerült magánorvosi díj megtérítésére joga nincsen. Ellenben részben helyt kellett adni a pénztár föllebbezésének. Téves ugyan e föllebbezés abbeli okfejtése, mely szerint a pénztár azzal, hogy igénylő egészségi állapotának helyreállításáról gondoskodott s igénylő kórházba szállítását rendelte el, kötelezettségét kimerítette és illetőleg igénylő azzal, hogy magát a minden valószínűség szerint legeredményesebb gyógykezelési módnak: a kórházi ápolásnak alá nem vetette, ellenszegülésével idézte elő további munkaképtelenségét, mert a pör adatai arra, hogy igénylő orvosi utasításnak ellenszegült s ezzel fölgógyulását késleltette volna, mi adatot sem tartalmaznak. Ennek következtében az 1907. évi XIX. t.-c. 52. §-ának alkalmazására nem volt alap. Helytállóan találta azonban a föllebbezési bíróság a pénztár föllebbezésében foglalt azt a másik érvelést, mely szerint, mivel a gipszkötéssel gyógyított csonttörés a pénztár határozatában elismertek

szerint is balesetbiztosítási kötelezettség alá eső üzemi munka közben történt, ennek következtében igénylő részére betegsegélyezés és illetőleg táppénz a szóban lévő baleset által előidézett egyezségábrorítás alapján az 1907. évi XIX. t.-c. 50. és 70. §-ainak egybevetett értelme szerint csak tíz hétre adható.

Ezzel szemben az elsőfokú ítéletben kifejtett abbeli érvelést, hogyha sérült baleseti kártalanításra igényt nem támaszt, akkor táppénzigénye a tíz héten túl is az alapszabályszerű betegsegélyezés mértékéig terjed, elfogadhatatlan. Ez az eljárás eredményében a balesetbiztosítás terheinek a betegségi biztosításra nagyobb mértékben való áthárítását vonná maga után, mint amily mértékben azt a jelzett törvény megengedi. Minthogy pedig igénylő a csonttörés után két napig a kórházban volt s a kórházi ápolás az 1907. évi XIX. t.-c. 58. §-a értelmében az 50. §-nak 1—5. pontjaiban meghatározott betegségi segélyeknek ellenértéke s ekként annak tartamára táppénz nem követelhető: ennek következtében az igényelt táppénz csak 68 napra volt megítélhető.

ROKKANTBIZTOSÍTÁS.

Orvosi szakvélemények a rokkantbiztosításban.

A szász országos biztosítási hivatal 1913 szeptember 13-án kelt 76/913. sz. ítélete.

Ítélet: A hivatal a felebbezésnek helyt ad, az elsőfokú ítéleteket feloldja.

Indokolás: X. építő-munkás, aki huzamosabb ideig mint önálló építkezési vállalkozó működött, üzleti veszteségek folytán kénytelen volt 1906-tól kezdve újból, mint építési vállalati alkalmazott működni. 1908-ban egyoldalú hűdést szenvedett és miután körülbelül egy évig munkaképtelen volt, működését mint önálló vállalkozó újból megkezdte, amennyiben új építkezéseket és átalakításokat vezetett. Az 1911-ik évben ismét teljesen munkaképtelen lett és rokkantsági járadékot igényelt. Rokkantsági járadékigénye elutasított, mert várakozási idejét nem tartották betöltöttnek. Igénylő ugyanis, mielőtt az első hűdést kapta, csak 115 rokkantbiztosítási járulékrészletet fizetett és pedig 1906-tól 1908-ig mint ipari alkalmazott. Miután betegségéből fölépült, mint önálló vállalkozó önként tovább biztosította magát és teljes munkaképtelenségéig további, körülbelül 100 járulékrészletet fizetett. Ezen utóbbi fizetéseket az országos biztosítóintézet nem vette figyelembe. Ugyanazon álláspontra helyezkedett a felső biztosítási hivatal, amely az igénylőt elutasító határozatát azon pénztári orvos szakvéleményére alapította, aki igénylőt a hűdés miatt 1908-ban kezelte és aki úgy nyilatkozott, hogy igénylő már akkor a rokkantbiztosító törvény értelmében rokkantnak volt tekintendő. Igénylő ezen elutasító határozat ellen felebbezést adott be és ebben azt vitatja, hogy 1909 és 1910-ben körülbelül 15 építkezést vezetett, amennyiben az építkezési helyen a kiméréseket, az alaptervezeteket végezte, a szükséges munkaerőket alkalmazta és gyakran reggel 7-től délután 6-ig az építkezésnél foglalatoskodott. Erre hiteltérdemlő tanukat is állított, akik állításai mellett tanuskodtak. Erre az ítélező hivatal újabb orvosi szakvéleményt kért be. Az új szakvélemény ugyan nem tartotta igénylő állításait valószínűeknek, de kizártnak sem tartotta azt, hogy igénylő a hűdés után még átmenetileg munkaképes volt. Az ítélező tanács a felszólamlási hivatal határozatát feloldandónak találta.

Az orvosi szakvélemények ugyanis a jelen esetben sem lehetnek egyedül mérvadók, hanem az ítélező hivatal felfogása szerint az első fórumnak újból meg kellett volna a tényállást vizsgálni abban az irányban, volt-e igénylőnek az első hűdés után a rokkantjáradék-igény idejéig keresete és valamennyi körülmény mérlegelése mellett meg kellett volna állapítania, vajjon igénylőnek, mint alkalmazottnak, vagy munkásnak a még megmaradt munkaképességével sikerült-e volna a várakozási idő elteltéig a birodalmi biztosítótörvény 1255. §. 2. szakasza szerint előírt kereseti határt még elérni. Abból, hogy igénylő azon határidő után, amelyben az első fórum véleménye szerint munkaképtelenné lett, vállalkozói működésével még évente 600 márkát keresett, arra lehet következtetni, hogy panaszos, ha újból állásba ment volna, az előképzettsége folytán neki a munkapiacra elérhető működési körben egyoldalú hűdése dacára olyan foglalkozást találhatott volna, amelynek segítségével a törvényesen előírt munkabér harmadát elérte volna és így tehát a továbbbiztosításra jogosult volt.

A szerkesztésért felelős: **KIS ADOLF.** — Főmunkatárs: **Dr. SASVÁRI JÓZSEF.**

A Magyar Jelzáloghitelbank közgyűlése.

A Magyar Jelzáloghitelbank e hó 7-én tartotta rendes évi közgyűlését Széll Kálmán v. b. t. t., kormányzó elnöklésével. Az elnök mindenekelőtt melegen üdvözölte a közgyűlés tagjait, azután megállapította a közgyűlés határozatképességét, mert a törvénynek és az alapszabálynak megfelelően hivatott össze és mert Budapesten, Bécsben és Párisban összesen 71.035 részvény deponáltatott 3.420 szavazattal, amelyek közül a közgyűlésen 66.594 részvény képviselőjében 3.306 szavazatra jogosított részvényes van jelen. A kormányzó azután a jegyzőkönyv vezetésére Neumann Miksa dr. igazgatót, hitelesítésére pedig Thék Endre udvari tanácsos és Thoroczky Miklós gróf részvényeseket kérte föl. Áttérve a napirendre, a közgyűlés fölolvastattnak vette az igazgatóság jelentését, melyből közöljük a következőket:

A jelentés szerint, mely mindenek előtt fájdalommal emlékezett meg Hatvany József báró igazgatósági tag elhunytáról, a lefolyt évben beérkezett folyamodványokban kért záloglevél-kölcsönök összege 43,590.650 korona. Előző évekből ez évre maradt kérvényekben kért kölcsönök összege 24,533.000 korona. Összesen 68,023.650 korona. Engedélyeztetett 1913-ban 13,347.150 korona. Elutasított és a felek visszalépése folytán megszűnt 27,967.770 korona. Az 1914. évre áthozatott 26,708.800 korona. Az 1913. évben folyósított záloglevél-kölcsönök összege 8,649.100 korona. Az 1913. évi december 31-én fönálló kölcsönök összege: 517,742.199 korona becsértékű 1,295.239 kat. hold földbirtokra folyósított 215,242.200 korona, 346,393.435 korona becsértékű 1.720 bérházra folyósított 156,011.950 korona, 864,135.364 korona becsértékű ingatlanokra összesen folyósított 371,836.150 koronát. Az összes kölcsönökből esik földbirtokra 58.04 százalék, bérházakra pedig 41.96 százalék. A jelzálogul lekötött földbirtok kataszteri holdankénti átlagos becsértéke 399 korona 72 fillér és átlagos kölcsönterhe 166 korona 63 fillér. Az 1913. évben folyósított községi kölcsönök összege 2,791.975 korona 68 fillér. Az 1913. december 31-én fönálló községi kölcsönök 366,093.455 korona 23 fillér. A kolozsvári exozitura és a székelyföldi képviselőség által a lefolyt évben betervezett 137 folyamodványban kért záloglevél-kölcsönök összege 1,618.700 korona. Ama súlyos viszonyok ellenére, amelyek az elmúlt évben fönállott nagy nemzetközi bonyodalmak folytán egész gazdasági és hitelleletünkre nehezettek és természetesen elsősorban a fix kamatozású címletek elhelyezésére voltak a lehető legkedvezőtlenebb hatással, sikerült a banknak bevált kül- és bel-öldi elhelyező szervezetének gondos kihasználásával különböző címleteiből 20 milliót meghaladó összeget elhelyeznie, amely összegben a visszavásárolt és újra eladott mennyiségek nem foglaltatnak benn. — Múlt évi közgyűlésünkön már jelentést tettünk az 1912. október 3-iki közgyűlésen elhatározott főkeemelés elhalasztásáról. A művellet keresztülvitelére alkalmas időpontot mindedig nem láttuk elkövetkezettnek és annak keresztülvitelét megfelelő viszonyok beálltára tartjuk fön. A kimutatott tiszta nyereség az 1912-ről áthozott 904.302 korona 36 fillérrel együtt tesz 6,671.746 korona 64 fillért. Ebből az alapszabályok értelmében levonván öt százalék kamatot, 2,387.500 koronát, marad 4,284.246 korona 64 fillér. A föntebbi 904.302 korona 36 fillér áthozott nyereség levonása után fönmaradó 3,379.944 korona 28 fillér összegből az igazgatóság részéről jutalékul fordítandó 10 százalék, vagyis 337.994 korona 42 fillér, marad 3,041.950 korona 22 fillér. Indítvánnyozzuk, hogy ez összegből 5.8 százalék 20,000.000 arany forint után = 1,160.000 forint aranyban = 2,900.000 frank à 95.50 korona még kiosztassék 2,769.500 korona, marad 1,176.752 korona 22 fillér. Az 1913. évi osztalék e szerint 10.8 százaléknak felel meg aranyban és indítványozzuk, hogy a forgalomban levő 200.000 darab teljesen befizetett részvény után egyenkint 27 franknyi osztalék már április 1-én kifizetessék és az ezután rendelkezésre álló 1,176.752 koronából: 100.000 korona az intézeti nyugdíjalap javadalmazására, 125.000 korona az intézeti tisztviselők és szolgák rendkívüli jutalmazására fordítassék, a fönmaradó 951.752 korona a folyó évre elővitessék.

A közgyűlés a felügyelő-bizottság jelentésének fölolvastatása után egyhangúlag elfogadta a jelentést és az igazgatóság javaslatát, megadván egyúttal a fölmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak. Zsigmondy Jenő dr. főrendiházi tag, részvényes tolmácsolta azután a részvényesek hálas köszönetet Széll Kálmán kormányzónak, aki a múlt év súlyos viszonyai közt is bevált pénzügyi zseniálításával oly fényes eredményt tudott elérni és továbbfejleszteni ezt a virágzó intézetet.

MAGYAR ÁLTALÁNOS HITELBANK.

Hirdetmény.

A részvényesek mai napon tartott közgyűlésének határozata szerint az 1913. évre megállapított osztalék részvényenként

45 koronával fog folyó évi április 1-től kezdve

az 1914. évi május 1-én esedékes 23. szelvénynek beszolgáltatása ellenében
 Budapesten: a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V., Dorottya-utca 5.), valamint fiókjainál (IV., Egyetem-utca 11., V., Váci-körút 80. és VII., Károly-körút 3.),

Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrött, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsen, Pozsonyban, Szabadkán és Temesvárott: a társaság fiókjainál;

Bécsben: a K. K. priv. Österr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe című intézetnél;

Berlinben: a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél, vagy S. Bleichröder bankháznál;

M/m Frakfurtban: a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél az ezen beváltó-helyeknél szokásos üzleti órák alatt kifizettetni.

A szelvények hátlapjukon címbélyeggel vagy aláírással ellátva vagy pedig azok számaikat sorszám szerint tartalmazó jegyzékek kíséretében nyújtandók be, amihez a szükséges nyomtatványok az említett beváltási helyeken ingyen kaphatók.

Budapest, 1914. évi március 19-én.

Magyar Általános Hitelbank.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkásbetegségélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes *Kerületi, Vállalati és Magánpenztárak*, nemkülönben *Egyesületek és Testületek* figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosításokká szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdeklődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER
:: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::
Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószerszállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Minisztériumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegségélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Táviratok Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzügyintézeteknek és magán cégeknek.

HIRMANN FERENC

FÉMONTODE, REZ- ÉS ÉRCMŰÁRÚGYÁRA
BUDAPEST VII., CSÁNYI-U. 7-9

KÉSZÍTEK mindennemű szerelvényeket, víz-, gőzlégszesz- és fürdőberendezések részére. Szőlő- és pincegazdászati gépeket és eszközöket. Szivattyúkat. Vasuti kocsi- és hajó-szerelvényeket. Kereskedelmi réz- és vas-súlyokat. Ontvényeket minden ontvózet szerint. Állandóan raktáron: vízvezeték szerelvények, kovácsolt és öntöttvas-csővek. Öntöttvas fürdőkádak és zománczott kiöntők. Egészségügyi berendezések. Fayence-árúk.

Marta-Automobilok

A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:

MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG, ARAD.

Központi iroda:

BUDAPEST

X. ker., Kerepesi-ut 17. szám.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszerszám- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyező egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérűkötő, haskötő, orthopädia-gépeiket; műlábak, műkezek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányokat és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagliai vulkanikus radio-activ iszappal való részleges göngyölés. Csúsz, köszvény, idegzsábák, sebészeti utóbántalmak és izzadmánvok (hasúri) eseteiben gyors és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR

A BUDAI SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ

NAGY SZÁLLODÁJÁBAN ES THERMAL-SZÁLLODÁJÁBAN olcsó lakás teljes ellátással. Minden szobából fűtött folyosók vezetnek a gyógyfürdőkhöz. Természetes forró-meleg kénforrások, iszapfürdők, iszapborogatások. **RADIUM EMANATORIUM.**
Prospektust küld a SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST.

A KRISTÁLY-forrás szénsavval telített ásványvize hasznosítal ÉTVAGYZAVAROK-NÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZSÉGEKNÉL. A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borviz. Hatatos szomjcsillapító. — Övszer fertőző betegségek ellen.
SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÜTVÁLLALAT R.-T. BUDÁN.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. salfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2.50 kor. — Egyleteknek 1.60 kor.

FÓRAKTÁR

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

HOLLANDI

életbiztosító részvénytársaság

(Algemeene Maatschappij van Levensverzekering en Lijfrenten)

AMSTERDAM.

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁG AZ INTÉZET
SAJÁT PALOTÁJÁBAN:

Budapesten, Kalvin-tér, Baross-utca 1. Üllői-út 2-4. sz.

Bejárat az Üllői-út 4. sz. kapun.

LEGOLCSÓBB DÍJAK.

Az 1912-ik év végén a 406 millió koronát : :
biztosítások összege a meghaladta.
A díjtartalékok összege: **120,416.453 K 94 f.**

(a viszontbiztosítások 986.459 K 14 f-nyi tartaléka nélkül)
eddig ki fizetések a biztosítottaknak

132,153.386 K 05 f.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-,
telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLÉGESEGEK
nagy raktára

Budapest VI., Király-utca 18.

Telefon 52-99.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Kapható minden műszaki
kereskedésben.

Aki igazán SZALÁMIT akar venni,
jó és ízletes az kérjen

HERZ-SZALÁMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar
szalámi a legtisztább kezelés mellett első
rendű sertéshusból készül. Csak az a va-
lódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólom-
pecséttel van el- látható, a mire
látva, melyen a úgy a rudakban,
gyár védjegye mint a felvágott
állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Armin Fiai szalámigyár, Budapest.

„Munkásügyi Szemle“ 1910., 1911., 1912. és 1913.
évfolyama néhány példányban
a kiadóhivatalban még megrendelhető. — Ára félbörkötésben 20—20 korona.
Ugyanitt kaphatók bekötési táblák. — Ára egy-egy évfolyamhoz 2 korona.

A MUNKÁSÜGYI SZEMLE kiadásában megjelent:

A német munkás- biztosítás története, ♦ céljai és eredményei

Írta: dr. jur. et med. h. e. Kaufmann, való-
ságos titkos főkormánytanácsos, a Reichsver-
sicherungsamt elnöke.

Ára 1 korona.

Dr. Verkauf Leó:

Die Socialversicherung als Organisationsproblem

Ein Votum
zur österreichischen Regierungsvorlage.

Bolti ára 7 korona.

Megrendelhető
a Munkásügyi Szemle kiadóhivatalában.

A „Munkásügyi Szemle“ kiadása.

A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS KÉZIKÖNYVE.

A betegségleyezés és balesetbiztosítás teljes joganyagának feldolgozásával
írta: Dr. HALÁSZ ALADÁR ügyvéd, az Országos Pénztár ügyész-titkára.

Második teljesen átdolgozott kiadás. ■ ■ Ára vászonkötésben 6 korona.

Megrendelhető a kiadóhivatalban (Budapest V., Falk M.-u. 5) és minden könyvkereskedésben

∴∴ KÖRUTI FÜRDŐ ∴∴

Budapesten, VII., Erzsébet-körut 51. sz.

A főváros gócpontjában.

TISZTASÁGI- ÉS GYÓGYFÜRDŐ TELJESEN FELSZERELVE.

GŐZFÜRDŐ,
KÁD ÉS
HULLAMUSZODA

OSZTÁLYAI:

VÍZGYÓGYINTÉZET,
FANGÓ ÉS
SZÉNSAVAS ÉS

SÓS FÜRDŐK.

Mind a 7 osztály télen és nyáron egyaránt teljes üzemben. Orvosi rendelés és felügyelet

„ERICSSON“

Magyar Villamossági Részvénytársaság
ezelőtt Deckert és Homolka
Budapest, VI., Vörösmarty-utca 67. sz.

Szállít és készít: csengőket, távbeszélőket, villámhárítókat, biztonsági berendezéseket, tűzjelzőket, elektromos vizállásmutatókat, órákat, távhőmérőket. Villamos világítási és erőátviteli berendezéseket.

Különlegességek: tudományos mérőműszerek, drótnélküli távirók, Röntgen- és villamgyógyászati készülékek. ∴∴
Pneumatikus csőposta-ipar. ■

Orvos urak figyelmébe!

Ludtaluak és fájos lábúak legjobb eredményel használják
szab. Laufer ludtalu-fűzőt.

Szakorvosok által elismerve. — Prospektust
kivánatra ingyen küld az egyedüli készítő

SZÉKELY ÉS TÁRSA

ortopéd-cipész

BUDAPEST,

IV., Muzeum-körút 9. szám.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és
vasöntő részvénytársulat. BUDA-
PEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtalanul. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

Eckardt Vilmos és Hotop Ernő r.-t.

Budapest, V., Dorottya-u. 6.

♥ ♥ ♥

Tervezünk és vállalunk 1870. év óta
tégláégetőket, tetőcserépgyáarakat,
chamotte-téglagyáarakat, mészégetőket,
magnezitgyáarakat, tüzelési berendezé-
seket, gyárkéményeket, kazán-
befalazásokat.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókúra hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és véredények bajai-
nál, arteriosclerosisnál, asthmánál és agy-
vértörődésnél unicum és specifikum. 2.
Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál.
3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmak-
nál (húgycső, húgycsőtakar, vesefőveny, vese- és
húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Pros-
tatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél,
(húgysavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgy-
árnál. 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.
ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fo-
kozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitri-
cum, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tar-
talmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb te-
vékenységre serkenti. 3. Az étvágyat megle-
pően elősegíti. 4. Kevés szénstavat tartalmaz.

UNIÓ

padlóbeeresztő és ablaktisztító vállalat

Budapest, VII., Munkás-utca 4.

Telefon: „József“ 40—49

Elvállalja lakások, üzletek, irodák teljes
takarítását. A m. kir. főposta, az Orszá-
gos Pénztár, a M. kir. Ludovika Akadé-
mia, a Máv. budapesti üzletvezetőségé-
nek stb. szerződéses vállalkozója.

Takarító asszonyokat napokra is adunk

Fényes a

„Tauril“ pneumatik!

Próbálja meg!

TAURIL PNEUMATIK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Budapest VI., Mozsár-u. 9.

SÜRGÖNYCÍM: PNEUTAURIL.

TELEFON: 99—02.

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG HOLD-UTCA 7.